

42.587

PROIECT DE CULTURĂ

pentru exploatarea moșiei

PANTELEIMONULUI.

DE

Ion Conescu.

Vechiă elevă al fermei-modele de la Roville.

BUCUREȘTI.

TIPOGRAFIA STATULUI.

1865.

Nu se împrumută acasă

Publicată de Ministeriul de Interne, Agri-
cultură și Lucrări Publice

Biblioteca USM

119. 165

II-42.587

Decizie Ministerială.

Având în vedere proiectele de cultură întocmite de D.D. I. Ionescu și P. S. Aurelian pentru organizarea fermei de la Panteleimon.

Având în vedere procesul verbal încheiat de Comisiunea întocmită din bărbați speciali, pentru examinarea lor și prin care se dice: „fiind că proiectul D-lui I. Ionescu coprinde mai multe dezvoltări foarte folositoare pentru aplicație, Comisia este de opinie ca acest proiect să se prezinte Ministerului spre a fi recomandat ca instrucție în aplicarea de detalii.”

Luând în considerație această recomandare;

Se decide;

Art. 1. Se aprobă proiectul făcut de D. Ionescu pentru organizarea fermei de la Panteleimon, care se va imprima la Tipografia Statului în broșuri, spre a se da în cunoștința publicului noua organizare ce s'a făcut pentru îmbunătățirea agriculturii țerei.

Art. 2. Ferma de la Panteleimon va coprinde:

Biblioteca USAMV Iași

Y119165

1-îu. O fermă tesper imenală;

2-lea. O fermă modelă pentru îmbunătățirea culturii mici și

3-lea. O fermă modelă pentru îmbunătățirea culturii celei mari, cu un atelier de reparație și montarea mașinilor agricole, o văcărie, oerie, porcărie, îngrășatul vitelor, o prisecă, piscicultură, irigarea și drenarea fânetelor; iar culturile speciale vor fi de o cam dată următoarele:

1-îu. Grădinăria cu toate ramurile ei;

2-lea. Cultura hemeiului;

3-lea. Cultura viei;

4-lea. Pepiniera de duși și vermilor de mătase, și în fine

5-lea. Pădurăria.

Art. 3. Fondurile necesarii pentru realizarea fermelor modele și a culturilor speciale după proiectul aprobat se vor lua din acelea alocate în bugetul anului corent la Capitolul VIII, § III, Art. 5 și 6 pentru care se va face referat la Consiliul de Miniștri cu trebuinciosul proiect de lege.

Art. 4. D. Director general al Agriculturii și Lucrărilor Publice, va aduce la îndeplinire decisiunea de față.

Ministru de Interne, **Cogălniceanu.**

No. 762, Ianuarie 25.

Procesul verbal.

Comisiunea, examinând proiectele de planuri de cultură pentru ferma modelă a Panteleimonului, prezentate de D. I. Ionescu și D. S. Aurelian, a vădut că, principiile pe cari se bazează ambele aceste proiecte, sunt acele statornicite de științe și că, prin urmare, aceleași și sunt de dorit a se aplica pe ferma de la Panteleimon, spre a servi de model de o bună cultură.

Fiind însă că proiectul D-lui I. Ionescu cuprinde mai multe dezvoltări foarte folositoare pentru aplicație, apoi Comisia este de opinie ca acest proiect să se prezinte Domnului Ministru, spre a fi recomandat ca instrucție în aplicarea de detalii, rămânând ca după experiența ce se va face prin aplicarea acestui plan, să se facă treptat modificările ce s'ar dovedi necesare.

Subsemnați, *A. Stătinenu, A. Holban, Litinschi.*

1865, Ianuarie 25.

țământu, care să serve cu succesu la dezvoltarea imenselor resurse agricole ale țerei, este de neapărată trebuință a se face, pe moșia Panteleimonului, pe de o parte o cultură experimentală, în scopul de a se cerca tot ce pôte fi de folos agriculturii noastre, și pe de alta o cultură raționată, în scopul de a se dobîndi din exploatarea moșiei venitul cel mai mare posibil. Pînă ce nu se va dovedi, prin fapte vîdute și pipăite de totă lumea, că o cultură luminată scôte din pămîntu mai mult venitû de cît acea ignorantă și rutinieră, nu este cea mai mică speranță a îndupleca pe cultivatorii noștri să intre în calea progreselor agricole. Suntem dar siliți de trebuința ce simțim cu toții de a introduce în țera noastră progresele, ce alte țeri au realizatu în agricultură, ca să organizăm exploatarea fermei de la Panteleimon astfel cît să facă și cercări și culturile cele mai profitabile. Pentru acest sfîrșit se va înființa:

1. O fermă-experimentală;
 2. O fermă-modelă pentru îmbunătățirea culturii celei mici; și înfine,
 3. O fermă-modelă pentru cultura cea mare, d'impreună cu toate culturile speciale cîte se cerû pentru ca o fermă să îndeplînescă condițiunile unei ferme-modele.
-

FERMA-ESPERIMENTALA.

Căutând a introduce în țară știința agricolă, d'împreună cu metodele sancționate de experiența făcută în alte țări, este de neapărată trebuință ca mai ântău de, toate să se înființeze o fermă mică, înadins însărcinată curat numai cu facerea experiențelor, pe o scară cât se pôte mai redusă, asupra tuturor metodelor, soiurilor de plânt, raselor de vite, instrumentelor și machinelor agricole, câte sunt deja cunoscute și introduse în practica altor țări. A cerca tot ce se scie că este bun și de folos în agricultura altor țări, spre a cunoște ce se pôte și ce nu se pôte introduce în țara noastră, este a face cel mai mare serviciu agriculturii noastre, este a începe de unde se cade îmbunătățirea ei. Acest serviciu nimeni altul nu pôte întreprinde a'l face astăzi la noi de cât numai Statul; fiind că numai el singur dispune de mijlocul de a face sacrificii în folosul tuturor.

Asemenea cercări se potu și trebuie să se facă într'o fermă mică, pe care pentru acest cuvântu o și numim *experimentală*. Ferma aceasta se poate înființa la Pănteleimon, unde i se poate da o întindere de 30 de pogône. Ea va fi lipită de scôla de agricultură, în care s'ar preda unu învățământu superior, și mai mult în interesul sciinței de cât în acel al practicei. Directorele scôlei va conduce toate experiențele, secundatū de profesori, fie-care în ramul ce'l privesce, și le va executa cu elevii ce urmează învățământul superior al agriculturêi.

Pentru ferma-esperimentală, lipită astfel de scôla de agricultură, se va alocă în budgetul Statului o subvențiune anuală suficientă pentru cumpărarea și aducerea semințelor, vitelor și machinelor ce au să fie supuse la cercare. Asestă subvențiune, fiind din natura întrebuințării ei destinată a nu se reproduce, se cuvine a fi cât se poate mai mică; că așa, și perdându-se ceva din ea în interesul folôselor ce pot să iasă pentru cultivatorii țerei din cercări, să nu se aducă vre o pierdere prea simțitoare pentru Tesaurul publicu.

Preocupat de această idee, ce mă predomină cu deosebire gândindu-mă la cele petrecute pînă acum la Pănteleimon, cum și la căutarea unui mijlocu raționabil de a

pune o dată un capăt perderilor de tot felul, ce au ajuns a fi cunoscute și simțite de toată lumea, facă partea focului, partea cuvenită cercărilor, și nu potă cere o subvențiune mai mare de cât următorea :

Lei

- 6,000 pentru cumpărarea semințelor de plantele alimentare cele mai renumite prin abondanța lor, și de toate soiurile de plante oleaginose, tinctoriali, tectstili, industriali, leguminose, furagere, și a tot felul de saduri de fructe și pomi roditori.
- 26,000 pentru cumpărarea raselor celor mai bune de vite din Englitera, Franca și alte țeri, care merită a fi supuse cercării în scopul de a se videa tot binele ce potă aduce țerei.
- 24,000 pentru machinele agricole, cari sunt descoperite sau cari se vor descoperi, și despre cari auzim că sporescu munca și micșorează cheltuēla de producere.
-
- 56,000 Peste tot.

Acēsta este suma ce se pōte cere și sacrifica de Statū în facerea cercărilor cu scopul de a se afla cari sunt dintre descoperirile făcute acele care potă se fiă profitabili agriculturēi nōstre.

Cu o bună administrațiune în alegerea și

executarea cercărilor ce se vor face, se potă reduce sacrificiele Statului; căci se pôte ca pagubile ce vor aduce unele din esperiințe ce nu vor reuși se fiă acoperite de folósele ce vor aduce acele ce vor reuși.

Pentru facerea acestor cercări, de carí agricultura simte cea mai mare trebuință, se potă lua multe din obiectele ce figureză astădi în inventarul scólei, precum unelte, machini, vite, halaturi, etc. etc.

Afară de cercările asupra soiurilor de seminte, raselor de vite și machinelor agricole, Directorele, d'împreună cu tot personalul învătător și cu toți elevii, se va ocupa și cu cercările asupra arăturilor adinci, asupra îngrășămintelor și amendamentelor de tot felul, și asupra tuturor practicelor și metodelor de cultură.

Directorele va da séma (compte-rendu) Ministerului, la finele fiă-cărui an, de rezultatele ce au dobînditú din cercările făcute în cursul anului și va propune, cerendu aprobarea sa, continuarea cercărilor ce au reușit, abandonarea acelor ce s'au doveditú nefolositoare și, în fine, începerea altor noue cercări.

Planul de cultură, ce propunemă a se a-proba pentru a începe lucrările în ferma-es-perimentală chiar din anul acesta, se va mărgini la cercările cele mai imediatú folositoare, cele carí sunt deja sancționate de esperiința

popórelor civilisate și cari n'au trebuință de cât de a se aplica și la noi, de cât de o cercare care să demunstre dacă sunt sau nu aplicabile și la noi, și dacă binele ce se dobîndesce în alte țeri se póte dobîndi și în țera noastră.

Lucrarea fermei-esperimentală se va începe mai ântéiú cu căutarea progresului ce póte face agricultura noastră prin dobândirea soiurilor celor mai bune de plânte. Și fiind că grâul și porumbul sunt plântele alimentare, de cari se intereséză mai mult agricultura noastră, de aceea se va da cercărilor asupra soiurilor de grâu și porumb o întindere cât se póte de mare din totala întindere de 30 de pogóne ale fermei-esperimentale. În patru pogóne de pământú se potú face cercări în micú cu tóte soiurile de grâu câte sunt mai renumite și cu tóte câte ne promitú unú venitú mai mare prin cantitatea și calitatea lor de cât venitul ce-l căpetămú de la soiurile de grâu întrebuintate în țera. În trei pogóne de pământú se vor cerca tóte soiurile de porumbú cunoscute pînă acum, ca așa se cunóscemú cari ar fi soiurile acele ce, introduse la țera, ar putea spori cantitatea și calitatea recoltei noastre de porumbú. Soiurile de grâu și porumbú, ce se vor recunósce prin cercări că sunt cele mai avantagióse, se vor cultiva spre a se ímulți și a se da semínțe la cultivatori. Pentru a-

ceastă cultură se va afecta cinci pogone de pământ; iar la înmulțirea acestor soiuri va veni în ajutor și ferma-modelă, admitându în cultura sa cea mare pe acele mai bune.

Pentru cercarea soiurilor celor mai bune de ordū, ovēzū, meiū, hrișcă, sorgo, se va întrebuița o întindere de 3 pogone.

Pentru cercarea plāntelor oleaginoșe și introducerea în agricultura noastră a acelor ce vor suferi mai bine clima și pământul și cari vor da tot odată și produsele cele mai abundinți se va întrebuița patru pogone de pământ. În aceste se va lucra rapița de tōmnă și de primăvară, naveta, camelina, macul, susamul, arahnida, madia și ricinul. Se va căuta de introducerea metodei de reușită a rapiței prin cultura ei cu transplāntare; căci pōte că prin acesta să se puiă în parte-ī tōte șansele de succesū, evitāndu-se reversurile ce o au dēsprețuitū în opiniunea cultivatorilor nostri.

Pentru plāntele testilī se vor da trei pogone în care se vor cerca soiurile cele mai bune din alte țeri de inū și de cânepă, cum și acele de bumbacū cari s'ar potrivi cu împrejurările climaterice ale țerei. Între plāntele testilī sunt multe necunoscute la noi, tōte aceste să se supuiă cercărilor în micū, precum formium-tenax, urdica, sparta, stipa,

careta, melilotul albă, asclepiada de Siria, agava de America și iuca.

Pentru plântele industriale se afectă câte jumătate pogonă de fie-care, peste tot 6 pogone, în cari se va cerca garanța, persicara, pastelul, goda, sumacul, cartama, cardera, tutunul, muștarul negru și anisonul.

Plântele leguminoase ce se cultivă pentru omeni, ca fasolea, bobul, mazărea, linteaa, cum și acele ce se cultivă pentru rădăcinele lor, ca sfecla, napul, rutabaga, se vor lăsa șefului grădinei ca să le cultive și se introducă soiurile cele necunoscute la noi.

Pentru plântele furagere, ce să cultivă pentru tigele și frunzele lor, se dă două pogone de pământ, în cari se va cerca nu numai cultura lor, dar și înmulțirea semințelor celorlora bune. Aici se vor cultiva următoarele plante furagere: luzerna, senfoanul, ajoncul de Spania, rei-grasul comune și rei-grasul de Italia, vulpina, fromentalul, cicorea, pemprinela, lupulina, trifoiul roșu, alb și încarnat, jarosa, lepticulul, moha de Ungaria, spergula și, în fine, bromul de Șrader, o plantă nouă furageră, atât de avantajoasă precât este și trifoiul, luzerna și senfoanul. Sementă de brom de Șrader se poate cere la Paris, 32, rue St Honoré, de la D. Courtois Gérard și de la D. Vilmorin, 5 quai de la Megisserie.

Temelia unei plugării prospere este îngrășarea pământului în care se sămănă plantele; căci cu îngrășarea putem dobîndi de pe o întindere mică de pământ mai multe rîde de cît de pe o altă întindere mare și neîngrășiată. Afară de acestu puternic ajutoriu, ce avem în înmulțirea rîdelor pământului prin îngrășări, mai avem de la dîneze și un alt folos, acela de a nu perde venitul pământului, lăsându-l în păriogă sau toloacă pentru ca să se îmbunătățească. Pentru aceste cuvinte, ferma-esperimentală va fi datore nu numai a ave ea însăși o cantitate mare în cultura sa, dar a face cercări și asupra tuturor acestor îngrășării.

În privirea apropierei Panteleimonului de Capitală cerem ca ferma-esperimentală să facă cercări, cu metodele cele mai nimerite ale Domnilor Blanchard și Chateau, asupra conservării și întrebuițării tuturilor materielor provenite din curățirea eşitorilor. Nu 'și pôte închipui cine-va profitul cel mare ce pôte trage cultura din aceste îngrășări, cari, de acolo de unde sunt o cauză de infectare și de necurătenie, pot deveni unu isvor mare de venituri, mai ales servinduse cine-va cu metodele prin cari să prefacă astfel cît nu se mai pôte nici măcaru presupune originea lor. Municipality Parisulu are unu venit de mai multe milioane din ace-

ste vidange, și în dorința ei de a le utiliza și mai bine a și înființat ferma-esperimentală de la Vaujours și a încredințat-o D. Moll, profesorul de la Conservatoire des arts et metiers. D. Moll a dobândit din cercările făcute rezultatele cele mai minunate, pe care trebuie să caute a le dobândi și ferma-esperimentală de la Panteleimon.

În privirea îmbunătățirii vitelor și a introducerii în țară a raselor celor mai renumite, ferma-esperimentală are foarte mult de lucru. Dar acesta nu trebuie să o descurajese și să o facă a nu mai începe nici de cum. Începând o dată cu puțin și mergând încet dar sigur, ea va putea ajunge să facă cele mai mari servicii cultivatorilor noștri. Pentru vitele albe se va aduce din Anglittera două vaci și un taur; din Olanda, 2 vaci și un taur; din Elveția, 2 vaci și un taur, din rasele cele mai bune de lapte. Asemenea se va aduce din Anglittera 2 vaci și un taur din rasa disă *scurte-corne*, cea mai bună de îngrășiat; asemenea se va aduce și din Franța 2 vaci și 1 taur din rasa creată pentru îngrășarea lesne, iute și cu cea mai mică cheltuie. Pentru îmbunătățirea oilor se va aduce din Anglittera 50 de oi și 2 berbeci de rasa Devon, care dă lâna cea mai lungă, mai subțire și mai abundentă, și 50 de oi cu 2 berbeci, tot din Anglittera, din rasa cea mai

bună pentru îngrășare. Tot ferma-esperimentală se va ocupa și cu cele mai bune rase de porci din Englitera, cu cele mai bune rase de paseri, cu înmulțirea fasanilor în pădurea Panteleimonului și cu crescerea iepurilor de casă (lapins).

Pentru îmbunătățirea rasei cailor este de nevoie a se aduce: 2 epe și 1 armăsar de rasa trotoarelor de Norfolk din Englitera, pentru cai de echipagiū, cavalerie și curse; 2 epe și 1 armăsar din rasa Percheron, pentru trenuri și lucrări agricole; 2 epe și 1 armăsar din rasa arabă, pentru hamu și călărie, cum și pentru îmbrospătarea sângelui raselor pământene.

În câți-va ani, cu alocățiunea indicată aici, se potū completa tōte vitele, rămāind la intelegința directorului ca să începă cu aducerea mai ānteu a raselor ce ne potū ajutā mai mult la indetularea trebuințelor celor mai urgiți.

Pentru machinele și instrumentele agricole, ferma experimentală va aduce, cu fondurile ce i se alocase pentru acestū sfirșit, machinele și instrumentele cele carii sunt mai mult dorite de cultivatorii noștri, ca să le supuiā la încercări, și încet încet, să ajungā nu numai la prășilă, la secere, la cōsă cu machina, la machinele de bātut cele mai profitabile atāt culturei mari cāt și celei mici, dar și la

arătura cu vapore care, după cercările cele mai din urmă făcute la concursul din 16 Iulie anul trecut din Newcastle în Anglittera, s'a dovedit că este mai bună și mai eficientă de câtă aceea ce se face cu vitele. În cercările de mecanică agricolă, de care avem cea mai mare trebuință, nu va putea nici o dată să fie Statul destul de darnic pentru ca să pôtă pune pe cultivatori în stare de a se folosi, cu o oră mai înainte, de tot ce s'a descoperit pînă acum și de tot ce se va mai descoperi în viitor.

Făcînd asemenea cercări, ferma-experimentală, o scimă bine, să espune la tôte șansele de pagubă; de aceea nici pôte să i se dea drept scopu cîștigul. Paguba este mai mult de câtă cîștigul partea sa. Dar din pagubă ce va simți ferma-experimentală, va eși ună folosă generală pentru toți cultivatorii țerei; căci prin pagubele fermei-experimentale, ei se înveță a se feri de pagubele ce ar încerca ei însuși. Dar și în acéstă se potă măsura pagubele fermei-experimentală; căci se pôte reduce subvențiunea la suma de 56000 lei, saū și chiar la acea de 30000. Ear apoi și însuși aceste 30000 saū 56000 de lei de sacrificat nu sunt nici câtă o picătură de apă într'ună budgetă de 160 milióne, provenite în mare parte din agricultură, din unica noastră industrie națională, pentru a căreia desvoltare

și îmbunătățire, prin cercările ce sunt necesare a se face, cred că n'am cerut a se alocă vre o subvențiune prea din cale afară de mare.

Abilitatea directorului fermei și înțelepțului procedere în facerea esperiințelor pôte să facă ca nici această pagubă să nu rămăne acoperită cu folosele sau câștigurile ce-i vor veni din esperiințele ce vor reuși. Dar, o mai repetă și terminând, nu este câștigul care trebuie să se dea de scopu fermei esperimentale, ci cercările, ori-cari ar fi rezultatele lor bune sau rele. Câștigul avem să 'l căutăm în exploatarea moșiei Panteleimonului prin organizarea dobândirii lui în fermele-modele.

FERMELE-MODELE.

Reducând sacrificiile ce face Statul, cu cercările în interesul îmbunătățirii agriculturii, la cifra minimă de 30 sau 56,000 lei, avemă avantajul de a cere o sumă, cu neasemănare de mică, din acele trecute în budgetul anului viitor pentru cercări, premii și încuragiări de dată agriculturii. Afară de acesta, înființarea fermei-esperimentale dă științei toate mijlocele, de care simte neapărată trebuință pentru a ne pune în stare ca să realizăm progrese în agricultura noastră, și să mărginim, pe cât este cu putință, pagubele ce se încercă la Panteleimon. Determinând scopul fermei-esperimentale, care este urmărirea progresului prin cercări, putemă supune restul moșiei Panteleimonului la o administrare care să caute a ajunge și scopul cel mai de pe urmă al agriculturii, adică câștigul. Prin aceasta, o dată cu încetarea de a se mai aduce pagube Statului, în numele științei și a agriculturii, ferma Panteleimonului devine stabilimentul cel mai profitabil, acela de care simte mai multă și mai imediată trebuință marea mulțime a cultivatorilor noștri.

În adevăr, nu este destul numai a se face cercări în mică, ci trebuie a se arăta și în mare, în împrejurări comune tuturilor cultivatorilor, partea ce se poate trage din ele, în dobândirea celui mai mare câștig posibil. Acesta este lucrarea de care se interesează mai multă cultivatorii; și acesta nu se poate face de cât organizând la moșia Panteleimonului o exploatațiune, care să fie pre cât de progresivă pre atât și de înavușitoasă.

Scotând pentru ferma-experimentală 30 de pogone de pământ din întinderea totală a moșiei, care este aproape de 1000 de pogone, restul se cuvine a se exploata în singurul scop de a dobândi câștigul cel mai mare posibil. Asemenea exploatațiune, putând servi de exemplu bun de imitat de către cultivatori, merită a purta numele de modelă, și este mijlocul cel mai eficace, ce se poate întrebuința, pentru a realiza cu totă siguranța progresele dorite în agricultură. Totă moșia Panteleimonul va trebui să fie ast-fel de bine organizată, în cât să devie o fermă-modelă, adică să arate că prin știință și experiență, prin teorie și practică, se scote din pământ un venit mai mare de cât prin rutină. Cu această propunere lovim la temelie toate cele organizate pînă acum la Panteleimon, și facem ca exploatațiunea acestei moșii, de acolo de unde a fost pînă acum de pagubă

pentru Statu, să devie aducătoare de venit, și de unu venit mai mare de cât acel ce 'l scotă astăzi cultivatorii nostrii.

Agricultura noastră are nevoie nu numai de o exploatațiune modelă, esemplară, dar și de oameni speciali, practici, capabili de a respândi și aplica pretutindini în țară sistemele de cultură raționabilă, ce la ferma-modelă se voru constata în chipul cel mai autentic că sporesc veniturile pământului. Această trebuință se pôte îndeștula înființând la ferma-modelă și o școlă de agricultură practică.

Cum că avem nevoie de o fermă-modelă și de o școlă de agricultură practică, nimeni nu se mai pôte îndoii; însă aceea ce ține încă pe oamenii nostri în neotărîre, este alegerea midlôcelor celor mai nemerite de organizare, și care să prifacă moșia Panteleimonului din păgubitore, și pentru proprietar și pentru arendașu, în înavușitóriă. Propunerea acestei organizări este scopul planului de cultură ce facem aici pentru moșia Panteleimonului.

Fiind că avem în țară două feluri de exploatațiuni rurale: cultura mică și cultura mare; de aceea și propunem a se înființa la Panteleimon două ferme-modele: una mică pentru îmbunătățirea culturei mici, și alta mare pentru îmbunătățirea culturei mari.

Întinderea fermei-modele, pentru îmbună-

tăpirea culturei mici, se va mărgini la 10 pogone și la 10 prăjini pentru casă și grădină, adică la întinderea acea admisă la noi ca suficientă pentru subsistența unei familii și a vitelor sale. Întinderea fermei-modelă, pentru cultura mare, va coprinde totă moșia ce va rămânea liberă și absolută, după ce se voru da sătenilor pământurile ce le acordă noua lege rurală.

—
Biblioteca UȘV IAȘI

FERMA-MODELA CEA MICA.

Este destul a pune înainte că cultura mică asigură subsistența mării mulțimi a locuitorilor săteni, pentru ca fie-cine să vedă de câtă de mare importanță este îmbunătățirea ei. Se poate dice, fără lécu de păcatu, că ferma-modelă-mică este, pentru îmbunătățirea culturii celei mici a sătenilor, de o importanță cu multu mai mare de cât însăși ferma-modelă pentru cultura cea mare. Acesta a îndemnatu, de bună sémă, pe Guvernă a aloca, în budgetulu pe 1865, o sumă cu care să se înființeze câte o mică fermă-modelă pe lângă fie-care seminarie, ca așa cursul de agricultură, introdusu în seminariile de noua lege a instrucțiunii publice, să aibă și o demonstrare practică, o demonstrare fără de care n'ar putea produce nici un folosu.

Pentru ca să se șcie ce fel de îmbunătățiri se poate introduce în cultura mică, este de neapărată trebuință a se cunoște această cultură în toate amănuntele ei, și a se constata prin cifre starea ei actuală; căci pentru a face mai bine de cât ce se face astăzi, tre-

bue mai înainte a ști cea ce se face, adică a aprea toate bunurile și toate relele ce sunt în cultura mică. Când vom avea dobândită această cunoștință, vom ști a ține metodele cele bune, a părăsi pe cele rele și păgubitoare, și a le înlocui cu altele luate de la știință și de la practica țărilor mai înaintate în agricultură. Începând în anul d'înteu aceste studii, cari se vor continua în cursul câțiva ani, putem începe a face din capul locului și ore-cari îmbunătățiri, cari sunt de o utilitate necontestabilă, și cari nu au altă nevoie de cât a se lămurii, trecind și prin focul curățitor al culturei modelă de la ferma-mică.

În espleatațiunea ce întreprindem a face, avem mai înainte de toate neapărată trebuință de un om inteligent, căruia să i se încredințeze această lucrare; căci în agricultură, ca și în toate celelalte industrii, totu succesul depinde de la capacitatea, știința și mai ales practica și îndelungata esperiință a omului. Omul se poate aduce din străinătate, sau a se lua dintre pământeni care au fostu trâmși de guvern spre a se perfecționa în deosebite specialități agricole. În starea însă normală a espleatării acestei mici ferme-modele, omului ce o va cultiva se cuvine a i se face avansele următoare de capitale:

1. Pentru salariul și hrana sa, lei 1,000

2. Pentru construirea unei case câmpene, care să întrunească toate condițiile de igienă și comoditate, și să fie un model de imitat, fără ca să ceară cheltueli de construcție mai mari de cât ce permite starea actuală de civilizație a satenului nostru. Putem avansa pentru construcție, lei . . . 1,000

3. Pentru cumpărarea a două vaci cu viței, doi boi de plug și un cal, adică a cinci capete de vite, spre a fi câte un cap pe două pogone (un ectar), lei 1,200

4. Pentru cumpărarea unui plug sau rariță Dombasle, unei greble și a tuturor celorlalte unelte și seminte, și alte cheltueli, se cuvine a se avansa o sumă de lei 1,000

4,200

Capitalele ce se cere a se avansa pentru a se începe și continua exploatarea micii ferme-modele este de 4,200 lei; însă din acest capital cheltuelile anuale ale producției nu pot să suporte de cât sumele următoare:

160 arenda pământului socotită pe 16 lei de pogon.

1,000 salariul și hrana muncitorului

100 dobânda și amortisarea capitalului pusă în acareturi.

120 dobânda și amortisarea capitalui de septel.

100 dobânda și amortisarea capitalului circulator.

1,480 lei sunt cheltuelile anuale de producere.

Acastă cheltuică trebuie să se scōță din productul pământului, conformă cu maniera de procedere admisă în tōte ramurile de industrie; însă pentru ca se găsescă, în productele eșite, cheltueile făcute, și pentru ca venitul curatū ce va rămănea se fiă cât se pōte mai mare, este de neapărată trebuință a se face în mica fermă o cultură mai bună și mai prosperă de cât acea de astăzi.

În această sistemă de cultură avem de însemnat mai înainte de tōte întrebuintarea pământului și împărțirea lui. În agricultură sunt numai douē scopuri ce se iau în vedere la întrebuintarea pământului: păstoria și plugăria. Principiul de a se da păstoriei o întindere mai mare de cât acea a plugăriei se găsește în sistema noastră de cultură, și acesta este unū principiu recunoscutū de bunū, profitabil și raționabil chiar în sistemele cele mai înaintate de agricultură. Tōtă deosebirea între această înaintată sistemă de cultură și între sistema obișnuită la noi consistă într'acea că păstoria la noi are islasuri

(imașuri) și livezi (fânețe) naturale; când păstoria din țările cele mai înaintate în agricultură se face cu islasuri și fânețe artificiale

Luând în cultura mică, ce ne propunem a îmbunătăți și a o face să serve de model, principiul preponderanței păstoriei asupra plugăriei, vom căuta a 'l aplica în împrejurările speciale de producere în care se află agricultura noastră, ast-felul cât să constituască un progres, o adevărată îmbunătățire pe lângă cultura sătenilor noștri. Pentru acest sfârșit, aședăm noua sistemă de cultură tot pe păstorie, după principiul ce l'am moștenit de la bunii și străbunii noștri; însă vom lua toate măsurile ca să asigurăm vitelor un nutreț mai abundent și mai bun de cât acel ce dobîndesc astăzi.

Când plăca cine-va urechea la plângerile ce fac sătenii noștri în contra legii rurale ce s'a desființat, în contra legii care a statornicit sistemă de cultură în vigore, nu aude alt de cât că legea a fost rea, pentru că a îngustat pământul trebuitor ținării vitelor. Regulamentul organic, reducând pământul, de care dispuneau mai înaintea lui sătenii, la pogonele legiuite, i-au pus în necesitate să de a reduce numărul vitelor, să de a avea recurs la plata pământului pentru vitele ce voru ave de prisos, de unde a eșit și sistemă ce se numesce *prisosc*. Legea nouă

rurală, menținând întinderea de pământu afectată unui sâtenu prin legea veche, nu schimbă sistema veche de producere. Sâtenii vor continua a plăti și în viitor prisose; căci pământul dat acum unui sâteanu nu s'a mai mărit.

Dar dacă legea nouă nu a sporit întinderea de pământu pe care se face cultura mică a unui sâteanu, apoi a sciinței datorie este ca să arate cum depe o întindere mică de pământ, lucrat bine, se potu dobîndi rîde mai multe de cât depe una mare și lucrată reu. Cu sciința agricolă, mica ferma-modelă va arêta calea adevărată a progresului, calea pe care mergînd sâteanul se potă întreține pe o mică întindere de pământ, pe întinderea ce ia dat legea nouă, unu numărû de vite mai mare, numărul de vite cel mai mare ce se pôte întreține. Dacă pe unu ecar de pământu (2 pogone) se hrănesce unu omû în Flandra, apoi pe 10 pogone (5 ectare), date de lege, se voru ține la noi cinci ômeuî sau unu numărû de ômeni cel puțin îndoitu mai mare de cât se ținu astăzi pe întinderea de pământ acordată de lege. Sciința dar a agriculturêi, aplicată la mica ferma-modelă, va curma și nemulțumirile sâteanului: ea va face ca din aceeași întindere de pământu scoțenduse mai multe rîde și putendu-se ține mai multe vite și mai mulți ômeni să facă pe să-

teanŭa se mulŭumi cu întinderea ce i s'a dat; căci acésta este o întindere care, bine esplótatã, póte să'i dea, cel puŭin, o cantitate de nutreŭ pentru vite îndoitũ mai mare de cât acea ce a avut pînã acum.

Săteanul, avënd nutreŭ cu îndestulare pentru vite, va avea și vite; și când va avea vite, va dobëndi și îngrășarea de dat pãmêntului, va avea, în fine, puterea necesarã pentru a face plugãria cea mai prosperã și cea mai înavuŭitoare. De aci póte a și eŭit înŭelepŭtã învêŭtãturã a poporului, ce o gãsintũ în acestũ proverbũ agricol: „cine voesce sã aibã grãũ, trebue sã facã bãligar.“ Acésta voimũ a face și noi; de acea dãmũ tótã preponderanŭa pãstoriei; și cu dinsa începemũ îmbunêŭtãŭirea culturêi mice.

În pãstoria ce avemũ astã-ŭi cu sistema veche de culturã, islasurile și liveŭile nãstre ocupã mai mult de jumêtate din întinderea totalã a pãmêntului dat unui sãtênũ; în pãstoria raŭionatã, ce ne propunemũ a întroduce în țorã, conservãmũ, ba încã și sporimũ întinderea pãmêntului afectatũ pãstoriei; însă, ne mai putênda-ne servi cu islasurile și fêneŭtele naturale, cari aũ ajunsũ a fi ruinêtoŭe, le desfiinŭãmũ, și le înlocuimũ cu cele artificiale. A înlocui, dar, gradat, islasurile și fãneŭtele naturale cu furagele artificiale, și a ține cu densele vitele, este a face o schimbare ra-

dicală în sistema noastră de a ține vitele, adică, în locu de a le mai trimite la păscut, vomu fi siliți a le ține cu hrană în curte, véra ca și iarna. Cu această schimbare se pôte strînge și băligarul de la vite; iar cu băligar, scie tótă lumea, se scotú din pămêntu ródele cele mai abundante. Acolo unde natura pămêntului va permite a se înlocui islasul cu furagiul verde, și mai cu sêmă cu luzernă, ca la Panteleimon, se va face o luzernieră; fiind că acesta, ca și furagele artificiale, dá tot nutrețul verde trebuitor pentru a se ținea vitele și véra în curte. Fenețele naturale, cari dáu nutrețul de iarnă, se vorú înlocui, cu mai mult succésu de cât islasurile, prin furagiuri artificiale. În acestú chipú pămêntul va fi supusu la plugărie ca și la păstorie; iar produsele păstoriei vorú alterna cu ale plugăriei și vorú face a fi acesta mai înavutitoru de câtú ce este astăzi.

Plugăria va avea a se folosi în mica fermă-modelă de arătorele adînci, prin ajatorul plugurilor perfecționate, și va avea a ține pămêntul în cea mai mare stare de curățenie

Cultura fermei-modele, ce se înființéză pentru a îmbu etăți cultura mică din țeră, va începe lucrările sale: 1. cu arături adînci și pluguri perfecționate cari permitú a se întrebuița numai 2 boi în locu de 4, 6 și 8;

2. cu furagiuri artificiale și, în fine, 3. cu producerea de îngrășăminte.

Voind a pune în lucrare aceste principie de îmbunătățire, trebuie să începem prin a da păstoriei precumpănire asupra plugăriei. Pentru acestu sfârșit, în alcătuirea asolementului, la care avem să supunem pe cele zece pogone ale culturei mici, vom da mai mult pământ pentru cultura plantelor ce nutresc vitele, de cât pentru ale acelor ce nutresc omeni. Indicarea acésta a sciinței în împărțirea pământului, am vădut-o, se află de mult timp introdusă în sistema de cultură a săteanului nostru, cu deosebire numai că în loc să cultive el însuși și plântele pentru vite, se lasă în speranța naturei ca să i le procure trimetând véra vitele la câmp și strângând pentru iarnă fénul natural. Natura ast-fel ne-secundată nu pôte satisface trebuințele omului pe deplin. Se căutăm dar a o secunda cu munca noastră; pentru acésta se părăsim producerea nutrețului vitelor curat numai de natură și se ne apucăm a lucra și noi la producerea lor, cea ce și facem cultivând furagiuri și fenețe artificiale.

Obicinuit toți săteni noștri cultivă porumbul pentru hrana lor. Porumbului dar cată să i dăm o parte din întinderea celor 10 pogone.

În porumbiște semănăm odată cu cereale

de primăvară și semințele plantelor furagere; căci în acesta consistă schimbarea sistemului vechi.

Pentru păstorie vom cultiva:

2 pogone luzernă.

2 pogone trifoiu.

2 pogone plante furagere care se cosesc verde și se dau vrea la vite.

2 pogone le vom conserva în fenețe naturale pînă ce, de acum într'unu an, va veni trifoiul să'i ție locul.

8 pogone peste totu, vrea să ȋică $\frac{3}{4}$ din întinderea pămîntului culturai mici sunt afectate păstoriei.

2 pogone saū $\frac{1}{4}$ se voru cultiva cu porumbū, și în $\frac{1}{2}$ pogonū se va pune și cartofi, cari se cultivă și pentru hrana vitelor și pentru acea a ȋomenilor.

10 pogone peste totu.

Credemū cā prin semēnătorele de mai sus amū luatū tȋte precauȋiunile pentru ca sā a-venū cu ce ține vitele în anul acesta, și cu ce se le asigurāmū unū nutrețu îmbelșugatu pentru anul viitor. Acestū nutrețu ne va ajuta a cresce vȋteii de la vaci și a spori ast-fel gradat capetele de vite cu cāt vomū dobȋndi o cantitate de nutrețu mai mare.

În anul acesta asolementul nostru are sā fie de:

6 pogone cereale de primăvēră, orzū și

ovăsă, în care aruncăm semințe de
plante furagere.

2 pogone porumb.

2 pogone fenețe naturale.

10 pogone peste tot.

După recolta cerealelor de primăveră, pe
la August viitor, asolementul nostru capătă
caracterul următor:

2 pogone luzernă.

2 pogone trifoiu, care, la anul viitor, are să
fie locul feneței naturale. Luzerna însă re-
mâne afară de asolement ca să se supstie
până la un punct feneței, pe care, la
August, trebuie să'o rupem și cu dinsa să
începem asolementul, puind:

2 pogone porumb, cartofi, în feneța ruptă.

2 pogone orz și ovăsă în porumbiștea a-
nului acestuia.

2 pogone trifoiu ce se va semăna în pri-
măveră acesta.

2 pogone grâu de toamnă în trifoiul ce se
va rupe după ce se va cosi la anul viitor.

Asolementul nostru are să fie de 4 ani, și anume

Anul 1, plante prășitoare, porumb 2 pog.

" 2, cereale de primăv. cu trifoiu 2 "

" 3, trifoiu 2 "

" 4, grâu de toamnă 2 "

pe lângă care se află și luzerniera a-

fară de asolement 2 "

peste tot 10 pg.

În acestă asolementă avem pentru nutre-
țul vitelor:

2 pogone luzernă.

2 " trifoiu.

2 " orză și ovėsă.

$\frac{1}{2}$ " cel puțin, cartofi.

$6\frac{1}{2}$ peste totă pentru vite saă $\frac{2}{3}$ din întinde-
rea pământul

Iar pentru nutrețul omului:

$1\frac{1}{2}$ porumb.

2 grâu.

$3\frac{1}{2}$ peste tot pentru omă. Aceste cu cele $6\frac{1}{2}$
pentru vite, completă nimerulă celor 10 pogone.

Resultatul asolementului, în anul acesta al
începerii culturei noastre, este următorul:

De la 6 pogone orză, ovėsă, grâu de pri-
măveră, a 2 chile de pogonă facă 12 chile,
a $2\frac{1}{2}$ galbeni chila, galbeni. 30

De la 2 pogone porumb, pusă în
ogore îngrașate cu câte 30 care de
băligară, putemă spera cel puțin $2\frac{1}{2}$
chile de pogonă; pentru 5 chile a $2\frac{1}{2}$
galbeni una, galb. $12\frac{1}{2}$

Laptele de la 2 vaci 4

Vițeii de la 2 vaci 4

Chiria agonisită cu calul 3

Chiria agonisită cu boii 5

Peste totă în galbeni $58\frac{1}{2}$

Din acestă venită de $58\frac{1}{2}$ galb. care
face în lei 1,856

scădându-se chelt. închipuită mai sus . 1,850
 rămâne unu beneficiu curatu de lei . 376

Cu cât va fi mai mare acestu beneficiu cu atât cultura micii ferme-modelă va răspunde mai mult la scopul pentru care se întreprinde.

În anul acesta aşedăm asolementul de 4 ani şi în anul viitor avem să dobîndim rezultatele lui pe cari, pentru a le apreţui şi mai bine, le închipuim cu următoarele cifre:

De la 2 pogone porumb şi alte plântă prăşitoare şi îngrăşiate bine, sperăm a dobîndi o recoltă mai abundentă în cantitate de cât acea ce se capetă astăzi fără a întrebuinta îngrăşările. Puind numai 3 chile de pogonu şi câte $2\frac{1}{2}$ galb. chila, avem galb. 15

De la 2 pogone de cereale de primăveră, puse în prosia de feneţă, sperăm 6 chile a $2\frac{1}{2}$ galb. una. 15

De la 2 pogone de grâu de toamnă venit în trifoiu, locul cel mai bun pentru grâu, vom avea 5 chile de grâu a 3 galbeni chila 15

Laptele de la vaci mai bine nutrite . 6

Vitei vacilor 4

Mânzaţii vacilor 4

Chiria agonisită cu calul şi boii . . . 8

Productul brut în galbeni este . 67

Cea ce face câte 6 galbeni de pogonu, adică unu venit îndoit mai mare de cât cel

ce se socotesce că ese astăzi în terminu de mijlocu.

Dacă vomu scădea $\frac{2}{3}$ din acestu venitū, pentru cheltueli, remâne unū beneficiū netū de 22 galbeni, adică ceva mai mult de 2 g. lb. de fie care pogonu.

Variațiuni în scôterea profitulu și face-rea cheltuelilor acestei culture mici sunt fôrte numerôse. De acea și cifrele aduse mai sus arată mai mult superioritatea unei culturī raționale de cât esactitatea unei comptabilități. Resultatul definitiv nu se pôte demonstra de cât după trecerea unui anu. Ca tote acestea, orī cât ar fi de închipuite aceste cifre, ele totuși esprimă adevêrul că în aplica-rea principiilor sciinței la îmbunătățirea cul-turei mici este cu neputință ca ea să nu se re-simtă și să nu dea beneficiu mai mari de cât acele dobîndite cu rutină și ignoranță.

Totu succesul exploatațiunii micel ferme-modele dependend în mare parte de la capa-citatea intelectuală și experiința acelu ce o va întreprinde, simțimū neapărată trebuință a insista cu osebite asupra acestei mare șanse de succesu și a cere ca, în interesul îmbu-nătățirii culturei mici, să se aducă unū omu practicū din Flandra Belgiei sau a Franciei sau și de pe țămurile Rinulu, care să facă în valea Dunării cultura pe care voimū, și

avemă totu interesul, a o face să serve de modelu.

Unu omu special pôte introduce în cultura țerei o mulțime de alte îmbunătățiri pe cari spațiul nu ne încape a le înșira aici. El este de unu folosu atât de mare cât putem dice că între persoanele ce astăzi se plătesc din budgetul Statului pentru învețământu, omul special, ce ceremă a se aduce din străinătate, nu va fi nici cel mai puțin folositor țerei, nici cel mai scumpu plătitu. Unu șefu bunu pentru acéstă cultură se pôte aduce cu o cheltuélă de 30 galbeni și cu unu salariu de 120 galbeni pe anu. Acesta este o simbrie îndoită mai mare de cât acea ce unui asemenea omu ar putea avea în țera lui. Și cu toate acestea, trebuie să o dăm, pentru ca să începem odată îmbunătățirea culturii mici și formarea în țeră a ómenilor de care se simte o trebuință atât de imperioasă. Guvernul pôte să îndestuleze acéstă trebuință făcend sacrificiul cerut de ținerea unui omu special în cursu de 4 sau 5 ani, pînă ce, în acestu timp, se voru forma șefi de cultură dintre pământeni.

EERMA-MODELA CEA MARE.

Ferma-modelă pentru îmbunătățirea culturii celei mari se înființează în scopul de a da acestei culturi exemplul de beneficiul cel mai mare ce se poate scote din cultura pământului. Beneficiul este obiectul principal al exploatării a orîi cărei ferme: el trebuie să fie cu mai multă rațiune și al acelei ferme care se înființează într'adinsu pentru a servi de model. Beneficiul cel mai mare trebuie să fie dar scopul ce se cade a se urmări în cultura moșiei Panteleimonului. Și pentru ca să se urmărească cu succes, Guvernul trebuie, mai înainte de tôte, să aibă la dispozițiunea sa unu omu de sciință și mai alesu de o sperință dovedită căruia ca să i se încredințeze acastă sarcină pre cât de grea pre atât și de importantă.

Astăzi mai mult de cât ori și când Guvernul trebuie să se supuie impulsioni ce însuși a dat producerii agricole și, luând inițiativa, să se puiă în capul progreselor și să arăte în ce chipu s'ar puté scote din pământul lu-

cu apa curgătoare ce o riurează și care permite a se da pământului puțința de a produce venitul cel mai mare, în orî ce timp.

5. Pădurea de pe moșie avîndă o întindere de peste 2000 de pogone ne dă rîde carî se perdă astăzi, însă carî, utilizate, prin porci, ară putea aduce mari venituri moșiei. Afară de acésta, locul se preta cu deosebire la ținerea albinelor, cea ce ne îndemnă a le pune în numărul culturilor speciale, nu numai ca isvoru de câștig, dar și ca mijlocu puternicu de a restabili în țără industria perdută a producerii mierii și a cerei.

6. Situațiunea Panteleimonului a făcut a se întemeia pe acésta moșie cultura viei, care nu coprinde mai puțin de 300 pogone; însă din nefericire, totă pogonele aceste sîntu ale particularilor carî plătescu proprietății unu embaticu de 2 sfanți de pogonu. Înființarea unei vii de cel puțin 10 pogone devine o cultură specială care va spori venitul moșiei, mai alesu în acésta parte a loculu unde chiar strugurii (poma) se potu vinde în natură cu prețurile cele mai avantajoze.

7. Procsimitatea moșiei Panteleimonului de capitală permite păstoriei a preface produsele pământulu în lapte și prin acesta a scôte venitul cel mai mare din pământu. Afară de acésta, iagrășarea vițelor, boilor, porcilor și chiar a paserilor devine lângă ca

pitală unu ramu de producere din cele mai profitabile.

8. Plugăria însăși, secundată de păstorie ca de cel mai sigur mijlocu de a scote din pământu venitul celu mai mare, capătă o abundanță de îngrășări cari, aplicate la pământu, nu potu să nu'l îmbunătățescă. Grâul, porumbul, orđul, ovědul, cartofii, sfecele și chiar plântele testile, oleaginoșe, coloranți și industriali, sunt atârinate în reușita și abundența recoltei lor de starea de fertilitate a pământului, de cantitatea de îngrășământu ce se pôte da pământului. Această condițiune esențială a unei producțiuni abundente se găsesce la moșia Panteleimonului, care, chiar de n'ar produce totă cantitatea de îngrășiare de care simpte trebuință pământul, totuși ar putea să'l îngrășe cu prisosință luându îngrășările ce chiar pe moșie se producă la velnițele (povernele) ce se află pe densa și care se lepădă neavend ce să se facă cu dînsele.

9. Atelierul de montare, reparațiune și facerea din nouu a machinelor agricole, ce se află înființatu la Panteleimon, pôte fi unu ramu importantu de sporire a venitului moșiei. Acestu atelieru se susține de sine însuși și aduce în totu anul ore-care beneficiu, cari este de natură a ne încuragia spre a'i da toate înlesnirile și al face folositor nu numai

pentru sporirea venitului, dar și pentru răspândirea în țară a instrumentelor perfecționate.

Cu aceste împrejurări favorabile de producere a venitului celui mai mare, moșia Panteleimonului se recomandă ca cea mai însușită pentru a fi supusă la o exploatare rațională și cu acesta a deveni o fermă-modelă. Pe moșia Panteleimonului se pot înființa și dezvolta șase culturi speciale, în loc de cinci ce se ceră pentru ca o moșie să poată deveni fermă-modelă: Aceste culturi speciale sunt: 1. grădinăria de legumi, 2. liveze de pomi roditori cu pepiniera de duși, garduri vii, pomi roditori și arbori forestieri, 3. cultura în mare a dușilor și crescerea vermicilor de mătase, 4. irigare: fenețelor, 5. apicultura, 6. viticultura, 7. păstoria cu o văcărie, o oerie, porcărie, și cu îngrășarea vitelor, boilor, oilor, porcilor și a paserilor, 8. plugăria cu cea mai lesnicioasă și mai puțin costătoare producere de îngrășări și, prin urmare, cu facilitatea de a da pământului cea mai mare cantitate de îngrășare și de a dobândi recoltele cele mai abundente, 9. atelierul de machine și instrumente agricole, și, în fine, 10. pădurăria; căci pădurea de pe moșia Panteleimonului cere imperios îngrijirea laminată a omului de știință spre a da produsele cele mai remarcabile prin a-

bundanța lor și mai alesu prin avantagasă lor distacere în capitală. Cu aceste culturi speciale ale moșiei Panteleimonului, pôte vedea ori cine, că mijlôcele de producere ale venitului celui mai considerabile sunt pre cât de numeroșe și variate, pre atât și de sigure. Cu aceste mijlôce ca cu levierul cel mai puternicû se pôtă rēdica moșia Panteleimonului din starea de decadință în care se afla, la o stare înflorită, prosperă și înavușitôre, la o stare care să o facă a fi o adevērată fermă-modelă.

Dar, pentru ca să se întreprindă aceste culturi speciale și să se facă din moșia Panteleimonului o fermă-modelă mare, care să servescă la îmbunătățirea culturii marii a țerei, este de trebuință a se indica: 1. personalele necesariû la realizarea unui planu de cultură, 2. materialele cu totu felul de capitale cu care să se cumpere vitele, machinele, semințele și să se facă toate cele-l-alte cheltueli de exploatațiune, și 4. budgetul de venituri și cheltueli aprocsimative.

Mai înainte de a intra în dezvoltarea planului de cultură spre ai scôte din împrejurările speciale de producere în cari se află moșia Panteleimonului, trebuie să spunemû că întâmpinămû din capul locului o pedică foarte mare, pedică care nu se pôte rēdica de cât cu sacrificii esttraordinare. Acesta pedică

sta întru acea că moșia Panteleimonului este lipsită de orî-ce felū de acareturî: ea n'are astădî nici unde să se adăpostéscă oa-menii, nici unde să se fiă vitele, nici unde să se conserve produsele.

Biblioteca UȘV IAȘI

ACARETURILE.

Este neapărată trebuință a se face acareturi pentru exploatațiunea moșiei Panteleimonului. Acareturile trebuie să fie precum se poate mai bine acomodate cu noile împrejurări de cultură în care legea rurală a pus agricultură țerei, cu împrejurările economice în care se află Panteleimonul și cu cerințele cultivatorilor de a fi ele cât se poate mai simple și mai puțin costătore, fără ca să se sacrifice efortăți, nici durabilitatea, nici comoditatea construcțiunilor. Aceste au fost și cerințele administrațiunii domeniilor imperiale din Franța, când a căutat să înființeze ferma de la Vincennes. După multe studii și călătorii în Anglterra mai ales, administrațiunea domeniilor imperiale a ajuns la forma unui plan de acareturi rurale, pe care l'a și executat, și care se deosebește nu numai prin simplitatea și efortătea construcțiunilor dar și prin durabilitatea și comoditatea lor.

Acastă fermă fiind rezultatul studiilor ce-

lor mai noi ce s'a făcut în arhitectura rurală, nu pôte să nu se ia în considerare la nouele clădiri ce avem să facem și noi la Panteleimon.

Având în vedere că împrejurările economice de producere în care se află Panteleimonul sêmănă cu acele în care se găsesc ferma imperiale de la Vincennes, propunem să se lua de model planul acestei ferme, făcând în el ôre-care mici modificări, cerute de planul de cultură la care avem să supunem exploatațiunea fermei Panteleimonului. Planul de la Vincennes este, după opiniunea ômenilor speciali, cel mai nimerit și mai ales pentru vite și, pot să spun fără a mă teme de a fi contra-disus de cine-va, că nicăiri încă nu s'a vădus o văcărie, o oerie și o porcărie mai comodă construite.

Văcăria mai alesă este tot de sciința arhitecturii a produsă pînă acum mai perfectă, mai eficientă și mai comodă: este destul să spună că numai 4 ômeni îngrijesc o văcărie de 100 de vaci mulghetóre, pentru că să vedă ori-cine pînă unde a ajunsă astăzi sciința. Construcțiunea totală a fermei a costat numai 80,000 franci, ceea ce este un progres considerabil pe lângă toate fermele cele mai renumite din Anglita; iar ferma s'a construit în timp de 2 luni numai. În acest timp s'ar putea construi

și ferma Panteleimonului, iar cheltuea, cred, că nu va trece de 140,000 lei cu lăptăria și cu toate încăperile destinate pentru capi de cultură, afară numai dacă ne vom abate de la principiul de efinătate și de simplitate pe care sunt dator a 'l recomanda cu osebire arhitecților noștri, mai ales în construcțiunile rurale.

Ferma Panteleimonului se poate clădi pe dealul unde se află aria cu fața spre Bucuresci și cu grădina de peisagiū care se poate întinde pînă în vale unde sunt și isvorele (șipotele) și unde se poate face și Șaleul elvețianū, imitând rusticitatea aceea de care ne minunăm la o fermă a unui mare împărat ca M. Sa Napoleon III.

Programa pentru încăperile fermei de la Panteleimon, care trebuie să fie ast-felū construită cāt în toate, pînă și în cele mai mici lucrări să serve de model cultivatorilor țerei, se poate închipui precum urmează:

Ferma se va compune din patru laturi cu intrări la toate anghiurile unui paralelogramū a căruia fața are se fiă plāntată cu arborii puși în două alee spre a ține umbră la vite, și a se ocupa partea despre văcărie cu staule de aerat și cu grōpa de gunoiū în care să intre băligarul de la 300 capete de vită mare, și în parte despre lăptăria cu o fontână.

Văcăria are să ocupe o lature întregă a

paralelogramului, laturea cea din fund despre Cernica. Încăperile văcăriei au să cuprindă 100 capete de vite mari, cărora se vor da tot spațiul și dispozițiunile și comodi-tățile serviciului văcăriei de la Vincennes.

În laturea paralelogramului contrăria cri-vățului se va face vițelăria pentru 50 vitei în capătul unghiului despre văcărie; după aceea porcăria cu cotețe pentru 10 scrôfe a fêta, 2 vieri și 20 porci de îngrășată, boc-suri pentru 20 berbeci, și bocsurî pentru 300 miei, aceste toate pînă la jumătatea latur-ei, care se desparte de cea-laltă jumătate prin încăperea pentru serviciu; ș'apoi totă laturea să fie cuprinsă de o oerie în care să încapă 500 oi, despățite în sterpe, fătătoare și mulgătoare.

În a treia latură a paralelogramului de vis-à-vis de oerie se va face mai înainte în unghiul despre văcărie, șura pentru care, machine și instrumente, apoi hamuraria, re-misa și unu grajd de 25 de cai pînă la ju-mătatea laturei. În mijlocul laturei se va lăsa locu pentru machina de bătut, ș'apoi totă laturea se va ocupa de o magasiu în care să încapă 500 de chile de bucate. În dosul magazinului se va construi unu pătal: în care să între 100 chile, unu pătulu înalt și îngust ca coșarile de peste Milcovu, și re-dicată de la pământu ca pătulele de aice, du-

pă cum se afla descrisă în *Calendarul bunului cultivator*, edițiunea a treia

În laturea a patra, care este fața fermei despre București, se va face lăptăria cu toate încăperile pentru director, oameni de serviciu 20 la număr, și elevi 20. Încăperile, pentru director se vor pune în mijlocul laturei, pentru elevi în aripa dreaptă despre grădină, și pentru oameni de serviciu în aripa stângă, fața fermei având a presenta despre București întregul exteriorului fermei imperiale de la Vincennes. Locuința elevilor, a oamenilor de serviciu și a directorului este cu două caturi. Spațiul de la locuința directorului până la a oamenilor de serviciu va fi ocupată de bucătărie, spălătorie, brutărie, localul de fertu legumele și rădăcinele pentru vite cu căldura ce va veni în vase prin țevă de la bucătărie și, în fine, cu esitorea, camera de provisiu, șura de lemne și zemnicul de ținut zarzavaturile pe iarnă; cea-l-altă jumătate de lature, de la locuința directorului și până la acea a elevilor, se va ocupa cu lăptăria, adică salonul de serviciu, lavoarul, punerea laptelui la prinsu, manipulara fructului și, în fine, magasia cu pivnița pentru păstratul fructului într'unu girlici și într'altul pentru acela al vinului.

Toate construcțiunile aceste au să fie într'o cărămidă, afară de locuințele oamenilor: ele vor

fi coperite cu feră, imitând toate dispozițiunile economice ale fermei de la Vincennes.

În fața casei directorelei despre curte se va face o fontână cu pompă și țeve prin care să se distribue apa la toate vitele, atât pentru spălatul văcăriei și a porcăriei în toate ȳilele, după cum se face la ferma imperială de la Vincennes, cât și pentru adăpatul lor. Asemenea prin țeve se va conduce apa la lăptărie, care cere o mare curățenie, cum și la localurile de locuințe ale ȳmenilor.

Creȳu că realizându-se această programă pentru a căreia detaieri voră servi planurile fermei imperiale de la Vincennes, ce s'au scrisă a se aduce, se va face și la noi o construcțiune de fermă, demnă de a fi imitată din toate puncturile de vedere.

RENTA ȘI PROFITUL MOȘIEI.

Pentru ca explotațiunea moșiei de la Panteleimon să poată fi progresivă și înavușitoare, și, prin urmare, modelă, este de reapărată trebuință ca toate lucrările ei să fie îndreptate către câștigul cel mai mare posibil.

Câștigul se așază de scopul final al explotațiunei fermei-modelă; fiind-că câștigul este acela în vederea căruia se întreprind toate ramurile de industrie și în deosebi acea agricolă care ne preocupă.

Dar, câștigul în agricultură este de două feluri: unul presinte care este mai mult de resortul arendașilor, și altul viitor de care se interesează mai mult proprietarii.

Din capul locului trebuie să determinăm care din aceste două scopuri are să se caute mai mult la ferma-modelă de la Panteleimon. Am vedut ferma-modelă de la Roville plătind câștiul anual și explotându-se de unu arendașu mai mult pentru interesul presinte de cât acel viitor, care n'a fostu neglesu de tot; fiind că moșia a fostu dată de Berthier, pro-

prietarul ei, în arendă lui de Dombasle, arendașul ei, pe termenul de 20 ani. Am vădut iarăși ferma imperială de la Grignon, dată în arendă de regele Carol X unei companii pe termenul de 40 de ani și cu plățirea unui câștu minimu, și cu toate aceste, însuși câștiul era plătit în ameliorațiuni fonciare, în acareturi, și în alte îmbunătățiri ale pământului. Altmintrelea urmăze unu arendașu și altmintrelea unu proprietar în sploatarea moșiei: cel d'ânteu se ocupă numai a scote venitul cel mai mare în timpul cât ține arenda sa, și mai tot de-una sacrifică venitul presinte venitul viitor, când cel de al douăilea pôte sacrifica venitul presinte venitul viitor, fără ca să se păgubescă.

A face la Panteleimon numai o cultură de arendașu este a lucra numai în interesul presinte, și a da esemplu numai la o parte din întreprindătorii noștri de sploatațiuni rurale. A face iarăși numai o cultură de proprietar, este a sacrifica interesele presinte pentru cele viitoare. Cea ce însă socotescă că ar fi mai bine să se facă este o sploatațiune atât pentru presinte cât și pentru viitor, adică și pentru arendași, și pentru proprietari, o sploatațiune care să combine interesele cele presinte cu cele viitoare. Acestă combinare de interese trebuie să constituescă principiul fundamental ce se va admite în urmărirea

câștigului la sploatațiunea fermei Panteleimonului. Cu asemenea câștigă ferma va merita să fie modelă, mai ales în ce privesc exemplul cel bun de sploatarea ce va trebui să dea, exemplu care este expresiunea cea mai înaltă a progreselor agriculturii.

Esperiința s'a pronunțată definitiv în favoarea principiului îmbinării intereselor prezente și viitoare ale unei sploatațiuni rurale: ea a arătat că prin contracte cu termene îndelungate se identifică aceste două mari interese și se face o cultură pe cât de profitabilă pentru proprietari pe atât și pentru arendași, după cum vedem acesta în cele mai multe ferme din Anglterra, și după cum s'a vădut și în Franția la toți acei cari au admisă sistema englisescă în arendarea moșiilor.

Căutând a introduce și noi sistema englesescă de arendare a moșiilor cu termeni lungi, putem cu mare înlesnire să începem a o aplica la moșia Panteleimonului. Statul, fiind proprietarul și arendașul ei, va trebui să admită, ca principiu de progres în sploatarea ei, înerea unui comptu deosebit pentru renta pământului, care este venitul sau câștigul proprietarului, de acela al sploatațiunii proprii și să, care este venitul sau câștigul arendașului sau al întreprindătorului industriei agricole. Renta pământului se va trece în

Budgetul general al Statului ca venit al proprietății; iar câștigul dobândit din cultura ei se va trece ca venit eșit din splotarea moșiei în regie. La Panteleimon, dar, are să se urmărească câștigul din două puncturi de vedere: ca rentă a proprietății și ca profit al splotațiunei rurale.

Renta pământului se va evalua după prețurile curente cu cari se dau în arendă moșiile. Acastă rentă a fost pînă acum de una mie galbeni pe an. Splotarea moșiei în regie trebuie să dea Statului, pe lîngă acastă rentă, și un venit produs de dînsa.

Regulând ast-fel venitul splotării moșiei Panteleimonului din punctul de vedere al rentei și al culturei, putem căuta să scim ce fel de organizare se cuvine a se da cultu-rei ei.

SPLOATAREA MOSIEI.

Dacă amû cere ca regia să scôtă din sploatarea moşiei Panteleimonului numai venitul ce l'ar putea dobîndi astădi ori care arendaşu cu sistema de cultură obicinuită în ţeră, atunci n'amû avea nici unû cuvântu pentru ca să ceremû să se apuce şi guvernul de făcutu ceea ce se face de totă lumea. Guvernul, însă, întreprindend sploatarea moşiei, trebue să facă nu numai ca totă lumea, adică să caute a dobîndi şi el unû câştigû, precum facû toţi întreprindetorii de industrie, dar şi mai bine de cât totă lumea, adică să ia iniţiativa progreselor agricole, să câştige mai mult de cât ce câştigă arendaşii cu sistema de cultură obicinuită în ţeră, să sporască cantitatea şi calitatea rôdelor pămîntului, cu unû cuvântu, să dobîndască prin sciinţă unû venitû mai mare de cât cel ce se capetă cu rutina.

Pentru ca să pôta face guvernul acestu serviciu, cel mai însemnatû din tôte câte se potu face agriculturêi ţerei, este de neapărată

trebuință ca să admită principiile cari micșorază cheltueile și sporescū productele pământului, ca să ia în ajutorul splōatării moșiei puternicul concursū al sciinței, al capitalului, al machinelor și instrumentelor agricole celor mai perfecționate și să hotărăscă a căuta moșia Panteleimonului în regie.

La Panteleimon, ca și la ori care altă moșie, pământul, ca aginte principal al produc-iunii, este cel mai d'ânteiū lucru ce trebuie, a se cunósce.

Pământul moșiei Panteleimonului este saū bunū saū răū. De este răū, sciința trebuie să ne învețe cum să'l facemū bunū. De este bunū, iarași sciința trebuie să ne arate cum să scótemū cel mai mare venitū ce póte să dea, fără a'l sărăci și fără a'l ímplea cu buruieni rele.

Se scie că pământul Panteleimonului este coperitū cu smârcuri (mlăștini). Și în contra acestora tot cu sciința avemū să ne ajutămū spre a'l scăpa de umeđela care scade prețul și astfel a'l prefăce din neproducător în producător.

Se ȑice că pământul Panteleimonului este săracū; și aici cu sciința avemū să ne servimū spre a'l ínavuři.

Pământul Panteleimonului este plinū de buruieni rele, cari infestă și desprețuescū re-

coltele sale. Şi aici tot cu ajutorul sciinţei avemă să'l curăţim.

În pământul de la Panteleimon sunt locuri pline de spini, cari s'ară fi putut curăţi, dacă s'ară fi făcut cea ce facă cultivatorii noştri cei inteliginţi.

A curăţi pământul de spini, a seca seminţa buruienilor rele, a'l scurge de apele ce'l ruineză, a'l înavuţi, a'i da putere ca să producă, iată lucrările ce sunt de făcut pentru a îmbunătăţi pământul. Şi îmbunătăţirea pământului este amelioraţiunea funciară cea mai importantă în agricultură, este prima lucrare ce se face în vederea unei produceri progresive şi înavuţitoare.

Tot secretul unei sploataţiuni progresive şi raţionate consistă într'a îmbunătăţi pământul, a'l înavuţi şi a'l tine în vlawă fără cea mai mică întrerupere. Cu cât voiesce cine-va să capete mai multă din pământă, cu atât trebuie să'i şi dea mai multe îngrăşări şi cu atât trebuie să dea şi mai multe culturi.

Cultivarea pământului se face cu mare inlesnire luând într'ajutoră machinele şi instrumentele agricole cele mai perfecţionate. Cu acestea, pe de o parte putemă face arături adinci, şi pe de alta putem stărpi buruienile cele rele. În lucratul pământului n'avemă să căutămă a dobîndi alte folóse mai mari de

cât acele ce se capeta din arăturile adânci și din stârpitul buruienilor.

Pentru a putea da pământului totă îngrășarea cerută de dînsul este de neapărată trebuință a se ținea pe moșie un număr de vite care să fie în raport cu întinderea ei.

În scurt, cultura țermei de la Panteleimon nu are nevoie, pentru a se preface din păgubitore în folositore și pentru a pute servi de exemplu bun de dată cultivatorilor, de aflări și teorii noi, ci curat numai de punerea în lucrare a principiilor și metodelor ce sunt cunoscute și dovedite de bune.

*
Biblioteca UȘV

PASTORIA

În aplicarea principiilor, cunoscute de bune și folosite pentru producerea înavușitoare a unei ferme, avem să determinăm mai întâi importanța ce trebuie a se da obiectelor principale ale industriei agricole, adică producerea plantelor și înmulțirea vitelor, sau, cu alte cuvinte, păstoriei și plugăriei; căci după aceste două mari ramuri ale industriei agricole, are a se împărți și pământul unei moșii în două părți: una afectată păstoriei și alta plugăriei.

Păstoria este începutul și sfârșitul producerei abundante a agriculturii; căci cu densa se începe culegerea rodului pământului, într-o stare de cultură puțin înaintată de civilizațiune și de populațiune a unei țări, și totuși cu densa înaintază agricultura până ce ajunge, ca și în țările cele mai populate, să devie temelia unei agriculturi progresive și prospere. Păstoriei dar avem să dăm o întindere de pământ mai mare decât plugăriei. Împărțind ast-fel și pământul moșiei Panteleimonului, vom putea ca cu pros-

peritatea păstoriei să asigurăm o producere abundanță plugăriei; căci cu îngrășarea ce se dobîndesce de la vite, se ține pămîntul în putere de a face să prospere semănăturile, conform și cu vorba vechiă că: „cine voiesce a avea grâu, trebuie să aibă băligar.”

Păstoria, admisă în exploatarea moșiei Panteleimonului în scopul producerii îngrășărilor și a menținerii pămîntului în bună stare de fertilitate, este una din îmbunătățirile cele mai însemnate și mai înavuțitoare ce se pot introduce în exploatarea moșiei. Păstoria este de o importanță atât de mare cît putem întrebuința în interesul dezvoltării ei pe o moșie, chiar pînă și la două treimi din întinderea moșiei. A face cît se poate mai multă păstoria, este a pune în mișcare toate resursele științei, pentru a dobîndi și astăzi produsele acele abundenți ce se dice că se dobîndau odinioară în țera noastră. Numai cu păstoria cea mai dezvoltată se poate explica următoarele dise ale Voevodului Cantemir: „Moldovenii ară puțină, sîmînă puțină, și totuși seceră multă.” Pe timpul Voevodului Cantemir era o necesitate a se da păstoriei întinderea cea mai mare a unei moșii; fiind că pe atunci populațiunea țerei era foarte puțină, numeroasă și nu putea culege rîdele pămîntului de cîtă servindu-se cu vitele, fără de care rîdele ar fi fost pierdute. Îmaltin-

du-se 6menii și cer6ndu-se de str6aini produsele plug6riei, s'a redus6 6ntinderea de p6m6nt6 afectat6 p6storiei și s'a sporit6 aceea a plug6riei. Ac6st6 sporire a plug6riei continua și ast66i 6n cultura cea mare a țerei; 6ns6 cu c6t6 se sporesce plug6ria, 6n detrimentul p6storiei, cu at6tu și productivitatea natural6 a p6m6ntului se micșorez6. Ast66i p6storia este abandonat6 de marea majoritate a arendașilor, și de aceea ei nici nu dob6ndesc6 din p6m6nt6 o abundenț6 de recolte egal6 cu aceea ce dob6ndiau bunii noștrii. Ei cultiv6 mult6 6ntindere de p6m6nt6, o cultiv6 r6u și nu numai nu se folosesc6 cum6 s'ar folosi c6nd ar cultiva puțin și bine, dar și s6c6tuesc6 p6m6ntul6, cea ce este dauna cea mai mare ce se face at6t proprietarilor c6t și avuției generale a țerei.

Este timpul a pune un6 cap6t6 acestei rutiniere producere, care s6r6cește p6m6ntul6, micșorez6 cantitatea și calitatea r6delor lui, și ruinez6 veniturile presinț6 și mai ales6 cele viitoare ale agricultur6i. 6n contra acestei direcțiuni pernicioase și p6gubitoare, ce s'a dat producerii agricole de c6tre nisce 6meni f6rte puțini 6nci6ți 6n cunosc6nțele agricultur6i, trebuie a se lupta ferma-model6. Proprietarii noștrii nu vor6 6nt6rșia a se convinge c6 sistema plug6riei lipsit6 de p6storie, este cu deosebire ruin6toare pentru d6nșii. Ei

vor veni, de bună sémă, la măsurile ce se întrebuintase în alte țări, pentru a opri pe arendașii de a săraci pământul. Până atunci, însă, ferma-modelă de la Panteleimon, admitându o sistemă de cultură, în care să se dea păstoriei însemnătatea ce are în producerea agricolă, va arăta calea ce trebuie să apucăm, spre a veni iarăși la obiceiurile cele vechi și bune ale agriculturii noastre: ca așa să putem scote de acum înainte din pământul produsele abundenței ce se dobîndu odinioară. Ferma-modelă, avendu o păstorie dezvoltată, va putea produce o cantitate mare de îngrășări. Cu aceste și cu sistemul de a cultiva mai cu preferință puțin și bine de cât mult și rău, ferma-modelă va dobîndi mai multe folose de cât acele ce se dobîndesc astăzi de către marea mulțime a arendașilor nostri.

Păstoria, demonstrată astfel în exploatarea moșiei, devine un obiect de cel mai mare interes, pentru toți cultivatorii nostri, care nu din rea voință, ci din nesciință, au părăsit-o. Cu păstoria, ferma de la Panteleimon este în stare a face o producere mai abundentă și mai înăvuiătoare de cât aceea ce se face astăzi fără dînsa și numai cu plugăria, și a servi de exemplu tuturilor cultivatorilor. Exemplul este mijlocul cel mai puternic, ce se poate întrebuinta pentru a

face progrese în agricultură. În interesul dării acestui bun exemplu, cum și în interesul propriului său profit, ferma-modelă va căuta să tragă folose din păstorie, introducând în exploatațiunea sa văcăria, oieria, porcăria, îngrășarea de vite mari și mici și, în fine, irigațiunea de fînețe.

Biblioteca UȘV IAȘI

VĂCĂRIA.

Restaurarea păstoriei în exploatațiunile rurale cele mari, este supusă la o mulțime de împrejurări economice și comerciale. Fie-cine trebuie să caute a se folosi câtă se va putea mai multă de împrejurările aceste. Împrejurările care domină asupra moșiei Panteleimonului, nu permită a se admite în păstoria ei elevagiul general al vitelor, adică ținerea lor în scopul de a le cresce și a le înmulți. Sistema de păstorie ce credem că se acomodă mai bine cu împrejurările în care se află Panteleimonul, consistă întru a se ține vitele curată numai pentru produsele ce pot să dea, și care se pot desface lesne și cu prețuri bune într'un târg, cum: este capitala României.

Dacă nu putem întreprinde a ține la Panteleimon hergheli de cai, tamaslicuri de vite și turme de oi, și dacă nu avem folose mari de câtă numai din ținerea vitelor pentru produsele ce ne dau, apoi între aceste produse nici unul nu este mai producător de câtă laptele; fiind că el se vinde

lesne și cu prețuri bune în Bucuresci, sau în natură sau prefăcută în smântână, untă și brânză proaspătă. Laptele trebuie să se producă la Panteleimon în totu cursul anului, vîra ca și iarna, și mai ales iarna; Pentru această sîrșitū n'avemū alte vite mai bune producătoare de lapte de cātū bivolițele și vacile.

Bivolițele sîntū ramul de producere al laptelui, care cere circumstanțe speciali, pe cari le găsimū întrunite cu osebite la moșia Cernica, unde potū continua a servi de exemplu cultivatorilor nostri. Luămū vacile; fiind-că sîntū cele mai generale întrebuițate pentru producerea laptelui.

Dar pentru ca să obținemū de la vaci laptele celū mai multū ce ne potū da, renunțămū cu totul la crescerea vițelor. Vițelii vacelor se vor îngreșa și se vor vinde tineri în București, unde carnea lor a începutū a se întreba și a se plăti bine.

La înființarea văcăriei Panteleimonului avemū a lua în considerare numai însușirile ce trebuie să posede vacile spre a produce cuantitatea cea mai mare de lapte. Vomū strînge vacile ce vorū avea această însușire dintre soiurile de vaci ce se găsescū în țeră; și această pînă cîndū ferma-esperimentală va aduce din străinătate soiurile de vaci cele mai bune de lapte, le va supune cercărilor,

și ne va arăta pe cele cari se potrivesc mai bine cu clima și pământul nostru.

La cumpărarea vacilor din țără, se va căuta ca acele ce se vor alege pentru văcăria Panteimonului să întrunescă în gradul cel mai mare toate caracterele lactifere, după cele mai dupe urmă descoperiri ale științei.

Numărul vacilor poate fi acum la începutul fermei-modele de 50 de capete, rămânând ca cu timpul să se sporască pînă ce va ajunge la 100. Prețul ce se va da pe o vacă, presupunind că ea este cea mai bună de lapte, se poate ficsa la un maximum de 10 galbeni.

Vacile cumpărate se vor supune la un regim de alimentație, care provacă cu deosebire secretarea unui lapte, pre cât de bun și de mult.

Văcăria fermei-modele, formată și ținută în ast-fel de condițiuni, devine un ram important, nu numai pentru producerea abundanță și înăvuițore a splotațiunii moșiei, dar și pentru producerea cantității celei mai mari de îngrășare, cu care se asigură prosperitatea plugăriei. Dacă în alte țări, unde agricultura este înaintată, se țin vitele numai pentru a produce îngrășări, apoi la noi să nu se țină, la noi unde ele, putînd să ne dea alte câștiguri, ne lasă îngrășarea dobîndă?

Mențină acest cuvînt, și pentru a-l face să fie apărut de totă lumea, voi risca a

presintă un mic calcul care, oricât de mult ar semăna cu acel al femeiei cu ouele din fabulă, nu este lipsit de un fundament rațional.

Văcăria poate să producă, în împrejurările în care o punem, cel puțin 200 oca de lapte pe zi, adică câte 4 oca de lapte de fiecare vacă. Acest produs, oricât ar fi el de mic, fiindcă cu o rasă bună de lapte el s'ar putea îndoi și chiar întrei, totuși rescumpără cu asupra de măsură sacrificiile și avansurile ce s'ar face pentru dobândirea lui și lasă, cum am vădit, îngrășiere pe d'asupra. De la 50 de vaci, luând câte 4 oca de lapte pe zi, avem 200 oca de lapte pe zi, avem un venit de 200 lei pe zi, vindând laptele erva ca și vera numai cu un leu oca, adică cu un preț mult mai mic decât cel ce se dă pe lapte în București. Cu un venit de 200 lei pe zi, avem pe an 73.000 lei, adică un venit de patru ori mai mare decât este însuși capitalul de șepel cu care s'ar cumpăra vacile, ceea ce face un profit de 400 de la 100 capital. Dar chiar de ar fi acest venit, nu de 300, sau 200, sau și 100 la sută, ci numai de 50 sau 25 la sută, încă văcăria fermei-modela s'ar solda cu un beneficiu de nu considerabil, cel puțin rațional pentru că să merite a intra între ramurile cele mai înăvuiătoare de producere pro-

gresivă. Văcăria fermei-modela, producând nu numai îngrăşare, dar şi lapte care numai elă singurū înapoiesce cheltuēla ce se face, pōte scōte unū venitū mai mare de cât acel ce obicīnuit se capētă în țēră de la vaci, şi cu acesta, făcēnd din ferma Panteleimonului o fermă-modelă, dă esemplu de o agricultură pre câtū de luminată pre atât şi de progresivă şi de înavuțitoare.

Văcăria fiind înființată la ferma-modelă curat numai pentru producerea laptelui, va avea a fi ținută în totū cursul anului, şi fără cea mai mică întrerumpere. la unū numărū completū de 50 de vaci. De aceea îndată ce o vacă va înțerca, se va vinde şi se va înlocui cu alta cu vițelū micū.

Vițelii vacilor nu se vorū mai ținea pentru ca să crēscă şi să moaie gurguele țitelor mai înainte de mulgere.

Vacile însele cele bune de lapte saū se vorū supune castrațiunei spre a prelungi cât se pōte mai mult producerea laptelui lor, saū, după ce vorū înțerca, se vorū da la tamslicul Statului spre a servi la formarea unei rase bune de lapte din soiurile de vaci ce se află în țēră şi în schimb cu alte vaci cu lapte, saū, în fine, se vor pune la îngrășatū.

Uneltele trebuitoare văcăriei pentru strîngerea laptelui şi pregătirea lui sunt pre cât de simple pre atât şi de puținū costătoare.

Cu toate acestea, și ele, având a servi de model, se vor alege cu mare discernere din toate câte sunt descoperite și recomandate pînă astăzi ca cele mai favorabile atât pentru prinderea laptelui și formarea smântănei, cât și pentru strîngerea untului. Asemenea se va înzestra văcăria cu toate uneltele (sculele) câte se cer pentru prefacerea laptelui în branza de Grugera, Parmesan, Chester și alte cașcavaluri renumite, cât și pentru fabricarea brîndelor moi, ca cea de Brie, de smântână (fromage de crême) și altele cari dau speranțe a se vinde în Bucuresci cu prețurile cele mai avantajoase și mai remunerătoare. Pentru cumpărarea uneltelor se poate alocă o sumă de 3 sau 4000 lei.

Văcăria fermei-modele trebuie pusă sub de aproape îngrijire a unui om special cu cunoștințe întinse și practice asupra manipularii și prefacerii laptelui în fel de fel de forme.

Aducerea unui om special pentru văcărie este una din acțiunile cele mai importante ce poate face Guvernul în interesul dezvoltării progreselor agriculturii noastre. Un asemenea om, pe lângă serviciul semnalat ce va face văcăriei fermei-modele, va contribui în chipul cel mai eficace la formarea omenilor dintre pămîntenii, la răspîndirea prin acestia în țară a științei și a progreselor unei produceri agricole înăvuiătoare. Acesta este unu

serviciu de o natură cu mult mai importantă pentru prosperitatea industriei noastre de cât serviciul ce-l va face fermei, de aceea și dicem că chiar în interesul progresului general al țerei, văcăria fermei-modele este de o necesitate neînlăturată. Cu această văcărie și cu omul special luăm în dobândirea progresului și teoria și practica, adică și știința și experiența, luăm cu unu cuvântu, toate șansele de succes și pentru prosperitatea văcăriei fermei-modele, și pentru exemplul cel bun ce este a se da cultivatorilor noștri și, în fine, pentru formarea de oameni practici și cu știință de care simpte mai multă trebuință agricultura noastră.

Directorele fermei-modele, secundat de omul special, de capul văcăriei, va face cercări, pe cari le va supune unei aspre comptabilități, spre a se ști care este forma cea mai bănosă sub care se poate vinde laptele. Și forma ce se va recunoște mai avantajoasă va fi aceea ce se va adopta pentru desfacerea produselor văcăriei. În ori-care întâmplare, văcăria are să producă o cantitate mare de zer și de spalături ale lăptăriei, cari nu se pot utiliza mai bine de cât în întrebuințându-le la creșterea și igrășatul porcilor. Acesta este un altă ramă al păstoriei, un ramă care pentru câștigul său cel mare merită să fie admisă în exploatarea fermei-modele.

PORCĂRIA.

Porcăria, atât în cultura mare câtă și în cea mică, este din toate ramurile păstoriei cea care aduce beneficiile cele mai considerabile, mai ales la acei ce se aplică la creșterea și înmulțirea porcilor. Calculele asupra prolificității acestui interesant animal domestic sunt cele mai încurajătoare; căci din 10 scrofe și unu vieru în curând se pomenesce cine-va cu o turmă întreagă de porci. Cu toate acestea, nici pe însuși porcii nu putem să-i admitem în splotațiunea moșiei Panteleimonului, și într'unu chipu precumpănitor, spre a-i ține în scopul de a-i crește și a-i înmulți, cu toate că toate împrejurările locale, pădurea și mai ales pământurile smărcose, se pretă cu deosebire la acestu sfârșit.

Neputând renunța cu totul de a nu trage profitu din împrejurările în care se află moșia, fără ca să facem o mare neajungere principiilor economiei rurale, lucru de care trebuie să ne ferim cu totă băgarea de seamă, mărginim ținerea porcilor pentru înmulțire la 10 scrofe fătătoare și în scopul de a pro-

paga în țără rasele cele ce se voră recunósce, din speriițele fermei-sperimentale, ca mai folositóre pentru țără, și ne aplicămú la îngrăsiatul lor cu resturile lăptării și ale cuhnei.

În România de peste Oltú se ținú porciú numai pentru a consuma porumbul, care este unú productú considerabil al plugăriei din aceea parte a țerei, Cu tóte că scimú că slánina de porumbú este cea mai prețiosă, noi nu putemú înființa porcăria în scopul de a consuma porumbul și al preface în bani; fiind că ne aflămú lângă Bucuresci în posițiune de a desface mai bine porumbul în natură.

Porciú se ținú și chiar se îngrășe și cu jir și cu ghindă. Ghinda face slánina și carnea venjiosă și vîrtósă; iar jirul móle. Ghindă însă avemú pe moșie, pe care se află mai multă de 2000 de pogóne de pădure, în cantitate considerabile. Acestă ghindă fără de porci, ar remănea ne utilizată și perdută, după cum se întemplă astăđi. A continua acestă neglijință este a face tot ce se póte mai răú unei ferme, care aspiră a fi modelă, a da esemplu bunú de imitat. În interesul culegerii productelor ce se perdú în pădure, cată să ne aplicămú la ținerea porcilor și la îngrăsiarea lorú.

Porciú se prăsescú dându-se scrófele la vierí de doué orí pe anú. Se vor lua dispoșiun ca scrófele să fete în Fevruarie și în Septembrie. Purceiú de primăveră fiind mai buní de

cât cei de toamnă, aceia se voru conserva mai cu preferință de cât aceștia, care se voru vinde mici, când adică sunt de lapte, dupe cum se dice. Cu toate că o scrôfă fată de la 4 pînă la 8 purcei, ea trebuie să fie foarte bună de lapte pentru ca să'i lăsăm să crească mai mult de 4 purcei după fie-care fătare, adică mai mult de 8 purcei într'unu anu. Vîndend purcei mici, scăpăm de o înmulțire (prea mare a turmei, și fiind că ne aflăm aproape de București, putem să'i vindem lesne și cu prețuri bune.

Însă îngrășatul porcilor se va face fără de nici o mărginire. Porcii se voru îngrășa, la fermă și în pădure, în tot cursul anului. Cu toate că sătenii noștri îngrășă porcii numai érna puindu-i în cotețe de la lăsatul secului de postul Crăciunului, noi îi vom îngrășa și vara.

La ferma-modelă se voru îngrășa porcii și iarna și veră, după cum se face în România mică. Porcii se îngrășă veră mai bine de cât iarna. Îngrășarea nu va dura mai mult de 3 luni; căci este sciut că dacă ea trece peste acest termen, rare ori pôte să aducă folos cultivatorului.

Îngrășatul porcilor la ferma-modelă se va face și închiidendu-i în cotețe și lăsindu-i liberi în pădure. Într'unu fel sau într'altul, curățenia are să fie cel mai d'ânteu lucru de

căutat în îngrășatul porcilor. Cotețele voră trebui să fiă spălate în toate ȳilele, cā la ferma imperială de la Vincennes, unde se spală în toate ȳilele și vācāria. Hrana la cāmpū se va da tot d'auna pe locul cel mai curatū. Curātenia, atāt la cāmpū cāt și în cotetū, este cea care înlesnesce mai mult îngrășarea porcului, care, de și trece în opiniunea vulgului de animalul cel mai murdar, este însă din natura lui cel mai curatū. Dāndu-se în pādure hrana la unū locū curatū, porci se deprindū, dupā trecerea unei septemāni, a veni ei singuri la orele hotārite ca s'āși ia hrana. Acēsta însă nu pōte scuti administrațiunea fermei-modele de a nu avea ome-nii trebuitori pentru paza porcilor. Din contra, afarā de pāditori, porcāria are neapērātā trebuință de unū omū special și capabil care sā se ocupe nu numai cu înmulțirea porcilor, dar și cu îngrășarea lor, dupā toate regulile artei.

La îngrășatul porcilor, omul special, capul porcāriei, va trebui sā ne arate toate metodele ce s'au descoperitū și s'au pusū în lucrare în alte țeri pentru a face îngrășarea în timpul cel mai scurtū și cu cheltuēla cea mai micā. Acolo, la acēstā lucrare agricolā, avemū sā introducemū mari îmbunētāțiri în agricultura nōstrā, adicā avemū sā îngrășāmū porci și cu rēdācini ferte și mai alesū cu

cartofi, cari potă să ramplaseze cu mare succes porumbul. Este sciut că ună pogonă de cartofi dă o cantitate de produse de patru ori mai mare de cât ună pogonă de grău saū de porumbū. Ferma-modelă va trebui să se folosescă ea însuși mai ânteu de acestă indicare a sciinței; ș'apoi cu acestă să dea și ună esemplu bunū de imitatū cultivatorilor noștri pentru îngrășarea cu mare economie a porcilor.

Capitalele de avansatū porcăriei nu este vre o sumă considerabilă. Cu una sută de galbeni se potū cumpăra dece scrofe de sēmēnță și 20 de porci cari aū să se ție neconținutū la îngrășare în tot cursul anului, cea ce face, a trei luni pentru fie care îngrășare, ună numărū de 80 porci de îngrășatū pe anū, cu unū capital numaī de 50 de galbeni. Capitalul însă, să înoiesce de patru ori pe anū. Pentru mobilierū și chiar facerea unei porcării în pădure o sumă de una mie de lei este prea destul.

OIERIA.

Pe când ferma experimentală se va ocupa cu cercări făcute în scopul de a se introduce în țară rasele de oi cele mai bune pentru produsul lor în lână și carne, ferma-modele nu p^ote să nu caute a se folosi de rasele cari se găsesc în țară și cari se deosebesc prin rusticitatea în înmulțire și mai ales prin producerea unei mari cantități de lapte.

Laptele este un obiect de consumațiune foarte profitabilă producătorilor de lângă București. Între aceștia aflându-se și cei de la ferma-modelă din Panteleimon, nu pot să nu caute a-l produce și a se folosi și ei de dînsul, mai ales când ved^u că străinii vin din locuri departate și aședă stânele lor în prejma Capitalei, numai ca să o aprovizioneze cu lapte. Laptele dar al oilor, și mai ales al caprelor celor roșii, care se caută mai cu deosebire de bolnavi, devine un obiect important al păstoriei fermei-modelă; căci ea p^ote oferi consumatorilor prejmăturile cele mai romantice, aerul cel mai curat, isv^orele cele mai limpede, la stână ba și chiar în șaleul

ce se va face în fața fermei, după modelul fermei imperiale de la Vincennes, pe care l'am recomandat a se lua de timp în construcțiunea cea nouă a fermei Panteleimonului.

Pentru că ținerea oilor la ferma-modelă nu are de scop înmulțirea lor, care este încredințată oieriei Statului din Bărăganu, ci numai producerea laptelui, de acea oile se vor ține numai pentru a produce lapte: și pentru acestu sfârșit ele se vor cumpăra primăvera, se vor vinde îndată mieii și se vor aședa cât mai de timpuriu pe lapte. În spre toamnă, când laptele începe a se împuțina, oile vor înceta d'a mai fi mulse, se vor pune la îngrășere și se vor vinde.

Numărul oilor și al caprelor se va determina după locurile ce vor fi de păscut; el pôte fi acum la început de 150 oi și 150 capre, afară numai dacă capul văcăriei nu va avea trebuință de un număr mai mare spre a dobîndi lapte cu care să se facă brânzele și cașcavalurile cele mai renumite și care cu timpul să pôte crea un obiect însemnat de avuție și de sportațiune a țerei noastre

Afară de producerea laptelui, care pôte să sporască veniturile unei moșii lângă Capitală, cum este ferma Panteleimonului, mai este încă un ram foarte bănos care se pôte înființa la ferma-modelă. Consumațiunea Capitalei ofere prețuri foarte considerabile a-

celora ce pot să i dea miei în cursul iernei. Această împrejurare economică și comercială impune fermei-model, al căruia scop este venitul sau câștigul cel mai mare, o mai repetim, datoria de a lă căuta și printr'o oierie care să facă ca oile să fete chiar iarna, și așa să i permită a dobândi beneficiul cel mai mare din vândarea mieilor cu prețuri în-treținut și împătrit mai mare de cât cele ce se dau pe dinșii primăvera sau vera. Aceasta este un preț care de multe ori trece peste două galbeni de miel; și de aceea pentru dobândirea lui ferma-modelă nu trebuie să se lenească.

Întărcându-se oile de cu vera și dându-se la berbeci, să pôte ca ele să începă a feta pe la finele lui Decembrie și a se da Capitalei nu numai miei de consumare în cursul iernei, dar chiar și lapte.

Oile acestea se vor ține într'o oierie într'adins făcut după planul oierii imperiale de la Vincennes, cu compartimente pentru sterpe, fătătoare, mulgare și cu boscui pentru miei. Cumpărătura acestor oi va constitui un capital de șepel. Numărul lor pôte fi de 300 capete. Rasa pôte fi de o cam-dată alésă din rasele noastre, pînă ce ferma sperimentală ne va da posibilitatea a avea o altă rasă mai potrivită pentru carne și mai ales pentru miei.

Trebue să spunem că și ôia este unul din animalele domestice care resplătesce munca și îngrijirea cultivatorului cu prețul cel mai mare, și pe care, prin urmare, ferma-modelă nu pôte să nu'l ia în ajutorul unei splotațiunii abundante și înavuțitoare.

Capitalele trebuitoare pentru cumpăratal oiilor, și a celor de lapte și a celor de miei, se pôte socoti, cel mai mult, câte un galben de ôie.

Uneltele trebuitoare la stână sunt simple și nici de cum scumpe. Pentru cumpărarea lor se pôte alocă o sumă de una mie lei.

Oieria Statului nu pôte să prospere dacă nu va fi încredințată unui baci și unor ciobani dintre cei mai inteligenți și mai harnici. Afară de acésta, și pentru oierie trebue a se aduce un om special, care să se ocupe cu deosebire nu numai de turma fermei-modelé spre a o face să producă venitul cel mai mare, dar și de introducerea raselor celor mai renumite pentru carnea și mai ales lâna lor. Dacă cultivatorii noștri dicu că tot folosul de la oi depinde de la ciobani, apoi ôre, pentru formarea de ciobani cu sciință, nu s'ar cuveni a se aduce un om special, un om care fiind capul oieriei fermei-modelé să fie tot odată și învătătorul cel mai modest, dar nu însă și cel mai puțin folositor al ômenilor practici de cari agricultura noastră

simte trebuința cea mai imperioasă? Noi credem că da; și de aceea propunem să se aduce și aici un cap de oierie.

Biblioteca UȘV IAȘI

INGRĂȘAREA VITELOR.

Maî înainte de a se desface oile, ce se cumpără primă-veră pentru producerea laptelui în cursul verei, este de folosă ca să se pue la îngrășat. Tômna avemă o mulțime de resurse pentru ca să facemă această îngrășare, după sistema obicinuită în țeră, adecă pe mirisci, pe fetețe, și chiar în locurile carî țină umezelă, și de carî nu avemă a ne mai feri; fiind că oile se potă îngrășa maî înainte de a da gălbeza în ele. Putemă ajuta îngrășarea oilor dându-le turte și alte produse carî se găsesc la fermă cu mare îndestulare în această epocă.

Agricultura noastră presintă fermei tôte îlesnirile, pentru ca să potă îngrășa tômna oile, cu cheltuēla cea maî mică. Și dacă voră fi bine îngrășate, precum și trebuie să fie, desfacerea oilor se pôte face cu folosă și, în multe împregiurări, pôte să restitue chiar capitalele ce s'au avansat în cumpărătura lor.

Dar îngrășarea cea maî importantă, cu care trebuie să se ocupe ferma-modelă, este acea a boilor. Îngrășatul boilor, în tot cur-

sul anului, se face atât pentru a realiza beneficiile ce compoartă acestu ramu al păstoriei, adecă prefacerea productelor fermei în carne și se, și în îngrășări, cât și pentru a responde la trebuința ce simte masa consumatorilor din tîrguri. Acastă trebuință este atât de vie, cât promite benefice considerabile celor ce se voru ocupa cu satisfacerea ei. Îngrășătorii de vite după lîngă tîrgurile cele mari, au fôrte multu de câștigat, aplicînduse cu tôte puterile lor la îngrășarea, mai alesu a boilor. Și în acestu casu aflîndu-se ferma-modelă de la Panteleimon, administrațiunea ei nu pôte să nu se ocupe cu îngrășarea vitelor, fără ca să calce în picioru principiile economice ce o favoréză. Ferma-modelă, dar, este datore, sieși mai ânteiu ș'apoi progresului ce trebuie să uneltescă a se face în agricultura țerei, ca se întreprindă îngrășatul oilor, boilor, vacilor, vițelilor și porcilor.

Îngrășarea boilor nu pôte urma, în ferma-modelă, sistema păstoriei obicinuită în țeră, după timpurile când pămîntul ei era puțin lo-cuitu și, prin urmare, n'avea o căutare mare. Îngrășarea dar se va face după tôte regulile indicate de sciință și sancționate de experiența cultivatorilor din țerile unde pămîntul are o valore mare, precum începe a avea acum și acel din prejurul capitalei României. Îngrășarea în scopul de a se da

productelor pământului și, prin urmare, însuși pământului prețul cel mai mare, se face puind vitele în condițiunile cele mai contrare igienei și îndelungatei lor viețuiri; căci îngrășarea este o stare anormală, o stare de bolă în care se pună vitele.

Pentru a provoca în vite această bolă, este de nevoie a se pune ele într'ună grajdă, în care să fiă o lipsă completă de lumină; căci întunericul cel mai mare și liniștea cea mai adâncă, favorază cu deosebire lucrarea îngrășării. Afară de acesta, se voru întrebuința toate mijlocele prin care se ațită pofta de mâncare a vitelor, ca astfel ele să mănecă cât voru putea mai mult, și să cadă cât mai neîntârziat în bolă ce le-o destinăm; căci cu cât mai curând se va lega de dênsele această bolă, cu atât îngrășarea se va face mai repede și va aduce mai multe benefice. Boii tratați, după cum arătarăm, pot să se îngrășe în trei luni, și așa în cursul unui an să se înoască, sau mai bine ȑicând, să circule, de patru ori capitalele ce se vor avansa odată în camperarea celor puși ântâia oră la îngrășare.

Numărul boilor ce se voru cumpăra ântâia dată, pentru a se pune la îngrășat, va fi de 25 de capete: cea ce permite ca cu acelașu capital să se îngrășe în cursul unui an 100 de capete. Socotind câte 10 gal-

beni pentru cumpărarea unui boi, avem trebuință de 250 galbeni. Și cu acest capital vom dobîndi în cursul anului un venit ca și când el ar fi de patru ori mai mare, adică de 1000 de galbeni. Acest mijloc economic de producere, adică cu puțin capital a scote mult venit, este acel care trebuie să caracterise în gradul cel mai înalt splotațiunea unei ferme-modele.

Ferma-modelă găsește în îngrășatul vitelor și un alt beneficiu, care nu puțin contribuie la prosperitatea și succesul plugăriei sale. Acesta este acela ce se formeză din băligarul vitelor, din îngrășarea cu care se redă pământului puterea pierdută în producțiune, și se pune în stare ca să producă o cantitate de recolte mai mare de cât cea ce se capătă, lăsând pământul a se odini în pârlogă, sau a se bate de vite în tolacă și în bătătură.

Folóce, dar, de diferite naturi ne îndemnă a ne aplica la îngrășatul vitelor, ca la mijlocul cel mai puternic, nu numai de a menține fertilitatea pământului într-o stare crescătoare și de a spori ródele lui, dar și de a dobîndi câștigul cel mai mare posibil. Pentru acest sfîrșit, propunem a se aduce și pentru acest ram de producere abundanță, progresivă și înavuțitoare, un om special care să dirige aceste importante lucrări ale fermei-modele. Omul special, cunoscând cele

după urmă descoperiri făcute în îngrășarea vitelor și cercările ce sunt în lucru la Rothamsted, va aduce și la noi folósele de cari se bucură agricultura generală din aflările învetaților englesi, D-nii Lawers et Gilbert.

Îngrășatul vițelilor promite mari câștiguri, pe cari nu le póte neglija o fermă-modelă, aședată la porțile Bucurescilor, unde carnea de luscú, carnea fragedă și dulce de vițelú, se plătescă îndoitú mai multú de cât carnea de vacă. În îngrășiatul vițelilor va avea a se folosi de tóte regulile câte se pădescú pretutindení unde acéstă importantă producțiune înfloresce. Vițelii vacilor, cumpérate pentru vácărie, vorú fi cei ántei ce se vorú îngrășa spre a se vinde; fiind că în vácărie amú admisú sistema de a se mulge vacile, fără ca să le mai móie vițelii și fără ca să se aibă în vedere și crescerea vițelilor. Urmând trebuința, se va continua îngrășarea vițelilor cumpărându-i de prin sate cu capitalele realisate din vëndarea vițelilor vácăriei.

Vorbind despre porci, ne amú esplicatú îndestul asupra îngrășării lor, și n'avemú nevoie să dicemú aici alta de cât că, după cele din urmă cercări ale D-lor Lawers et Gilbert, ei sunt aceia din tóte vitele cari plătescú cu prețul cel mai mare productele fermei ce li s'arú da spre consumare și transformare în bani.

PRISACA SAŢ STUPINA

Situaţiunea moşiei Panteleimonului este foarte îndemânatică creşterii şi înmulţirii albinelor. Ferma-modelă, dar, nu poate să nu se ocupe cu apicultura, să nu caute a se folosi de dânsa, fără ca să nu lipsască misiunea sa. Apicultura este ună ramă de producere atât de lesne de făcută şi atât de bănosă, cât nu ne putem închipui cum de s'au lăsat Românii de dânsa, cum de nu se ocupă şi astăzi a strînge polenul şi nectarul florilor şi a'i preface, prin albine, în miere şi ceară, pentru care nu este de trebuinţă a face nici plugărie nici a avea islazuri şi fîneţe. Ună uleiă (ştiubeiă) poate să aducă ună venită atât de mare cât este şi capitaţiunea unui săteană. Acesta este acela ce ne au făcut a dice, cu 25 de ani mai înainte, că n'ar fi reu ca cu toţi să stăruimă a face ca fie care săteană să aibă la casa sa măcar câte ună ştiubeiă cu albine. Pentru aceste consideraţiuni economice, admitemă prisăcăria între ramurile de producere ale fermei-modele, nu numai ca mijlocă de sporită veniturile mo-

șiei dar și pentru ca să introducem în țară toate admirabilele progrese ce s'aun făcut în această industrie: și așa să facem ca ferma-modelă să dea cultivatorilor noștri, și în acestu ramu, unu exemplu bunu de imitatu.

Nu putem ca să formam stupina fermei-modele de unu numeru mai micu de 100 de stupi sau matce; fiind ca nu avem în vedere a arăta numai tot ce a făcut știința pînă acum pentru albine, ci a realiza și unu profitu de ore care însemnătate; fiind ca cu acestu profitu avem să pledam mai multu și mai convinghător cauza apiculturii înaintea cultivatorilor noștri.

Unu capital de 100 de galbeni se cere pentru a se cumpăra 100 de matce, cari, cu rodul lor în miere și ceară, în roi și paro, chiar în anul d'antelu, vor inapo capitalele cu dobindă și cu cheltuă cu totu. Dar pentru ca să dobindim acestu folosu și să lucrăm tot odată cu succesu la îmbunătățirea acestu ramu de producere agricolă, avem neapărată trebuință a aduce din străinătate unu omu special, unu omu care, prin ferma-modelă, să introducă în țară toate descoperirile ce s'aun făcut în apicultură. Din acestu punctu de vedere considerând aducerea unui omu special pentru prisăcărie, avem justificarea în însuși îmbunătățirea de care este ea susceptibilă și pe care guvernul, în lipsa iniția-

tivei particularilor, nu p^ote s^ă nu caute a o face, cu orⁱ ce preț^u; și apoi și acest^u preț^u nu este ceva de speriat. O ț^{er}ă ca România, care seie dulc^ęta prisac^ăriei și care are tot interesul ca s^ă reⁱnvieze ac^ęst^ă industrie, odinio^ră at^ât de prosperă și at^ât de înflorită la noi, nu p^ote s^ă se refuze de a cheltui c^ăte-va sute de galbeni, în curs^u de câți-va anⁱ, cu aducerea un^ui om^u care s^ă ne demonstre din n^uo^u fol^osele ce perdem^u ast^ăzi și s^ă ne formeze și ^omeni dintre p^ăm^ętenⁱ cu al c^ăror servici^u s^ă nu le mai perdem^u în viitor.

Stupina femeⁱ-modele se va aș^ăda într'unul din numer^osele locuri pitoresce ale moșiei, care va fi mai comod^u, în pădure și lângă apa curg^ętore ce o riureză. Împrejurul ei se va sem^ęna c^ăte-va p^og^one cu hrișcă, se va face un^u temnic^u pentru albine, un^u bordei^u pentru prisac^ăr și 30 sau 40 de galbeni pentru ulei^e și instrumente de prisac^ărie, ^ęt^ă tot ce se cere pentru înființarea prisac^ăriei care, prin beneficiile ce ne p^ote da și prin serviciile ce va aduce ț^{er}eⁱ, ar merita îndoit^u și iusutit^u mai mult de c^ăt ce am cerut. Credem^u, dar, c^ă am cerut puțⁱn, și vom^u da mult, dup^ă cum totul ne face a spera.

GAINĂRIA ȘI FASANERIA.

Paserile (*basse-court*) sunt în toate fermele, mari și mici, acele care utilizează o mulțime de grăunțe cari, fără densele, ar rămânea perdute în lepedăturile de la ciuruitul și curățitul cerealelor, în magazine și pe sub densele, și în băligară. Pentru a nu pierde niciă ceea ce se perde, suntem siliți a avea și o găinărie la ferma-modelă. Productele găinăriei se potă desface cu mare folos în București și lăsa ast-felū unū venitū pre atât de mare pe cât este de micū și neînsemnatū capitalele ce'l produce.

Avemū și în crescerea, înmulțirea și îngrășarea paserilor de întrodusū o mulțime de îmbunătățiri, cari să ne facă a spori veniturile și în acēstă parte a producerii. Întroducerea soiurilor nouī, incubățiunea artificială, claponitul puicilor, și mai alesū îngrășatul paserilor cari aū ajunsū astădī la onōrea de a avea o esposițiune specială în palatul industriei internaționale din Paris, sunt lucrări de cea mai mare importanță pentru sporirea venitului și mai alesū pentru asigurarea unū

raiū bunū, unū traiū la care aspiră și pe care potū să și'l creeze pînă și ómenii cei mai săraci. Acestea sunt lucrări atāt de necesare, atāt de utile, cāt pentru arētarea lor este de neapărată trebuință a se aduce unū omū special, care să pótă cere de la Societatea de acclimatațiune din Paris, unde ómenii cei mai considerabili din lume nu se socotū a se înjosi ocupādu-se cu aceste lucruri pe cāt de mici, la āntēia vedere, pe atāt de mari cānd caută cineva mai de aprópe la dēsele.

Credū cā unū capital de 40 sau 50 de galbeni este mai multū de cāt îndestulător pentru a înființa o găinărie, care să servescă nu atāt pentru a crea venituri fermei, cāt pentru a deveni țigina pe care aū să se învirtscă tóte progresele ce avemū datorie a urmări și în acestū ramū de producere.

Găinăria fermei-modele se va înființa la locul celū mai propice pentru prosperitatea ei, adică la umbra copacilor pădurii și la recórea apelor ce șerpuescū într'ēnsa. Constucțiunea, pe cāt de modestă pe atāt și de simplă, se va face dupā indicările omulū specialū ce am propus a se aduce și se va face astfel cāt și érna să se pótă produc ouē cari, próspete fiind, se vëndū în Bucuresci în acéstă epocă a anulū cu unū prețū avantajosū

Pădurea Panteleimonul oferesce economiei cāmpene a fermei-modele o resursă prețiosă

pentru aclimatarea și înmulțirea fasanilor, cari nu voru fi unul din ramurile cele mai puțin producătoare mai ales în apropierea capitalei, unde aceste paseri se aducă cu mare spese din Viena pentru clasele avute cari plătesc fasanul de la 4 pînă la 6 galbeni. A nu produce ceea ce se poate produce în ferma-modelă este a neglija isvôrele de venituri cu a căroră marime este datoră a se osebi între toate fermele.

La găinăria fermei-modela putemă alătura și unu altu isvoru de venituri ce se poate destupa imitându-se fermele din alte țări. Această este crescerea și înmulțirea iepurilor de casă (lapins). Iepurașii acestia pre cât sunt de mici pre atât și de prolifici și de bănoși.

Terminând cea ce am socotit de a mea datorie a pune în acestu proiectu de cultură a 'și ruga pe cititori să nu care cum-vase credă că am insistat prea mult asupra unui ramu de producere care, de și micu, totuși nu lipsește a forma milioane în consumațiunea și producerea generală a unei țări; căci luând în considerare toate folósele ce aru trage ferma-modelă de la paseri, fasanii și iepuri, și toate progresele ce se potu realiza în creșterea, înmulțirea și îngrășarea paserilor, dicemă că n'amă făcut de cât să atingemă obiectele cu cari trebuie să se ocupe ferma-modelă,

atât sunt de mari în mărunțimea lor folósele ce are de realizat. Orî cât ar fi de mică ună ramă de producere al avuției, el nu póte fi neglesă într'o sploatațiune care este destinată a servi de modelu, a fi cea mai înaintată în căutarea tuturor folóselor, atât celor mari cât și celor mici. Ș'apoî fo'ósele de la o fasanerie și o găinărie, înzestrate cu tóte aflările, nu potú să ne din cele mai mici și mai ne însemnate, de nu pentru suma beneficiului lor, cel puținú pentru repețirea lui în tótă ferma și în tótă casa din țeră.

Biblioteca UȘV IAȘI

PISCICULTURA.

Progresele ce a făcut piscicultura în aceste după urmă timpuri ne îndemnă a căuta ca să le introducem și noi în țară, mai ales că și pozițiunea moșiei Panteleimonului se pretă cu deosebire la acest sfârșit. O mare întindere din această moșie este riurată cu ape curghetore, pe cari avem datoriă a le popula cu pesce care, mai ales în țera noastră, este un obiect mare de consumațiune.

Dar pentru ca să realizăm și în pescărie progresele ce o asceptă, este de neapărată trebuință a se aduce un om special, care, cerându-se de la Societatea de aclimatațiune din Paris, va introduce în apele Panteleimonului multe din îmbunătățirile ce a priimit piscicultura și pe care cu uimire le adămirăm în stabilimentul de la Bois-de-Boulogne de lângă Paris. Pescăria țerei, credem, merită sacrificiile ce ar face Guvernul în interesul dezvoltării și al îmbunătățirii ei.

Omul special însărcinat cu această importantă lucrare ar forma un *aquarium*, ar căuta de popularea apelor cu pescii cei mai

aleși. Când omul special ar face ca să avem lângă București, în Colintina ce trece pe moșia fermei-modele, păstrăvii cei atât de rari și de căutați de consumatori, cine nu vede în depărtare folósele cele mari ce ferma-modelă mai ântăiu, ș'apoi țera întregă, ară avea de la căutarea cea bună a pescilor. Toți cunoșcemú folosul ce ni'l dă iasurile și apele curghetóre prin pescuire pentru ca să mai fie trebuință a insista mai mult asupra îmbunătățirii unui ramú de producere care ocupă unú locú atât de însemnatú în țera noastră și căruia această bună țera of-resce pără-ile și riurile cele mai numeroase ce se potú găsi pe o întindere dată de pământú.

Credemú că ajungând la pescărie, la folósele cele putemú trage prin pesce din apele curghetóre ale țerei, am cercetat numărul întregú alú animalelor cu cari se cuvine a se ocupa păstoria fermei-modele. Nu ne mai rămâne acum pentru ca să terminămú tot ce avemú de dișú asupra păstoriei de câtú să aruncămú o căutătură de ochiú și asupra mijlócelor ce întrebuintéză agricultura noastră, și în deosebú esplotațiunea moșiei Panteleimonului, pentru ca să întreție vitele. La Panteleimon, ca și la tóte moșiele din țeră vitele se ținú véra pe câmpú, pe islasuri sau imasuri, și érna în fermă cu fénulú cositú în fenétă sau livedi naturale; iar îngrășatul vi-

telor se face vâra pe suhaturi și erva la velnițe (poverne) și în grajduri. Acestu obicei vechiu al agriculturii noastre a fost, de bună seamă, bun și folositor pre când oamenii erau puțin numeroși și pământurile întinse, astăzi însă când populațiunea țării s'a sporit și sporesce mereu, când pământul s'a îngustat, s'a scumpit și tinde neîncetată a se scumpi, credem că a sosit timpul să căutăm o altă sistemă de cultură care se permită atât înmulțirea oamenilor cât și sporirea venitului pământului, fără ca pentru acea să micșorăm numărul vitelor, din contra să-l sporim și pe acesta și așa să facem o cultură de nu mai avută în vite, cel puțin tot atât de avută ca acea de astăzi, care se plânge că nu are îndeștul pământu, și că pământul ce-l are este prea scump. A căuta să punem în locul obiceiului vechiu al țării de a ține vitele pe islasuri și cu fenețe naturale un alt obicei mai profitabil, este ceea ce ne auzim mai rămas ca să arătăm pentru ca să dăm păstoriei țării, și în deosebi acei de la ferma-modelă, totă dezvoltarea de care este susceptibilă.

ISLAZURILE.

Islazurile sunt câmpiele în cari se ducă vitele de'si agonisescă ele singure nutrimentul necesar subsistenței lor în tot cursul timpului frumos, adică din primăveră și pînă în érnă. Merghënd vitele la păscut, găsescă une-orî o pășiune abundantă, însă cel mai de multe orî, și mai ales de când s'aũ îngustat locurile păstoriei, abia găsescă cu ce să'si ție dîlele. Bóla de vite, care a ajuns a fi o bóla cronică la noi, pôte provine și din semênța de bóla ce se zemislesce în vite când se întêmplă de n'aũ ce mânca. Faptul este că vitele sătenilor n'aũ islazuri cu îndestulare: și este timpul a se căuta, în sciința și spe-riința agricolă a altor popóre, mijlocul de a ținea vitele și fără de islazũ.

Islazurile și suhaturile în multe împrejurări aũ fost și sunt încă unicul mijlocũ de a culege productul pămêntului, care nu se pôte lucra din lipsa de brațe și care pentru acesta avea și unũ prețũ neînsemnatũ; însă îndată ce populațiunea se înmulțesce, pămêntul începe a avea căutare, și cultivatorulnu'l mai

póte lăsa în islazū; fiind că unū pământū în islazū nu aduce venitul ce'l dă când este lucratū. Și neaducând asemenea venitū, islazurile se îngusteză și vitele suferū. Dar pentru ca să se îngusteze, fără a lăsa vitele în suferințe, este necesitate absolută a se schimba sistema de cultură.

Sunt unele din părțile Romăniei unde populațiunea este rară și islazurile întinse: în aceste părți, menținerea islazurilor și a suhaturilor este o necesitate economică. Sunt însă altele unde populațiunea este dēsă și pământul îngust și scumpū: în aceste părți desființarea islazurilor este erăși o necesitate economică.

Moșia Panteleimonului, de $\frac{1}{2}$ oră departe de București, este în cazul de a nu mai putea ține islazurile fără ca să nu încerce o pagubă mare; fiind că, propuindu-ne a face pe acéstă moșe o cultură rațională nu putem lăsa pământul pentru a produce necultivatū fiind $\frac{1}{4}$ de galbenū, când el póte da $\frac{1}{2}$ saū și unū galbenū întregū, dacă nu două saū trei, prin o cultură inteligintă. Cu punerea dar în lucrare a unei sploatațiuni rurale, în care pământul să nu mai rămână în islazū, este chieimată a se ocupa ferma-modelă de la Panteleimon. Prin acéstă sploatațiune, ea va scóte din pământul lucrat unū venit mai mare de cât acela ce'l dă când re-

mâne ne-lucrată, în islază, în pășune pentru vite. Ferma-modelă, având datorie a face o cultură progresivă și înavușitoare, nu poate să conserve islazurile; fiind că ele sunt de pagubă.

Dar, desființându-se islazurile, ore nu voru rămănea vitele fără pășune, fie și ne-îndesulătoare? Acesta s'ar întâmpla, de bună seamă, când ne-amu mărgini a desființa numai obiceiurile cele vechi și păgubitoare; însă având datoria nu numai a strica ci și a edifica, vomu pune în locul obiceiului vechi și rău unu altul mai bun și mai folositor. Noi putem, ajutați de știință, să creăm pentru nutrimenul vitelor o pășune mult mai abundantă și mult mai nutritivă de câtă acea ce o găsesc ele singure când se duc de o caută pe unu islază, uscat, mâncat și bătut de vite. Cultivând furagiuri artificiale pentru nutrețul de veră al vitelor, putem să ne lipsim de islazurile naturale și să dobândim nu numai o cantitate de nutreț mai mare, dar să scotem și din pământ unu venit mai mare de cât acela ce dă când rămăne în islază.

Întăia și principala îmbunătățire ce are să aducă ferma-modelă în agricultura țerei, și în deosebă în sporirea veniturilor moșiei, consistă întru a desființa islazurile, părăsind sistema veche de cultură obicinuită în țără, și întru a pune în locul lor furagele artificiale,

apucând o altă sistemă care asigură în chipul cel mai mulțumitor nutrețul cel mai bun și mai abundent pentru vite, cum și venitul cel mai mare al pământului. Îngrijirea de nutrețul cel mai bun și mai abundent pentru vite, este cea ce caracterizează mai cu osebire o agricultură progresivă și înăvui-tore, care nu numai sporesce veniturile, dar ne scapă și de pagubă; fiind că nu este și nici pōte fi pagubă într-o sistemă de cultură în care pământul, supus la lucru, produce o cantitate mai mare de produse, o cantitate mai mare în nutreți pentru vite, de cât cantitatea cea ce o produce când rămâne ne-lucrat, adică în stare naturală, de a servi numai de islaz.

FĂNEȚELE.

Dacă în interesul ȋinerii vitelor și al sporirii productelor pământului, am renunțat la obiceiul țerei de a ținea vitele vĕra pe islazuri, mai alesă în sploatarea rațională a unei moșii aprăpe de capitală, cum este moșia Panteleimonului, apoi cu mai mult cuvĕnt trebuie să renunțămă și la fĕnețele naturali, și să le înlocuimă cu cele artificiali; căci aceste, introduse într'o cultură, dau productele cele mai multe, cele mai substanțiale și cele cari, prefăcându-se prin vite în bani, sporescă mai mult venitrile unei moșii.

Cu înțroducerea în asolementele noui, cari aă luat locul celor moscenite mai de la Carol cel mare ce le aă impusă culturăi Europene, a fĕnețelor artificiali și mai cu osebite a trifoiului, s'aă început în tôte țerele îmbunĕtățirile agriculturăi. Cu acĕstă înțducere propunemă și noi a se începe lucrul meritor de la ferma-modelă din Panteleimon.

A părăsi, dar, islazurile și a le înlocui cu furage artificiale, a prefăce fĕnețele din naturali în artificiali, este a face cultura cea

mai înavuțitoare. Și acesta este o cultură pe care o cerem de la ferma-modelă, nu numai în interesul sporirii veniturilor ei, dar și în interesul dării unui exemplu bun cultivatorilor țerei.

Numai într'un singur casu, în cazul adică când pe o moșie s'ar afla feneță naturală care s'ar putea iriga, numai în acestu casu, clicem, am trebui să nu desființăm asemenea feneță irigabilă; fără însă ca pentru această considerațiune să ne oprim de a introduce în asolementu cultura plantelor de feneță artificială. A conserva cea ce este bun și de folos, este singura considerațiune care ne îndemna a lua această hotărîre, fără ca pentru acea să renunțăm la acea ce pôte fi și mai bun și mai de folos într'o sistemă rațională de agricultură.

În acestu casu se află și ferma de la Panteleimon, pentru care lucrăm să o facem a servi de modelu. În asolementu ei vom introduce cultura furagelor și a fenețelor artificiale; însă pentru acesta nu vom abandona nici feneța naturală, care se află în valea spitalului și care se pôte iriga cu apa rîului Colintina, ce trece pe lingă densa. Trebuie, credem, să ne folosim, în interesul unei abundante și înavuțitoare produceri a moșiei, de pozițiunea naturală a feneței, care se întinde peste 40 de pogone, și dobîndind unu

productă mai mare din ea prin irigațiune, să dăm un exemplu mai mult cultivatorilor noștri. Acest exemplu de îmbunătățire va arăta cum poate o fîneță să devie pîra din capul anghiuului unei sploatațiuni abundante, cînd se utilizează la productivitatea ei apele cari se strecură, fără ca să dea astăzi vre un folos. Și apoi cîte ape curghetore nu trec prin moșiile noastre, fără ca să scie cultivatorii a se folosi de densele?

Cu irigațiunea fîneței, ferma-modelă va dobîndi în toți anii, chiar și într'acei bîntuiți de secetă, o cantitate de produse cu mult mai mare de cît aceea ce se capătă astăzi, urmîndu obiceiul pămîntului destul de rău și de păgubitor, de ore ce el nu ne folosese de apele ce se potîntrebuința. Cu irigațiunea fînețului se va spori cantitatea fînețului fermei-modele; și acest spor de ore poate să fie el un rău? Din contra, el va fi un bine; căci el va procura sploatațiunii moșiei posibilitatea de a spori importanța păstoriei sale. Și apoi cine nu scie că în agricultura rațională cu cît se dă mai multă importanță păstoriei, cu atît și veniturile plugăriei ei sunt mai considerabile? Cine voese să facă grâu, trebuie să facă fîneț, dice proverbul. Cu cît vom avea fîneț mai mult, cu atît vom avea și grâu mai mult. N'am auzit încă nici un cultivator inteli-

ginte plângându-se că ar fi având fînă mult. Cine se plânge de fînă, acela nu scie ce să facă cu dînsul: și ună asemenea ar face foarte bine să nu se mai ocupe cu agricultura; căci această este o industrie care produce fînă pentru ca să ție vite; și ține vite pentru ca să facă grâu; și face grâu și fînă pentru ca să scōtă tesaurul ce este îngropat în pămîntu.

Irigațiunea în mare introdusă odată în țēră prin ferma-modelă, pentru a face o mare producere de fînă, lesne se pōto aplica și la plugărie, la udatul mai cu osebite al porumbului, pretutindeni unde împrejurările arū permite a se scōte apa din matcă, a se conduce pe câmpie și a o face se ude, adecă să dea ajutor recoltelor, mai alesu cînd ele suferă de secetă și de arșiță.

Nu este destul numai a aduce apa într'o fînēță spre a o uda, ci trebuie a o scōte și afară după ce s'a împlinit misiunea. Irigarea dar este în strînsă legătură cu scōterea apei a fară saū drenarea. Amîndouē aceste lucrări de artă trebuiescū împreunate pentru că se putemū scōte dintr'o fînēță venitul celū mai mare ce ne pōte da. Cu scōterea afară a apei din fînēța Panteleimonului, se cade a începe lucrările de îmbunătățire ale fermei modele - căci această fînēță, în cea mai mare parte din întinderea ei, suferă de prea multă apă; ēră în anul acesta a fostū și înecatā. Asigurarea fē-

neţei în contra inundaţiunilor din afară, şi scurgerea ei de apele ce o deteriorescă din întru, etă cele două lucrări cu cari se cuvine a începe irigaţiunea ce propunem.

Biblioteca UŞV IAŞI

IRIGAȚIUNEA ȘI DRENAJUL.

Apa este unu aginte, pe cât de folositor producerii pământului, pe atât și de vătămător. Apa este folositoare când vine la timp și în cantitate convenabilă; însă când vine în prea mare cantitate, atunci este foarte vătămătoare. Dacă cultivatorul nu poate să dispue în folosul semănăturilor sale de apa ce se află în atmosferă, poate însă să dirigeze pe aceea ce se află pe fața pământului. Apa se aduce asupra fenețelor și a ogórelor, ș'a-poi, după ce le udă, să scóte afară. Acestă scótere afară a apei se numesce drenaj. Cu irigațiunea se aduce apa în feneță; cã cu drenajul se scóte afară, mai alesu când stă pe fața pământului, sau în sínul lui și'l face să fie neproducător.

Irigațiunea și drenajul sunt cele mai însemnate mijlóce prin cari se sporescu ródele pământului, pretutindení unde împrejurările permitu a se face aceste lucrări de îmbunătățire. Ele sunt astădi, mai cu sémă în Francia, ocupațiunea de di a tuturor cultivatorilor, cari s'au hotărít a intra în calea de

propăzire în care 'i-au devansat cei din Englitera. Și guvernul Franciei nu s'a stinjit, pentru a'i susține și a'i încuragea, a pune la dispozițiunea lor o sumă de 100 milioane de franci. Împăratul Napoleon III a promulgat o lege înadinsu făcută pentru a asigura întrebuințarea acestui colosal capital, ca avansu în folosul prosperității agriculturii.

Drenajul, adică scoterea sau scurgerea apelor de prisos, ce se află în pământurile cultivabile, este lucrarea care precedă irigațiunea; căci mai înainte de a se aduce într-unu pământu apele ce au să'l fecundeze, este de neapărată trebuință a se scote afară acelea ce'l deteriorează.

Apa ce deprețuesce unu pământu pôte să fie venită din afară, sau să fie dăcătore în intrul lui. De acea mai nainte de a se începe lucrările de drenaj, se cuvine a se opri apele ce vinu de din afară. Apărarea dar a pământului de aceste ape esteriore este lucrarea ce preceda irigațiunea și drenarea.

Cercetând pozițiunea feneței de la Panteleimon, vedem că apele ce o deteriorează vinu parte din dealurile ce o înconjură și parte din inundările Colintinei. Se pôte să fie și alte ape cari se află în pământu neputend să se scurgă; însă mai înainte de a constata dacă ele există sau nu, se cuvine ca să oprimu apele ce curgu de pe dealuri în feneță și să

împedecămii și pe acele ce vin în ea din Colintina.

Dar acesta este o lucrare de ameliorațiune fonciară pe care un arendașu nu o poate întreprinde de cât atunci când va avea un contract cu un termen îndelungat, care să-i permită nu numai a intra în capitalurile ce va avansa, dar a se și folosi de dănsese. Această lucrare nu o poate întreprinde nici proprietarul unei moșii de cât numai atunci când arendașul va consimți a spori câștiul moșiei, măcar cu procentele capitalului ce se va avansa îmbunătățirii fonciare, și de care și arendașul are a se folosi. Cu un chipu sau cu altul, se poate face lucrarea ce ne preocupă; căci într'amendou chipurile vedem îmbinate interesele prezente cu cele viitoare ale venitului moșiei. Panteleimonul având a fi exploatat în regie, poate întreprinde îmbunătățirea fâneței, regulând computurile rentei și ale venitului splotațiunii astfel cât în rentă să se coprindă și procentul capitalului ce se va avansa pentru a spori venitul moșiei.

Cheltuețele de uscare sunt foarte variabile: ele depind de la pozițiunea locului și de la dificultățile ce prezintă esecutarea lucrării. În genere însă ele se fac pentru săparea de șanțuri, mai mult sau mai puțin adânci dupe volumul apei ce au să primescă. Șan-

țurile se facă spre a nu lăsa apa după dealuri să cadă în vale, unde se află fâneața; digurile înse (dolari, ezituri) se facă spre a opri apele curghetore a eși din matca lor și a ineca fâneața.

Se poate întâmpla că numai cu șanțuri și cu diguri să se oprască apele de a intra în fâneața Panteleimonului. În această întâmplare, cheltuelă de îmbunătățire fonciară a fâneaței de la Panteleimon se reduce la o sumă foarte mică. Însă, dacă și după apărarea fâneaței de apele din afară, se va vedea că tot zacă apele pe suprafața ei, atunci nu este altă chipă de a scăpa de dăsele de cât făcând drenajul, uscându adecă pământul prin scurgerea apelor ce se află în el.

Uscarea pământului este o lucrare atât de importantă, în cât pretutindeni cu dăsa s'a începută îmbunătățirile agriculturii. Englitera, care este astăzi țera cea mai înaintată în agricultură, era odinioară plină de mlaștină, cum sunt, de esemplu, toate țerile virgine și puțin căutate. Lucrurile făcute în Anglitera pentru uscarea pământului, au pusă în uimire pe totă lumea. Cu drenajul de multe ori se cheltuesce mai atât cât prețuesce însuși pământul; și cu toate aceste, astăzi în Anglitera și Francia, nici un proprietar sau arendaș, cu un termen lung de contract, nu se opresce de a face drenajul, atât de

multă sunt convinși oamenii de necesitatea și utilitatea lui. Ce era Solonia mai înainte de a fi venit în ea împăratul Napoleon al III cu îmbunătățirile fonciere de uscare? Era o parte în centrul Franciei plină de mlaștină, în care se aflau niște oameni deformați și nefericiți. Astăzi însă este o plăcere ca să o vezi cîneva, grație prefacerii pământului ei din smîrcos (mlăștinos) în producător. Impulsiunea dată îmbunătățirilor agricole în Franța, cu propriile spese ale marelui ei împărat Napoleon III, a sporit producerea Franciei, a îndoit-o în mai puțin de 12 ani de regim imperial! În anul trecut (1863), un an bun, producerea de mijloc a ectarului de pământ, semănat în grâu, a fost superioară cu 23 la sută producerei de mijloc eșită în periodul celor zece ani precedinți.

Dar aceste rezultate mari nu s'au dobîndit fără de mari sacrificii. Eiar sacrificiile, orî cât de mari au fost, n'au ramas neresplătite. Exemplu avem în eraș domeniile imperiale ale M. Sale Napoleon III, cari au astăzi o valoare cel puțin îndoită de aceea ce aveau cînd le au cumpărat în diferite părți ale Franciei spre a le îmbunătăți; și cu această îmbunătățire a da un exemplu bun cultivatorilor și o impulsie salutară progreselor agriculturii.

Aduserăm înaintea acestor exemple eclatante

pentru ca să arătăm guvernului nostru că, cerând îmbunătățirea feneței de la ferma-moșiei a Panteleimonului, nu avem în vedere numai interesul particular al acestei moșii a Statului, dar și interesul general, pe care nu'l putem servi mai bine de cât îndreptându-l către îmbunătățirile agricole ale pământului. Dacă guvernul nostru n'are sute de milioane de avansat drenajului țării, după exemplul guvernului M. Sale Napoleon III, cel puțin ce poate face este de a avansa câteva sute de galbeni drenajului după moșia Panteleimonului, în scopul de a se arăta cultivatorilor noștri, ca să știe și ei ce este drenajul, despre care atât de mult se aude vorbindu-se în lumea civilisată și ca să vedă și ei cât de mari sunt folósele ce el aduce aceluși ce'l întreprinde.

Procedând la facerea drenajului cu totă circumspecțiunea cerută de principiile economice și de studiile pregătitoare ce trebuie să'l devansese, să potă aloca o sumă de 500 de galbeni, cu care se poate începe lucrarea, se pot face șanțuri și diguri spre a opri apele de a mai intra în feneță. Dar, dacă și după oprirea apelor de a intra în feneță, ea totu va continua a ține umezelă, apoi, reformatu pe studiile de nivelare ce se voru face, voiu avea onóre a presinta însuși proiectul de esecutare al drenajului propriu disu. Scă-

pânduse fîneța de apele ce o deteriorează, putem a o utiliza sau în interesul păstoriei, sau în acel al plugăriei, și mai alesu al grădinăriei care, favorată de procsimitatea Capitalei, scôte din pămîntu venitul cel mai mare ce'l pôte da.

Irigațiunea, fie pentru fînă, fie pentru semănături, este o lucrare de îmbunătățire a agriculturii de o importanță precumpănitoare, ca să nu o întreprindă ferma-modelă, nu atât în scopul de a'și spori ea însuși veniturile sale, pre cât în acel de a o introduce și a o respîndi în țeră, ca cel mai puternic mijlocu de sporire a producerei și a avuției. Însă această îmbunătățire nu se pôte face nici cu vorbe, nici cu cărți; căci cum dice și de Dombasle: „nu este nici unu ramă de producere, care să se pôtă mai puțin su-pune la preceptele scrise, după cari să se povățuiescă cineva în practică.“ Sfaturilor acestui ilustru și mare învețător alu agriculturii conformându-ne, propunem a se aduce unu omă special pentru introducerea în țeră a irigațiunei. Aducerea adestui omă special din Francia, unde astăzi se face drenarea și irigarea cu atâta ardore, cu atâta inteligență, nu întîmpină nici o greutate. Sunt și alte țeri unde se obicinuesce irigațiunea, precum Lombardia, Olanda și chiar Turcia; însă nicăiri astăzi nu se vede în irigațiune

mai multă practică unită cu mai multă știință de cât în Franția, unde se află și o școală specială înființată numai pentru această importantă lucrare agricolă.

Cu omul special, adus și așezat la ferma-modelă de la Panteleimon, ne punem în condițiunile recomandate de celebritățile agricole, pentru a reuși în întreprinderea ce proiectăm, și tot o dată avem și puțința de a forma și elevi dintre pământeni, prin care irigațiunea să se introducă cu lesnire în țară, pretutindini unde împrejurările vor fi favorabile ei. Astfel de împrejurări sunt foarte numeroase într-o țară ca a noastră, care, după cum dice și Voevodul Cantemir, coprinde într-o mică întindere de pământ mai multe riuri de cât ori care altă țară. A utiliza aceste riuri, mai ales când vedem că suferă recoltele noastre de secetă, cu toate că apa trece pe lângă dânsese, este a face cea mai mare îmbunătățire ce se poate realiza în agricultura noastră.

PLUGĂRIA.

Espunerea ce am făcut de toate ramurile păstoriei, ce se pot introduce cu folos în sploatațiunea fermei-modele, a fost cerută de principiul sancționat de experiență ce ne propunem a urma că: păstoria este temelia unei produceri înavușitoare. Acesta, credem, am și dovedit-o apriori. Punerea în lucrare a planului nostru de cultură va aduce și țifre positive cu cari, înlocuind pe cele închipuie de cari ne-am servit, va dovedi că cu cât păstoria covârșesce plugăria, cu atât veniturile aceștia sunt mai considerabile.

Plugăria țerei, abătându-se de la vechea sistemă de cultură, care înavușia pe buni și strebuni noștri, a ajuns, ce e dreptul, a produce mult pe o mare întindere de pământ; însă ea produce recolte infestate de burueni rele, cari sunt dovada cea mai învederată despre starea de decadentă în care a căzut. Nu intru a semăna mult și a culege puțin stă principiul fundamental al plugăriei

raționabile, ci întru a semăna puțin și a recolta multă.

A culege de pe o mică întindere de pământ mai multe råde de cât de pe una mare, este scopul la care trebuie să țintescă sploațiunea rațională a fermei-modele. Pentru acest sfârșit, ea va căuta:

1. A ține pământul tot d'auna curat de burueni rele; căci lipsa acestora din recolte caracterisă starea cea mai înaintată a agriculturii;

2. A lucra pământul cât se poate mai adînc, nu numai pentru a-l curăți și a-l pregăti să primescă semințele ce i le vom da, ci și pentru a-l face ca să pue în creșterea lor o cantitate de sucuri nutritive cât se poate mai mare; și

3. A îngrășa pământul spre a-i da puterea de care simpte trebuință în producerea recoltelor celor mai abundante, fără de a se săraci.

Curățirea, dar, a pământului, arăturile adînci și îngrășările cele avute sunt cele trei lucrări esențiale prin care ferma-modelă va dobîndi recolte mai multe, mai abundante și mai frumoase de cât cele ce se capătă de către cei mai mulți din cultivatorii noștri cu plugăria lor cea defectuoasă de astăzi.

Păstoria va permite fermei-modele să dea pământului o cantitate mare de îngrășări;

eră mecanica agricolă îi va da toate machinele și uneltele cu care să poată lucra pământul mai bine și mai eficient de câtă astăzi.

În această de pe urmă lucrare, ferma-modelă este chemată a se folosi nu numai pe sine însăși de toate descoperirile făcute până astăzi în mecanica agricolă, dar tot odată a contribui, prin exemplul său, ca și cultivatorii noștri să începă a se servi de machinele agricole; căci aceste se substituie până la un punct însuși muncii omului și o și sporesc.

Sporirea muncii omului prin luarea în ajutorul său a machinelor și instrumentelor agricole, va alina într'un chip mulțumitor și nevoia de brațe ce se va simți la noi cu mai multă tărie de acum înainte, când nu mai putemă conta pe brațe silite. Emanciparea sătenilor de munca silită pune cultura mare în necesitate să nu de a abandona lucrarea pământului, sau de a îmbrățișa sistema de cultură ce se obișnuiesc în toate țările unde de mult s'au emancipat țăranii. A fermei-modela datorie este ca să ne arate cum poate să se facă o agricultură înăvuiătoare și fără de concursul brațelor silite.

Producerea fermei-modela ne mai având capitalul în munca ce i-o da legea veche, va lua în ajutorul culturii sale capitalul pecuniar și ajutorul științei și mai ales a lucrării machinelor. Cu aceste capitaluri plugă-

ria noastră poate să continue a se desvolta, după cum s'a desvoltat și se desvoltă ne contenit toate plugăriile din țerele în cari nu sunt brațe silitе.

Munca s'a proclamat liberă în România; și munca liberă, s'a lădis, produce mai mult de cât cea silită: să videm dar la ferma-modelă cum se poate a se face această muncă liberă și cum trebuie să se și facă într'o splotațiune.

Ferma-modelă, ajutată și de esperiințele ce se voru face în ferma-esperimentală asupra soiurilor de semănături celor ce se voru dovedi mai avantajoșe, va putea să înoască produsele plugăriei, mai alesu când recoltele voru fi bune și frumoșe; căci atunci ele voru fi cerute de semență de către cultivatorii țerii.

Pe când ferma-modelă va contribui cu plugăria ei la îmbunătățirea calității recoltelor noastre, ea va putea servi cultivatorilor, pe lângă semințe alese, și uneltele cele bune. Pentru acestu sfirșitu, se lipește de ferma-modelă unu atelier de machini și instrumente. Amu putea, cu totu cuvântul, să facem ca ferma-modelă să realizeze unu beneficiu considerabil și din atelierul său de machini, ca ferma-modele de la Roville; însă, în interesul agriculturii, și spre cea mai multă înlesnire ce trebuie a se da cultivatorilor, propunem ca atelierul să renunțe la tot felul de benefice,

și să vîndă machinele și unelte au prix coutant, adică cât costă ferul și lemnul, cărbunii și alte produse brute, ce intră în confecțiunea lor. Lemnul s'ar putea reduce la cel mai mic preț, tăindu-se de a dreptul în una din numeroasele păduri ale Statului.

Pentru regularea atelierului și procurarea materiilor brute cu prețul cel mai scăzut și, prin urmare, reducerea prețului machine-
lor și instrumentelor agricole, avînd acum la Panteleimon un om special, format în străinătate dintre pămînteni, se va cere de la dînsul un proiect de organizare, care i s'a și cerut, pe care revădîndul și corectîndul, voi avea onoare a-l prezenta ca o alăturare pe lângă acest proiect de cultură

Ne mai avînd nimic de dîsus asupra programei generale, ce am trebuit să însemnez plugăriei de la ferma-modelă, socotî că aș putea pași la combinarea plugăriei cu păstoria. Însă mai înainte de a face acesta, este de neapărată trebuință a se cunoște cu ore care amănunțime întinderea de pămînt asupra căreia avem să întindem operațiunile noastre: cea ce ne îndemnă a da o idee asupra moșiei și a arăta și planul ce se cuvine a se urma în definitiva ei regulare cu clăcașii emancipați.

REGULAREA MOȘIEI.

Moșia Panteleimonului este alcătuită din două trupuri; Obileștii și Floreștii. Aceste trupuri sunt despărțite prin o moșie străină, numită Floreștii D-lui Ștefănescu.

Pe Obilești se află monastirea Sf. Panteleimon cu spitalul d'împrejurul ei, satul, biserica satului, școala de agricultură, pepiniera de duși cu magnaneria, islazul satului, livețile, arăturile sătenilor, ca la 300 de pogone de ogore, ce sunt date pe dijmă la oameni străini, grădina de verdețuri și grădină de legumi, ca de 40 de pogone, disă a lui Petcu Bulgaru, ce o ține cu chiriă, vii date cu embatică ca la 109 pogone, și 1016 pogone de pădure.

Pe Florești se află 1057 pogone de pădure, ogorele școlei împărțite în 7 divisiuni, din care 6 sunt de câte 24 de pogone și una de 22, adică peste tot 160 pogone. În acestu trup se află ca la 300 de pogone ogore de ale clăcașilor, liveți (fenețe), locuri mlăștinoase și vii date cu embatică.

Fiind că moșia Panteleimonului se com-

pune din două trupuri de moșii, și fiind că satul se află pe trupul Obileștii, apoi în Obilești să se dea vatra satului, islazul, ogórele și fênețele clăcașilor, după prescripțiunile noiei legi rurale. Dar, fiind că pe Obilești se află și pepiniera de duđi, rêsadnița, grădina de legumi, scóla, fêneța de vis-à-vis de scóla, cum și câmpul de cercări disú Cio-tăria, apoi proprietatea va opri pentru trebuința sa aceste locuri, cum și restul ce va prisosi, după ce se vorú îndestula sâtenii cu pogónele lor.

Vatra satului, din care se va scóte acare-turile și locurile proprietăricesci, va începe a se măsura din șosea, care este limita natu-rală în partea despre spitalú.

Locurile de datú sâtenilor sunt următóarele:

Vatra satului pogóne 71

Locul dintre vii și pepinieră

(lit. N) „ 24

Locul dincolo de mocirlă (lit. I) „ 10

Tóte cele-1-alte locuri cu vii părăsite, și de la cari de mai multú aní nu se priimește nici unú embaticú, cu islazul satului, ogórele dintre păduri, până în capul meșiei și cu cele 300 po-góne de arătură din acéstă parte, alcătuescú peste totú

„ 680

„ 785

Restul ce va mai trebui a se da spre a se completa pământul clăcașilor, dacă acesta nu va ajunge, se va lua din islazul de la tăietura numită Crângul de mișlocu.

Dându-se clăcașilor în trupul Obileștilor pogónele legiuite, rămâne pe séma proprietății mai ântăiū viile cari sunt date cu embaticu, câte 2 sfanți de pogonu pe anū, și care în Obilești numai cuprind o întindere de 148 pogóne, érá în Florești de 91 de pogóne, cea ce face peste totū 268 pogóne de vii. Aceste vii sunt a se rescumpéra de embaticari, după legea publicată și, priu urmare, nu potū să intre în tinderea moșiei, ce rămâne proprietate absolută a Statului.

În Obilești, ferma modelă are pământurile următóre :

Litera pogóne

- B. 41 Fênețe, din care 24 sunt ne inundate
- H. 109 Locul mocirlosu, dincóce de podu, care se pasce astăđi de vitele satului.
- I. 40 Grădina lui Petcu bulgaru, care este dată în arendă pe 7 ani, câte 1000 lei pe anū, fără autorisarea Ministerului.
- J. 10 Locul din sus de mocirlă.
- M. 138 Pepiniera de duđi în care se află 64 parchete de câte $2\frac{1}{2}$ pogóne fie care, și din cari numai 26

parchete sunt ocupate cu duși, restul de 38 parchete, sau 85 pogóne, este pământu disponibil și cultivabil.

5 Muchea dealului cu grădina la care s'a mai adăosă încă 2 pogóne.

Q. 19 Locul împrejurul grădinii, care este islază pentru porci.

S. 28 Fêneța mocirlósă de la spatele spităluului.

T. 37½ Ciotăria.

17 locul unde se află și 13 pogóne ocupate de luzernieră.

440 pogóne peste totu în Obilescă.

Afară de acestu pământu, rămâne în sploatațiunea fermei-modele și tot cel-alt pământu neacoperit cu pădure din tiupul Florescilor, și anume:

82 pogóne livade.

160 „ divisiunile scólei.

300 „ ogórele clăcașilor.

542 „ peste totu.

Sploatațiunea fermei-modele are dar:

În Obilescă 444 pogóne.

În Florescă 542 „

Peste tot o întindere de 986 pogóne.

Întinderea moșiei Panteleimonului, ce are a se supune sploatațiunii, este de aprópe 1000 de pogóne. Din această întindere numai pământurile următóre sunt cultivabile:

85	pogone	în pepiniera de duși.
40	"	grădina lui Petcu bulgaru.
37	"	ciotaria.
13	"	luzerniera.
160	"	divisiunile scôlei.
300	"	ogorele din Floresci.
7	"	grădina de legumi.
542	"	pământuri cultivabile.
444	"	pământuri mocirlose, cu cele 41 ale livedei din valea scôlei.

986 pogone peste tot cu bună cu rău.

Avemă astăzi, dar, în dispozițiunea fermei-model 542 de pogone de pământ cultivabil. Destinațiunea ce trebuie a se da acestui pământ pentru servii speciali este următoarea.

30	pogone	pentru ferma experimentală.
10	"	ferma culturii celei mici.
40	"	grădina de legumi.
5	"	pepiniera de duși, gar- duri vii, pomi roditori și ar- bori forestieri.
10	"	pentru pomi roditori; era pen- tru vie se va opri di viile pă- răsite 10 pogone.
7	"	pentru aședarea fermei-model
440	"	pentru cultura cea mare a fermei-model.

542 " Cu o întindere, dar, de 440 pogone de pământ cultivabil are să se începă lucrările fermei-model. Pe când ferma-

modelă va lucra acestu pământu, ea va trebui să caute a'l și spori neconținut cu concistele ce va face asupra celor 444 de pogone de pământuri smârcóse. Ea va începe mai întâi cu concista celor 41 de pogone de fênetă din valea scólei. Mulțimea locurilor mlăștinóse după moșia Panteleimonului crease fermei-modele o pozițiune specială, foarte interesantă și foarte meritóre; căci ea pôte spori veniturile moșiei și prin ameliorațiunii fonciare de uscare a mlăștinilor, și prin această ea va da unu exemplu salutar țerii care are mult, foarte mult de făcut în uscarea pământurilor și în apărarea lor de apele ce'l inecă saú îl înămolescú.

După ce se va da sătenilor pogónele lor, se va face o verificare generală a planului economicu al acestei moșii, însemnându-se cu scumpetate starea în care se află fie care parte de pământu, cum și destinațiunea ce o are astăzi: ca așa să se constate în chipul cel mai autenticu starea în care se găsia moșia la supunerea ei unei culturi raționale și înavuțitóre.

Compturile splotării de la începutul înființării scólei Panteleimonului și pînă astăzi se vorú cerceta spre a se scóte din ele producerea mijlocie a pământului ei într'unu periodu de dece ani trecuți, cum și venitul pe pogonu ce s'a dobîndiú în acestu timpú.

Venitul acesta, cum și producerea, vor fi puncturile de plecare ale unei culturi mai progresive și mai înăvuiătoare de cât cea ce s'a făcut pînă acum. În fine, n'ar strica a se lua și o monștră de produsele fermei, care, sigilându-se, să se păstreze spre a servi de punctu de comparațiune cu calitatea celor ce se voru dobîndi în viitor.

Viitorul, avînd a eși dintr'o cultură rațională și mai alesu din aședarea unui asolementu bunu, care să fie espresiunea cea mai fidelă a sciinței și aplicarea ei cea mai nemerită și mai bine potrivită cu împrejurările economice și comerciale ale fermei, trebuie să dea rezultate mai bune și mai mulțumitoare de cât acele dobîndite pînă acum. Pentru pregătirea acestui viitor, vomu croi o cale nouă în asolementul ce avemu să propunem culturei fermei-modele.

ASOLEMENTUL FERMEI-MODELA.

Avem 440 pogone de pământ cultivabil pe moșia Panteleimonului. Pe acestea nu le putem lucra în scopul de a scote din ele venitul cel mai mare posibil de cât fiind cel puțin câte un cap de vită mare pentru fie-care două pogone. Acesta este raportul ce obicnuit se ține între vite și pământ, între plugarie și păstorie. Admitem și noi acest raport în agricultura progresivă, cu care căutăm a spori veniturile pământului, fără a 'l săraci

Întinderea pământului cultivabil de la Panteleimon este mai mică de cât acca a pământului neproducător din cauza prea multei umeđeli ce 'l deteriorează. Mai mult de jumătate din întinderea totală a moșiei pătimesce astăzi de prea multă umeđelă, pentru aceea e și părăsită. A scote din această stare miserabilă pământurile moșiei, este una din lucrările de îmbunătățire fonciară cu care este chemată a se deosebi mai mult cultura modelă a fermei. Administrațiunea moșiei va păși dar cu fermitate și cu multă cumpănire pe calea concistei pământului, adică a prefacerii lui din neproducător în producător.

Cea întâiă pârțicieă de supus concistei este fê-nêța de 41 pogône din valea Scôlei. Acêsta, cu lucrările de oprire a apelor ce amă propus, să pôte face lesne concistă cultivabilă. Aseme-nea se pôte face concista și a fêneței mocir-lôse de la spatele spitalului (28 pogône,) și a lo-cului d'împrejurul grădinei (19 pogône,) în care se pască astăzi porci, adică peste tot este de făcut o concistă, chiar de la întroducerea unei culturî raționale în ferma Panteleimonului, de a-prope 88 de pogône de pămêntu: cea ce va da moșiei cultivabile o întindere totală de 528 de pogône.

Pentru ca să scôtemă din acêstă întindere de pămêntu venitul cel mai mare, se cuvine ca să avemă câte ună capă de vită de fie-care po-gontă, adică peste tot 264 de capete de vite. Se înțelege de sine că cu cât vomă spori întin-derea pămêntului cultivabil, prin concistele ce vomă face în locurile smârcôse, cu atât vomă trebui să sporimă și numêrul vitelor; fiind că vitele, prefăcând produsele plugăriei în lapte, carne și seu, le dau o valôre mai mare; și fiind că tot vitele ne procură și o mare cantitate de îngrășare cu care ele ne dau mijlocul cel mai si-gur de a dobândi din pămêntu recoltele cele mai abundante. Vitele, dar, forméză în sistema noastră de cultură temelia producerii progresive și înavuțitoare.

Vorbind despre păstoria ce ar fi mai avan-

tagioasă în împrejurările speciale în care se află moșia Panteleimonului, amă cerut vitele următoare:

50 de vaci cu lapte, cari facu capete de vită mare ,	50.
300 de oi pentru lapte facu idem	30.
300 de oi pentru miei de érnă idem	30.
25 de boi de îngrășat, reînoindu-se de 4 ori pe anu dau capete de întreținut.	100.
10 scrófe cu purcei facu pe anu, a 8 purcei de scrófă, 80 capete mici, și cu cele 30 mari, de porci de îngrășatú, facu peste tot 110 capete mici sau capete mari	12.
24 de boi avemú să ceremú pentru lucratul moșiei, cari facu capete mari.	24.
10 cai avemú să ceremú asemenea pentru transporturi și lucrările câmpului.	10.
Credemú că și ferma esprimentală ne va cere în anul d'ănteiu unú nutrimentú pentru cel puținú 8 capete de vită mare	8.

264.

Avemú dar în capete de vită mare suma de 264, cea ce face câte unú capú de vită pentru fie-care două pogóne de pământul cultivabil. Amú putea chiar să dicemú că s'ar putea ține unú capú de vită și pe o întindere mai mică de 2 pogóne de pământú, după esemplul ce'l vedemú datú agriculturii moderne de către D. Bodin, directorul și proprietarul fermei modele și al atelierului de lângă Rennes, de către D.

Crussard, directorul fermei-scôle de la Trecesson în Morbihan; însă de o cam dată ne mărginim la raportul de două pogône pentru un cap de vită; căci acestu raportu se află pretutindeni unde agricultura este înaintată. De aceea l'am admis și noi aici ca să fiă ca o pétră de cercare (mehenghiu) cu care se va cunoște bunătatea culturii de la ferma modelă.

Acum că scim cuvintele pentru cari am trebuit să admitem pistoria și plugăria în sploatațiunea dela ferma-modelă; acum că scim și numărul pogónelor de pământu cultivabil, și numărul vitelor ce avem să întreținem cu produsele lui; acum, în fine, că am sfîrșit de arătat împrejurările economice și comerciale, din întru și din afară, sub a căror înfîurire are a se face producerea fermei; acum dar putem să ne încercăm a compune și asolementul fermei-modelo, asolementul care este, după cum dicea Pietet, magazinul de abundență și de înăvuire a unei țări.

Asolementul cel mai bun este acela care dă, după ilustrul reformator și îmbunătățitor al agriculturii franceze M. de Dombasle, câștigul curat cel mai mare. Și de unde va putea să scôță ferma-modelă de la Panteleimon un câștig mai mare de cât de la producerea laptelui și vîndarea lui în Capitală? De unde dacă nu de la transformarea erburilor și altor produse ale plugăriei în carne, grăsimi și slănină, cari au

unū debitū sigurū și unū prețu avantajosū în București? Cu această producere sau prefacere a ródelor pământului în lapte și carne, ferma-modelă se pune în stare a produce și cantitatea cea mai mare de îngrășare, cantitatea cea de care are neapărată trebuință pentru ea să facă plugăria cea mai înavuțită, și așa să producă și grâul cel mai mult și mai bun; căci cum va putea ea să dobândească din cultura pământului recoltele cele mai abundante, dacă nu va da pământului, cu mare dărnicie, îngrășarea care 'l face să producă mult? Dacă, cu alte cuvinte, nu vomū îngrășea pământul, nu vomū căuta bine de dânsul, nici el nu va răspunde la așteptarea noastră. În asolementū, dar, avemū să căutămū cu mare îngrijire ca pământul să fiă tot d'auna în putere, în interesul căreia vomū da înapoi, vomū restitui, pământului nu numai ceea ce amū luat de la dânsul, dar pre cât vomū putea 'l vomū da și mai mult de cât ce ne-a datū; căci sistema de cultură de la ferma-modelă trebuie să se deosibască cu totul în această privire de sistema ruinătoare pământului ce se urmează astăzi în țeră. Arendașii nostri punū astăzi în lucrare, fără să știe de bună sémă, ucel alfabetu de aurū care consistă intru a sărăci pământul cât se pôte mai mult, fără de a mai căuta a 'i restitui și lui ceva din ceea ce dă. A înavuți pământul, a 'i da și lui vlagă și putere pentru ca să pôtă produce mult, va fi una din considerații-

nile principale ce le vomă avea în vedere în compunerea asolementului fermei-modele.

Cum că pământul moșiei Panteleimonului este storcăt de vlagă și în cea mai de pe urmă sărăcie, acesta o adevărată recolta sa cele puțin abundante, cele pline de tot felul de semințe de buruene rele. Ferma-modelă nu poate să abandoneze pământul vechi și săcătuit: ea nu poate nici să-l lase în tolăcă sau părăgă, în cursul de mai mulți ani, pentru a se îmbunătăți, după cum este încă astăzi obiceiul pământului; căci făcându-se astfel, ar pierde venitul anual al pământului; și această ar fi o pagubă simțitoare, mai ales în prețurile Capitalei, unde pământul are o valoare mai mare de cât în alte părți ale țării. Ferma-modelă va căuta de acest pământ cu mai multă durere de inimă de cât ce s'a avut până acum pentru densul. Ea va da pământului îngrășarea care-i lipsește. Și cu cât asolementul, ce se va adopta, va produce mai multă îngrășare, cu atât se vor îndestula mai bine exigențele unui pământ hamnisit prin recoltele epuizante ce i s'a cerut fără nici o cruțare de fertilitatea și puterea lui. Starea săracă a pământului moșiei justifică cererea ce am făcut de a se introduce principiile științei în splătarea moșiei, și mai ales acele care cer de la păstorie o precumpănire asupra plugăriei.

Dar dacă ar fi numai cât sărăcia de care su-

feră pământul moșiei Pantelimonului, tot ar fi cum ar fi; însă vedând recoltele sale cele pline de buruene, cunoșcem că nu putem să nu căutăm o combinațiune de asolement, care să ne permită a-l curăți și de această lepră, cel desprețușce în chipul cel mai ruinător pentru veniturile moșiei. Când n'ar fi pământul așa de infestată de burueni rele, am putea introduce în asolement cultura plantelor prășitoare; însă din cauza mulțimei buruenilor rele ce l'a cuprinsă, și mai ales din cauza naturei sale argilose și grele de lucrat în unele părți, suntem siliți a începe asolementul cu curățirea pământului de buruenile rele, cu espunerea lui la lucrarea bine-făcătoare a agenților naturei și, în fine, cu hrănirea lui; căci cu cât pământul va fi mai curat, cu cât va fi mai bine lucrat, și cu cât va fi ținut mai bine din hrană, cu atât ne va da și recolte mai curate, mai bune și mai abundante. Pentru acest sfârșit, vom începe asolementul cu jașeră.

Stergă de aici critică amară ce am citit înaintea comisiunii asupra administrațiunii care a adus pământul moșiei în așa miserabilă stare cât să nu se pótă întreprinde cultura lui de cât având recurs la jașeră.

Și chiar începând asolementul fermei-modele cu jașera, adică cu cultura pământului în cursul unui an, în care să se curețe de buruene, să se îngrășe, să se lucreze și să se pregătescă

pentru a primi semința grăului de toamnă, ea nu numai nu va perde mai nimic, dar nici va da cultivatorilor țerei un exemplu rău; căci cu jașera, în loc să se abandone pământul în cursul de mai mulți ani, în care să rămâie părăsit în pârlogă sau tolăcă spre ași înnoi el însuși puterile pierdute, se perde numai un an venit al pământului. Dar, nici acest an nu este pierdut, când este întrebuințat bine, când adică pământul se lucrăze, să îngrașe, se curăță de buruieni; fiind că mulțimea, bunătatea și frumusețea recoltei ce produce jașera, rescumpără sacrificiul unui an de venit, sacrificiu care devine un avans cantității și calității recoltelor.

Mai toate pământurile cultivatorilor noștri fiind în starea în care se află acel de la moșia Pan-telemonului, jașera de la ferma-modelă va da tuturor ocasiunea a vedea cât este de bine și de folos ca să arunce cineva semințele sale într'un pământ curat și pregătit bine.

Jașera, dar, este lucrarea cu care propunem a se începe asolementul fermei-modele, rămânând la iscusința și experiența directorului ca să o facă, ori și de câte ori va vedea că are pământul nevoie de densa, sau să nu o facă remplăsându-o cu plante prășitoare, în total sau în parte, după starea în care se va găsi, și de pe natura ce va avea pământul. Când pământul va fi curat, nou sau în putere, și când natura lui va fi sablonosă și ușor de lucrat, atunci se

se p^ote substitui jașerei ori ce fel^u de pl^{an}tă pr^ă-șit^ore. Această recomandare arată că asolemen-
tul ce propunem^u nu are nimic^u de absolut în sine;
fiind că nimic^u nu este absolut în agricultură. Lă-
săm^u, dar, t^otă libertatea șefului sploatațiunei
de a face jașera sau nu, în total sau în parte, pe
pământul care ajunge în capul asolementului, du-
pă cum va fi natura lui și starea în care s'ar
afla. Natura mai a tot^u pământului Panteleimo-
nului fiind argil^osă, grea de lucrat și mai mult
umedă de cât uscată, cere imperi^osă jașera, chiar
și atunci când ar fi curat^u și în putere; fiind
că jașera este pregătirea cea mai bună ce se
p^ote face ogorului în care trebue să se semene
grăul de t^omnă. Cu porumbul altă recoltă prin-
cipală la noi, nu putem^u să pregătim^u atât de
bine pământul ca cu jașera; fiind că timpul cel
mai propice al sem^{en}ăturii grăului de t^omnă la
noi este acel dintre Sânt-Măril^u, și fiind că în
acest^u timp^u pământul este ocupat^u de porumb^u,
v^{ed}ând și nestatornica timpului de t^omnă, nu
putem^u espune vremuirilor principala recoltă a
plugariei n^ostre.

După porumb^u, însă, orđul și ov^{ed}ul sunt re-
coltele de primavară care prosperă mai bine, mai
ales^u când sunt sem^{en}ate în mustul ometului și
când primăvera este cam ploⁱsă. Aduserăm^u
aici și acest^u fapt^u pentru ca să ar^{et}ăm^u că în
asolementul ce avem^u de g^{an}d să propunem^u a-
vem^u să facem^u ca să vie (alterne) pl^{an}tele una

după alta ast-fel în cât fie care plântă ce se va culege, să lase pământul pregătit pentru acea ce are să-i urmeze. Și ce pregătire mai bună se poate face pentru orđul, ověđul și grăul de primăveră de cât cu cultura porumbului, care nu numai curăță pământul de burueni, nu numai el lasă liberă ca să primească în timpul propice semințele, dar porumbul avěnd a se semăna pe o îngrășare, lasă destulă putere cu care să se hrănescă bine recolta ce urmăză după děnsul.

Afară de considerațiunile ce le am espusă pînă acum și cu cari ne servim în căutarea asolementului celui mai în armonia cu sciința și celui mai potrivit cu împrejurările în care se află ferma-modelă, avem să introducem în asolementă și acel mare principiu de prosperitate care a îmbunătățit pretutinden agricultura țerilor civilisate, avem să introducem, vrem se dicem, cultura plăntelor furagere, a fěnețelor artificiali și mai alesă a trifoiului.

Trifoiul venind îndată după ingreșarea făcută jașerei sau plăntelor prășitoare să face nu numai el însuși bine, dar pregătesce cât se poate mai bine pământul pentru cereale și mai alesă pentru grău. Locul trifoiului determinat în această chipă în asolementă, nu ne mai rămăne de cât să căutăm ună locă covenabil și pentru cele-l-alte furage pe cari avem să le cultivăm pentru nutrețul vitelor în cursul verei. Și acestor furage anuale nu le vom da alt locă de cât

acel ce vine mediată după planta cu care se cureță și se îngrașă pământul.

Pre cât căutăm a introduce în asolementul fermei-modele cultura plantelor ce se întrebuințază la nutrețul vitelor, pre atât avem datorie și interesul cel mai mare a căuta și de cultura plantelor cari servă la hrana omului; căci totă cultura se face nu numai pentru vite ci și pentru omenî, și mai ales pentru omenî.

Dacă acum am avea să formulăm un asolement în care să se găsească introduse toate considerațiunile ce am spus mai sus, am putea să ne oprim la asolementul următor:

Anul 1 jașeră cu 30 care de îngrășare de pogon.

- 2 grău de toamnă.
- 3 trifoiu.
- 4 grău de toamnă.
- 5 porumb, sfeclă, cartofi, rapiță, tutun etc cu jumătate îngrășare.
- 6 orz și ovădă de primăveră.
- 7 furage artificiale de cosit verzi.
- 8 grău de toamnă.

Dacă natura și starea pământului nu ne ar sili să facem jașera, pe care avem să o îngrășăm cu câte 30 de care de băligară bună, am putea în locul ei să punem porumb, rădăcină, plante industriale cari cer săpă și am propune asolementul următor:

Anul 1 porumb, sfeclă, cartofi etc.

- 2 Orđū și ověđū.
- 3 Trifoiū.
- 4 Grăū de tómnă.

Asolementul cel d'antěiū de 8 anī nu este de cāt o repetițiune a acestui de 4 anī, cu unū numărū îndoitū de anī și cu introducerea în el a plāntelor prășitóre în locul jașerei de la al 5-lea anū. Pāmēntul moșiei Panteleimonului este atāt de infestatū de buruenī rele cāt nu putemū al curăți altmintrelea de dēnsele de cāt supuindul la jașeră, măcar și la 8 anī odată.

Unū asolementū nu se pōte statornici definitiv de cāt după trecere de câți-va anī în studii și esperiințe. Împrejurări de o mulțime de naturi înriurescū asupra lui: cea ce face a se simți trebuința de timpū în care să se pōtă cumpāni importanța fie-cāreia prin ajutorul cifrelor unei comptabilități ținute cu cea mai mare rigóre. În orī-care întēmplare, putemū începe cu asolementul de mai sus de 8 anī, lāsānd timpului și esperiinței ca să modifice și să corecteze ceea ce ar fi defectuosū și păgubitor în el, măcar ori cāt ar fi de conform cu sciința; fiind că în cele din urmă, tot esperiința are să pronunțe, aprobānd, întārind sau respingānd combinațiunile sciinței.

Cu aceste reserve făcute, putemū să aplicāmū asolementul propusū de 8 anī. Și pentru ca să facemū acēsta, trebuie să împărțimū tot pāmēntul cultivabil al moșiei Panteleimonului în 8 părți.

Avem să împărțim cele 440 pogone în 8 părți pentru 8 ani, că așa în cursul de 8 ani fiecare parte de pământ să treacă odată prin jașeră.

Anul 1—55 pogone jașera îngrășată.

— 2—55 grâu de toamnă.

— 3—55 trifoiu.

— 4—55 grâu de toamnă.

— 5—55 plante prășitoare și îngrășate.

— 6—55 orđă sau ovéză.

— 7—55 furagiă verde.

— 8—55 grâu de toamnă.

440 pogone.

Cel întâiu lucru ce cade în ochii omului ce se uită la acestu asolement, este grăul, planta ce dă pânea cu care se nutresce omul, este grăul care formă principala producere a țerei și obiectul cel mai important al comereiului ei. Grăului, pentru aceste puternice cuvinte, am trebuit să-i dăm o preponderință mare în asolementul fermei-modele. Avem să cultivăm în tot anul trei divisiuni, sau lanuri, sau tarlale, cu grâu, adecă peste tot 165 pogone,

Făcând acéstă mare parte grăului, ca plantei în vederea căreia facem toate cele-lalte culturi ce servă la nutrețul vitelor, plantei pentru a căia producere abundantă ținem însuși vitele, n'am îngustat întinderea pământului afectată păstoriei, din contra am sporitu-o, că așa, pre-cumpănind păstoria asupra plugăriei, să scótem

din plugărie venitul cel mai mare ce ne poate da.

Păstoriei i-am dat două parcheturi în furage și unul în grăunțe, adică peste tot 165 pogone, sau tot atât cât și grâului. Păstoria însă are și cele 41 de pogone de fenețe, ea poate avea și o luzernieră tot de atâtea pogone: însă nici feneța naturală care va fi irigată, nici luzerniera care va ocupa mai mulți ani pământul, nu pot intra în asolementul regulat: cu toate aceste și feneța și luzerna dau netrețu, și verde și uscatu. Dar, chiar în asolementul de față avem mai mult nutrețu pentru vite de cât semănături pentru hrana oamenilor; căci în cele 55 de pogone de plante prășitoare putem și trebui să semănăm cel puțin 25 de pogone de carlofi și sfeclă cu care trebuie să hrănim și să îngrășăm vitele. Se lasă a se dice că și însuși porumbul poate servi și pentru hrana omului și pentru cea a vitelor; dar numai cu cele-lalte, încă avem un asolement în care păstoria coverșese plugăria; căci

55 pogone de trifoiu.

55 de furage verzi.

55 de ordu și ovazu.

25 de rădăcini.

55 de jașeră în care oile pot găsi un nutrețu verde de la frunzele semințelor, ce le punem în condițiuni favorabile ca să încolțescă și să crească și apoi să se stîrpească mai înainte de a lega. Oile pot a-

dăoga și ele unu sporu la îngrășămintе.

245 pogone afectate la nutrețu vitelor, când pentru alimentațiunea omulu nu avemu de cât 165 cu grâu și 25 cu porumbu, adică peste tot 190 de pogone din totala întindere de 440 pogone de pământu cultivabil. Cu tôte aceste, rezultatul bănescu al culturеi plântelor pentru brana omulu are să fie mai mare de cât dacă s'ar fi căutat să se cultive mai mult grâu de cât ce propunemu a se cultiva; căci atunci am fi fostu siliți să-l punemu în împrejurări fôrte puțin favorabile prosperităței lui, și așa am fi făcut ca toți cultivatoriі noștri, adică am fi cultivat mult și reu, cea ce nu intră de locu în sistema de cultură ce voimă a înagura în țeră. Principiul nostru este cu totul altu de cât acel obicnuit, este principiul de a cultiva mai cu preferință bine și puțin de cât mult și reu. Grăul avend a veni, precum am spus mai sus, după jașeră îngrășată și lucrată bine, după trifoiu și, în fine, după furage, vine în tôte condițiunile cele care asigură mai mult succesul lui și, prin urmare, promite recolta cea mai abundantă, cea mai curată și cea mai frumôsă. Grăulă aședat ast-fel în asolementul fermei-modele, va da dovada cea mai pipăită că mai bine este, o mai repetămu, a cultiva puțin și bine, cum are să se cultive la ferma-modelă, de cât mult și reu, cum se cultiva de marea majoritate a cultivatoriilor noștri. Reușind ferma-modelă a do-

vedi prin fapte această măsimă a agriculturii progresive și înavuțitoare, va face, prin exemplul ce 'l va da cultivatorilor, cel mai mare serviciu ee se pôte face agriculturii țerei.

Biblioteca UȘV IAȘI

LUCRAREA PĂMÎNTULUI.

Pentru că să lucrăm bine pământul intrată în asolement, avem de făcut în tot anul cel puțin trei arături în jașeră, în care să sămănă grâul de toamnă, o arătură pentru grâul ce se sămănă după trifoiu, o arătură de toamnă în mirisce de grâu, ce se pregătesce pentru porumb și una în primăveră la sămănatul lui, avem de făcut încă o arătură în porumbiște, în care punem în primăveră orzul și ovăzul, și în fine o arătură în furagiū verde pentru grâul de toamnă, avem dar de aratū de 8 ori câte 55 de pogone, adică peste totū 440 de pogone. Afară de aceste arături, avem să facem tōte grăpăturile după fiă-care arătură, și pōte și de mai multe ori, alternându-le cu vălătucirea pînă ce se va preface pământul în țerînă mărunțică. Pentru tōte aceste lucrări este de neapărată trebuință a se înființa 10 pluguri, cari aū să fiă neconținutū în lucru, cea ce cere 10 argați tocmiți cu anul, 10 pluguri, 10 grăpi, 10 vătătuci, 12 părechī de boi de lucru cu 2 de rezervă, avēnd a fi cāte o pereche de boi la fiă-care plugū.

Pentru prășitul plăntelor, seceratul grâului, cositul fânului și căratul produselor, avem trebuință de 10 cai cu 6 argași, de 5 care de cai, de 10 care de boi și de 5 harabale mari; 5 sepe de cai, 5 mașiroitoare, 5 semănătoare mari cu mici, 3 secerătoare, 2 cositoare, și toate uneltele de mână trebuitoare la vite și la produse, în fine, pentru bătutul grâului și al porumbului avem nevoie de o treierătoare cu locomobila ei de putere de 8 cai-vapóre, de 2 bătătoare de porumb și, în fine, de 2 vînturători și o alegeătoare de semență, ca aceea a lui Pernolet.

Pentru consumatul furagelor și ală rădăcinelor, este de trebuință a se cumpăra 2 toietori de paie, 2 tăietori de rădăcini, 1 spălătoare de rădăcini, 1 urlitoare de orđu și ovědu și, în fine, 1 morișcă dupe sistema lui Bouchon.

Afară de vitele de lucru, de argași și machinenele arătate mai sus, este de trebuință la lucrarea pămîntului și de dîile următoare:

Pentru 165 pogóne de grâu a 12 dîle de pogonă dîle 1980

Pentru semănatul și cositul trifoiului, furagiului, luzernei, fânului natural, a 6 dîle de pogonă, la 192 pogóne. „ 1151

Pentru 55 pogóne plănte prășitoare a 15 dîle „ 825

Pentru 55 pogóne orđu și ovědu a 12 dîle „ 660

Pentru treerată, a 5 dila de po-	
gonu, la 220 pogone	" 1100
Cea ce face peste totu	" 5716

La ferma-modelă, avend a fi 20	
elevi invetecei, jumetate din tim-	
pul lor va trnbui a se intrebuinta	
la practica agricola. Socotind 200	
dila lucratoare de elevu, si lasand	
jumetate din ele pentru invetatura	
lui practica, remanu cate 100 dila	
de elevu, sau peste totu . . . , . dila	2000
restul se va lua cu bani a 4 lei diua	3716
avemu de cheltuitu in dila 14,864 lei	5716

Pentru ingrasarea trebuitoare la acesta cul-
tura, socotindu cate 30 care cu 2 boi de po-
gonu, avemu trebuinta de 1650 care la 55 po-
gone de jaseră si de 825 care la $\frac{1}{2}$ ingrasarea
plantelor prasitoare, cea ce face peste totu 2475
de care. Aceste se potu estima cu cate 3 lei
carul, cea ce face pentru ingrasare o cheltuella
de 7,325 lei.

CAPITALUL SPOATATIUNII.

Dacă este vre o scăpare de mântuire pentru creșterea propășitoare a veniturilor moșierilor emancipate de șervirea lor către sătenii clăcași, desrobiți și ei de munca silită, acesta nu poate fi alta de cât aceea indicată de știința Economiei politice. Cu capitalul, dar, intelectual al antreprenorului industriei agricole, cu capitalul său pecuniar, și cu ajutorul mașinilor și uneltelor perfecționate, se poate face o cultură mai prosperă și mai înăvuiătoare de cât aceea a muncii silite. Cu munca liberă, secundată de știință, de capital, de mașini, de soiuri alese de plante și de vite multe și frumoase, se poate face ca pământul cultivabil să producă unu venit cu mult mai mare de cât cel de sub regimul desființat al muncii silite.

Esperiința făcută în țările ce ne au devansat în emanciparea clăcașilor a dovedit că munca silită era cea mai mare pedică ce se punea întru agriculturii în calea cea mare a progresului; și că cu munca liberă se poate scote din pământu venituri mai mari de cât cu cea silită. Însă pentru acesta se cere unu capital circulativ, de

nu mai mare de cât acel ce'l plătesc arendaşii proprietarilor pentru munca clăcaşilor, cel pa-
ţin totu' atât de mare; fiind-că aceeaşi muncă
are să se plătescă de acum înainte de a drep-
tul ȋeranilor liberi, ce o vor da cu bună toc-
mélă antreprenorului unei sploataţiuni rurale.
Capitalul circulatîv alu' sploataţiunei pôte să
fiă şi mai mare de acum înainte, mai alesu' daca
se va lua în privire că şi munca, fiind liberă,
are să fiă făcută mai bine. Cu tôte acestea, în
noua epocă de producere, în care intră agricul-
tura noastră, graţia desfiinţării muncii silită,
sploataţiunea rurală nu pôte mai multu' să con-
tinue a merge pe calea cea rea ce a apucat:
ea nu pôte a se întinde cu plugăria în detri-
mentul păstoriei: ea va fi împinsă din tôte păr-
ţile ca să intre în calea cea raţională, şi să facă
atâta plugăria pre cât resursele păstoriei ei pôte
să'î permită. Sperămu' că în curênd ecuilibrul
deranjat între păstorie şi plugărie se va resta-
tornici, spre cel mai mare avantaju' alu' unei
agriculturi, pre cât de prospere pre atât şi de
înavuţitoare.

Ferma-modelă de la Panteleimon are acum,
la începutul introducerei unei nua' sistemă de
cultură în ȋeră, frumoşa misiune de a lua ea
însăşi iniţiativa, şi de a deschide ea mai ânteu
calea unei produceri libere şi puternică secun-
date de capital şi de tôte descoperirile de care
este atât de mîndru seculul în care vieţuim.

Capitalul, dar, trebuitor unei ferme ca a Panteleimonului, unei ferme care trebuie să serve și de model, este următorul:

1.	Pentru cumpărarea a 50 de vaci galbene	500
2.	" " a 600 de oi "	600
3.	" " a 25 de boi de îngrășată "	250
4.	" " a 10 scrôfe și 20 porci . . "	90
5.	" " a 24 boi de lucru "	240
6.	" " a 10 cai de lucru "	300
7.	" " machinelor agricole "	2000
8.	" capitalul circulator . . "	1500

Peste tot capitalul de septelă și de circulațiune a sploatațiunii se sue la " 5440

Să vedem acum cu acest capital și cu asolementul ce am propus, ca cel mai nemerit pentru împrejurările economice și comerciale în care se află moșia Panteleimonului, la ce rezultate bănesci poate să ăasă o sploatațiune rațională.

PRODUCTELE SPLOATATIUNII.

Împrejurările în cari am pus cultura fermei-model ne autorisază a spera să dobândim recoltele cele mai abundante și mai curate. Cu toate acestea, noi nu le vom stima aici după rendimentul de 30 și 40 de ectolitri de grâu dintr'ună ectară, ci cu cantitatea ce obicînit se capătă în țără de cultivatorii cei buni. Așa de la 165 pogone de grâu putem dobîndi 330 chile de grâu, socotite câte 2 chile de pogon, care fac a 3 galbeni chila. . . . 990 gl.

De la 55 pogone porumb, sau ecivalentul lui în rădăcini, putem dobîndi dintr'ună pămînt îngrășat cel puțin 136 chile, câte 2 $\frac{1}{2}$ chile de pogon, a 2 galbeni chila, avem de pus în comptă . . . 272

De la 55 pogone ovedă, urmat în porumbiștea îngrășată, putem debîndi câte 3 chile de pogon, sau 155 chile, a 2 galbeni chila, face 330

De la 110 pogone de furajă, putem dobîndi cel puțin 55 care de fînă de măsură a 5 galbeni carul 275

Paiele le putem evalua cel puțin . . . 133

2000

Cea ce face peste tot 2000 de galbeni, venitul din produsele culturale.

Din aceste produse, unele se voru consuma în fermă pentru a se preface în produsele păstoriei, adică în lapte, miei. carne și grăsimi, și altele se voru vinde în natură. Cele ce se voru consuma de vite în fermă sunt furajele, rădăcinele, parte din porumb și parte din ovădă, și anume:

Din porumb și rădăcină pentru	170 galbeni.
Din furajă pentru	275
Din ovădă pentru	100
Din paie pentru	133
Peste tot	680

Cu aceste produse, de puțină valoare în plugărie, se capătă, prin păstorie, altele de o valoare considerabilă: așa, în loc de 680 galbeni, noi putem avea cu păstoria 3150 galbeni, și anume:

Fructul vacilor poate să fie pînă la 4 oca de lapte pe di și de cap, a 1 leu oca, face, în cursul unui an și de la 50 de vaci, peste 2000 galbeni, să punem numai 2000

Folosul oilor cu miei, lapte, lână și vîndarea a 300 capete îngrășate se poate socoti cel puțin , 600

Folosul de la 100 boi îngrășați socotit cîte 4 galbeni de boi este de . . 400

Folosul de la îngrășatul porcilor și

vîndutul porceilor nu pôte fi mai micu de 150

Folosul total al păstoriei 3150

Productul păstoriei este dar mult mai mare de cît al plugăriei; căci este de 3150 galbeni, la care adăogînd produsele plugăriei remase ne transformate de vite, 1290

avem peste tot o sumă de 4440 gal- 4440

beni, represintînd venitul brutu al sploatătii: cea ce face cîte 1 galbeni de fie-care pogonu cultivatû dir una totală de 440 pogone.

Unu venitû brutû de 10 galbeni de pogonu este [resultatul ce putem avea, în ori-care întemplantare, din cultura fermei. Acesta este unu venitû pe care îl indicamû fermei nu ca unu maximum al culturai sale, ci ca o estimatiune aprocsimativă din cele mai moderate. Acestu venitû brutû pôte să fie ajunsu și chiar întrecutû, după cum va fi și omul care va dirige sploatătii și după cum voru umbla și timpurile.

Dacă am lua acești 10 galbeni ca venitû brutû eşitu dintr'unu pogonu, și am căuta să scădemû din el cheltuelile după regula luatû din practica agricolă a țerei, adică acea care asă din productul brutû douë treimi pentru cheltuelă, amû remânea cu unu venitû curatû de 3 galbeni de pogonu. Și acestu venitû curatû tot este unu progresu în alăturare cu producerea generală și de mijlocu a țerei, care nu dă unu venitû curatû de cît de unu galbeni de pogonu.

Cea ce amă dobândită este un venit întreținut mai mare din știință de cât acel ce esă din rutină.

A spori producerea în cantitate și calitate, și a micșora cheltuielile, etă cele două lucruri de căpetenie ce trebuie a se urmări în splotațiunea fermei-modele. Când se va dobândi acest rezultat, care va trebui să fie constatat prin o altă comptabilitate de cât acea încurcată ce se ține astăzi la Panteleimon, atunci ferma-modelă, făcând o cultură progresivă și înavuțitoare, va fi vrednică a servi de exemplu cultivatorilor noștri, și ast-fel a atrage tot sprijinul guvernului.

Fără de această condițiune esențială esistenței fermei-modele, adică fără de o producere abundantă și înavuțitoare, ea nu pôte să scotă cheltuielile de producere, nici pôte servi de model cultivatorilor noștri; căci cine va fi nebunul acela care să se pilduescă de la o splotațiune rară care nu-și scote nici măcar cheltuielile? Ferma-modelă, nescotând cheltuielile de producere, devine de pagubă și pentru Stat și pentru cultivatori: de aceea mai bine este, în acest nefericit casă, să se desființeze de cât să se menție spre a consuma în zadar fondurile publice și spre a da un exemplu rău, un exemplu care mai mult împedică progresele de cât le secundă a se introduce în agricultură. O fermă-modelă, a căreia splotațiune ar fi în pagubă, nu pôte servi nici la învățământul elevilor; căci aceștia nu vin la șola de agricultură pentru

ca să înveţe cum să facă o sploataţiune fără câştig, cum să facă o producere ce nu înapo-
esce cheltuelile, cum se cheltuiescă mult şi se
câştige puţin, ci pentru ca să înveţe cum se
cheltuesce puţin şi se găştigă mult. Eară când
acesta nu se demonstrează elevilor prin fapte, eşite
din practica luminată ce se face pe moşie, a-
tunci nici şcoala de agricultură nu poate esista,
şi mai bine este să se desfiinţeze şi acesta de
cât să continue a da un învăţământ de la care
nici elevii, nici particularii, nici însuşi guvernul
nu pot avea cel mai mic folos.

—
Biblioteca UŞV IAŞI

CHELTUEALA SPLOATATIUNII.

Am propus a se avansa sploatațiunei moșiei Panteleimonului unŭ capital de 5440 de galbeni pentru cumpărare de vite, machini, semințe, și tôte cele-l-alte avansuri ce sunt de făcut producerii agricole. Acestŭ capital trebuie nu numai să se restituie Statului, dar să-î aducă și unŭ procentŭ anual; căci altmintrelea cultura pământului nu ar fi mai mult ună ramŭ de industrie. Capitalul, dar, de sploatațiune se cuvine a fi întrebuințat ast-fel cât în tot anul să dea Statului, pe lângă profitul lui la care are tot dreptul, și o mică părțică cu care, în cursŭ de 20 de ani, de csemplu, să se amortiseze în întregul său. Din suma de 5440 galbeni, capitalul ce se află întrebuințatŭ în șeptelă este de 3940 galbeni, care cu cei 500 galbeni ceruți pentru uscarea și irigarea fâneței formă unŭ capital de 4440. Acestŭ capital trebuie să aducă Statului, ca capital, cel puțin 12 la sută, dobândă și amortisare, afară de profitul ce va aduce sploatațiunea moșiei în regie, cărcia i se avanscă unŭ capital circulativ de 1500 galbeni

pe care ea trebuie să 'l reproducă în total și n tot anul.

Statul avansază sploatațiunii rurale și moșia, Panteleimonului. Cea întâi, dar, cheltuélă ce trebuie să figureze între cheltuelile moșiei este renta sau căștiul acestei moșii; căci Statul, de n'ar pune moșia a se căuta în regie și în scopul a se da cultivatorilor ună esemplu de o agricultură mai înavuțitoare de cât aceea obicinuită în țeră, ar da moșia în arendă, și s'ar folosi ast-fel de renta ei. Însă, puind moșia în sploatațiune pe compta sa, nu pôte să përdă renta ei. Din venitarile, dar, ale moșiei se va scôte mai întâi de tôte renta sau căștiul ei.

Moșia Panteleimonului a fost luată cu arendă de la Eforia Spitalelor cu 1000 galbeni pe an, o arendă mai uult de cât bine-voitoare. Arenda de 1000 de galbeni se scôte în mare parte de la închirierea mării, hanului, grădinilor și a altor venituri mărunte, cari se sue la 800 de galbeni pe an, rămăind munca silită a 90 de clăcași și peste 500 pogone dreptă 200 de galbeni! Aceste venituri, estimându-se cu prețurile curente de 5 galbeni ună clăcașă și $\frac{1}{2}$ galbenă ună pogonă de pământ, alcătuesc ună venită de 700 galbeni, luată dreptă 200! Tôte aceste însemneză că s'a făcut sploatațiunii moșiei Panteleimonului în regie o pozițiune din cele mai favorabile, o pozițiune care sëmănă multă cu aceea în care se afla moșia Grignonului dată în

arendă de Carol X. unei asociațiuni pe 40 de ani și cu plata de căștiuri foarte reduse în acareturi și alte îmbunătățiri fonciare.

Nu vom intra aici a face istoricul sploatațiunii Panteleimonului din punctul de vedere al economiei rurale, ne vom mărgini numai a dice că în ast-fel de lucrări industriale, ca în toate celelalte, dreptatea trebuie să fie busola după care trebuie să se derigescă și însuși Statul, dacă voescă ca lucrările sale de îmbunătățiri agricole să fie profitabile țerei. Pentru acest sfârșit, noi punem moșia Panteleimonului în toate condițiunile în care se află generalitatea moșiilor țerei, și deosebind cu mare scumpătate interesul proprietății de acel al sploatațiunii, propunem ca venitul moșiei să fie venit, și venitul sploatațiunii ei să fie profitul întreprinderii industriale.

Am văzut că moșia făcea 1500 de galbeni, în loc de 1000 cu care a fost pusă în regie. Noi nu putem să întreprindem sploatațiunea ei cu folos pentru esemplul cel bun ce trebuie să dăm cultivatorilor țerei, de cât ficsând renta moșiei la 1500 galbeni pe an, cu toate schimbările aduse de noua lege rurală în sistemul general de producere agricolă. Comptul arendii moșiei, întru cât privesce pe guvern, ca proprietarul ei, se poate închipui precum urmează:

700 galbeni de la mori, hanu, etc. etc.

400 galbeni de la clăcași împroprietăriți.

400 galbeni de la cele 980 pogone de pă-

mântii, socotit câte $\frac{1}{2}$ galbenă de pogonă, eu bună cu reu.

1590 peste tot este suma ce se cuvine a forma renta moșiei. Acesta se va trece în bugetul general al veniturilor Statului, ca și când moșia ar fi dată în arendă.

Pentru adunarea acestui venit, care pōte să se și mai sporască, administrațiunea fermei-moșdele va da cu chirie morile, hanul și cele-lalte mărunte venituri și va avea de bună sōmă a realisa și în viitor suma de . . . 700 gl. va lua despăgubirea de la clăcași, cea ce va necesita numai o mică preschimbare de sume în comptul Tesaurului public și o va da tot Tesaurului, fie . . . 400 va pune în comptul sploatării propriu disu a moșiei arenda pământului ce are să'l sploateze fie. . . 490

peste tot 1590 câștiul moșiei d'mpreună cu despăgubirea de la clăcași 1590

Mai înainte de a merge mai departe, simțim nevoia a constata aici că, prin împroprietărirea clăcașilor, venitul moșiei, în loc să se micșoreze s'a sporit; căci în loc de 1000 galb, ce s'a luat pînă acum, se va lua în viitor 1590. Afară de acesta, și lăsând pe clăcași la o parte, chiar numai cu venitul de la mori, han, embaticuri etc. și cu renta pământului ce are a se scōte de sploatațiunea moșiei, avem să dăm Statului un venit mai mare de cât acel ce l'a a-

vută pînă acum de la întrîga moșie cu clăcași cu totu; căci în locu de 1000 galbeni dămă 1190.

Renta acestui pămîntu este prima cheltuélă ce se trece în comptul sploatațiunii prin regie, fie galbeni 490

Al doilea articol în comptul cheltueleur sploatațiunii trebuie să fie procentul și amortisarea capitalului avansatū sploatațiunii, a 12 la sută pentru amēdouă de la unū capitalū de 4440 galbeni face 553

Al treilea, dobēnda capitalului de circulațiune a 10 la 100 150

În fino, al patruea, însuși capitalul întregū de circulațiune trebuie să se scōtă din producerea moșiei, cea ce adaogă cheltuelile cu 1500

Totă cheltnela de producere a fermei-modela este dar de : 2673

Pentru a prevedea între cheltuelile moșiei și o sumă cu care sase întēpine tōte cheltuelile în chipul cel mai îndestulător, adăogămū la cheltuelile sploatațiunii încă o mică sumă de 327

cea ce redică cheltuelile la suma de gl. 3000

Scădēnd acum aceste cheltueli din venitul total al producerii, ce l'am însemnat aprocsimativū și cât s'a putut mai micū, vomū avea venitul curat al sploatațiunii.

Producerea sploatațiunii am pus'o a fi de gl. 4440

Cheltueile sploatațiunii le am redicat la 3000

Venitul curat ce rămâne este de . 1440

Aceste cifre arată învederat că cu capitalul de 5440 galbeni în vite, machini și circulațiune dobândindu-se un venit curat de 1440 galbeni, se dobândește aproape de 27 la sută. Cu cât acest venit va fi mai mare, și pote se fie și mai mare, cu atât ferma-modelă va dovedi că face o cultură pre cât de progresivă pre atât și de înavuțitoare.

Din cultura a 440 pogoane de pământ cultival s'a dobândit un venit curat de 1440 galbeni, cea ce face ceva mai mult de 3 galbeni de pogan venitul său curat.

Acest venit ar fi fost și mai mare, dacă în sploatarea moșiei în regie n'am fi căutat a da intereselor proprietaricesci cea mai mare satisfacțiune, dacă, în loc să scădem, n'am fi sporit cu o treime câștiul moșiei.

Cel mai mare venit dat proprietarului moșiei, și cel mai mare venit scos din sploatarea moșiei sunt, credem noi, exemplele cele mai bune ce se pot da cultivatorilor țerii spre a'i împinge în calea progresului. În interesul acestui exemplu bun de dat, am propus ca Statul să ia inițiativa fondând ferma-modelă; însă Statul nu poate să lucreze ast-fel cât să păgubescă, din contră, cu cât va câștiga mai mult, cu atât mai bine va ajunge scopul ceși propune.

Ne oprimă aici, știind bine cât de multe am mai avea de dat spre a întări și lămurii ideele cari ne povățuescă în căutarea unei sisteme de cultură mai bune de cât cea de astăzi, care, vrând ne vrând, are să fie schimbată de noua lege rurală.

Biblioteca UȘV IAȘI

PERSONALUL FERMEI-MODELE.

Guvernul întreprindând sploatarea moșiei Pan-teimonului în scopul de a da o impulsione salutară progreselor agricole prin exemplul beneficiilor ce se dobîndesc din cultura pămîntului după o sistemă mai rațională de cît cea obicînită în țeră, are trebuință de oameni speciali pe cari, atît în interesul culturei modele cît și în acel al învățămîntului agricol, trebuie să-i aducă și să-i susție cu mari cheltueli, cu cheltueli pe cari, în interesul tuturor, numai singur guvernul le pôte întreprinde. Personalul fermei-modele și al învățămîntului agricol, avînd misiunea nu numai de a face o cultură înavușitoare, dar și de a forma elevi dintre pămîntenii cari să o pôtă aplica pretutindenii în țeră, fără de a avea pretențiuni mai presus de mijlocele de cari obicînită dispunîi cultivatorii spre a le îndestula, trebuie să fie plătit din fondurile publice, pentru cuvîntul că serviciile lor aũ să fie folositoare publicului, adică marei mulțimi a cultivatorilor mari și mici din țeră.

Persóna cea mai d'ânteu, de la a căreia capacitate și, potîi dice, devotamîntu pentru lucrul

publică, depinde tot succesul întreprinderii, este directorul institutului agricol, adică și al scôlei și al fermelor-modele. Directorul administreză ferma-esperimentală, ferma-modelă cea mică în scopul îmbunătățirii culturei mici, ferma-modelă cea mare în scopul îmbunătățirii culturei cei mari, toate culturile speciale câte se anecseză la sploatațiunea moșiei și, în fine, scôla superiôră de agricultură cu toate sciințele accesorii agriculturii și scôla practică de agricultură. Tôte aceste lucrări ceru ca directorul să fie unu omu forte în sciințe și încă și mai forte în esperiința și practica agricolă, unu omu care să facă progresul cu prudență și practica cu sciință, după divisa ce pörtă astăzi agricultura modernă.

Directorul va trebui să fie secundatü în toate diferitele lucrări de către alți ômenii, eminaminte practici și mai cu osebite forți fie care în teorie și practică și mai alesü în practica specialității sale, așa în cât fie care să fie la rândul său unu alter ego al directorului în ramul ce i se va încredința și pentru care are să pörte partea din responsabilitatea ce incumbă asupra directorului. Acesti ômenii speciali au să fie șefii fie căruı serviciu al fermelor-modele.

Șefii speciali ai diferitelor servicii sunt următorii: 1 contabil însărcinatü cu toate registrele auxiliare și cu ținerea comptabilității generale; 1 veterinar în a căruı îngrijire au să fie toate vitele fermei esperimentale și ale fermelor-modele;

1 șefu de cultură pentru sploatarea fermei-modele; 1 șefu de văcăria însărcinată și cu manipularea laptelui; 1 șefu de oierie atât pentru oile ce se voru aduce spre a se îmbunătăți rasa, cât și pentru acele cari se țin pentru produsele lor; 1 șefu de îngrășare a vitelor; 1 prisecar; 1 vieru cu cunoștințe numai de cultura viei dar și de facerea vinurilor; 1 șefu pentru piscicultură; 1 șefu pentru păseri și fasană; 1 șefu pentru irigare și drenare; 1 șefu pentru atelierul de machini agricole; 1 șefu pentru grădinărie și pepinieră de duși, pomi roditori, garduri vii și arbori forestieri; 1 șefu pentru creșterea vermilor de mătase; 1 șefu pentru cultura tutunului.

Acești oameni speciali, puși în capul fie căreia lucrări a moșiei, nu pot de cât să o facă modelă prin aplicarea tuturor descoperirilor făcute în știință și sancționate de experiență. Cu aceste descoperiri aplicate la noi, șefii serviciilor devin personalul învețător cel mai de folos agriculturii țării. Sacrificiile ce trebuie să facă Statul cu acești 17 oameni speciali în toate ramurile industriei agricole, nu pot să coste mai mult de cât onorariile ce se dau la 4 sau 5 profesori de facultăți. Socotind câte 400 lei pe lună unul cu altul din acești șefi de specialitate cari au să fie alcătuiți unui mai mult și alții mai puțin, nu avem nevoie de cât de 76,800 lei pe an.

La ferma-modelă, înzestrată cu unu asemenea

alesu personal, se pöte organisa invetementul primar de agriculturä practicä, care sä formeze ömeni de specialitate, ömeni practici de cari se simte în tärä cea mai imperiösä trebuinätä. Afarä de elevii ce vorü fi liberi a veni ca sä învețe, ar fi bine ca și Statul sä ție unü numëru de 20 de elevi bursieri cu câte 1000 de lei de fiecare pe anü. Acești elevi, avënd de scopü a deveni și ei ömeni speciali, ca șefii de culturä ce guvernul va aduce din sträinätate, nu potü sä se inicieze în amănuntele specialitätii lor de cât esercitându-se ei însuși: cea ce le va ajuta a putea sä se înzestreze cu temeinicele și în adevëru folositöarele cunoscințe practice. Pentru acestü sfirșitü, jumetate din timpul elevilor va fi ocupatü cu esercitarea practicä la tote lucrärile moșiei și jumetate cu lecțiunü cari se vorü ținea mai mult în timpul de ernä de cât în acel de vërä.

Trebuinätä ce are tärä de ömeni speciali, inzestratü cu cunoscințe practice, este destul de mare pentru ca guvernul sä nu se dea înapoi dinaintea avanselor ce trebuie sä facä pentru a fi îndestulatä cât mai neintärdiat. Erä aceste avansuri făcute în interesul desvoltării resurselor agricole ale țerei și a formării ömenilor speciali dintre pämenteni, nu sunt de locü considerabile; cäci ele se reducü la:

76,400 lei pentru 17 șefi de culturä și la
20,000 lei pentru 20 elevi, adică peste totu la
96,400 lei.

GRĂDINĂRIA.

Grădinăria este una din culturile speciale cele mai răspândite pretutindini, atât în splotațiunile rurale din sate cât și prin orașe sau în prējma lor. Grădinăria, pentru acest cuvēntu nu pōte să nu capete în ferma-modelă tōtă dezvoltarea de care este susceptibilă. Grădinăria este cultura cea mai perfectă, este idealul în miniatură la care trebuie să se silēscă a ajunge agricultura: Grădinăria scōte din pāmēntu și renta și profitul cel mai mare; și pentru acēsta merită să figureze între cele d'ântēiu încruri ale unui stabilimentu, ce 'și a luatū de scopu, nu numai întroducerea în țēră a unei culturi mai perfectă de cât acea obicinuită, dar și scōterea din pāmēntu a beneficiului celui mai mare.

Afară de acēsta, ferma Panteleimonului, fiind situată lângă Capitală, nu pōte să nu se aplice cu tōte puterile sale la lucrările de grădinărie, ca la unele ce dau productele cele mai multe și cele cari se plătescu în București cu prețurile cele mai avantagiōse. Și dacă ferma-modelă va căuta a introduce în grădinărie tōte progresele ce s'au făcut în acēstu ramū de că-

tre popóarele civilisate, apoi ea va dobândi nu numai pentru sine produse mai multe, mai variate și mai bune de cât acele ce avemă actăđi, dar va da țerei unú izvorú nou de mulțumire și de înavuțire. Acesta este lucrarea cea mai precíósă și mai folositóre, cu care ferma-modelă va forma și din grădinăria sa o cultură esemplară.

Grădinăria fiind o cultură abordabilă de tótă lumea, de omul săracú ca și de cel bogatú, de săteanú ca și de orașanú, lucrările îmbunătățitóre ei devinú interesante și de folosú pentru toți.

În îmbunătățirea grădinăriei țerei, avemă mai multú de lucru de cât în cultura cea mare saú mică; fiind că și numărul plântelor, atât acelor cunoscute la noi, cât și acelor necunoscute, este și mai mare, și mai variatú, și mai bănosú de cât în cultură. Întroducerea plântelor celor necunoscute la noi și cultura celor cunoscute și cultivate, vorú forma obiectul principal al lucrărilor de la grădina fermei-modele.

Grădinăria saú orticultura are patru ramuri de căpetenie: grădina de legumí saú verdețuri, zarzavaturí; grădina de pomí saú pometurile, liveđile; grădina de flori saú florăria și, în fine, grădina de peisagiú saú pazeștile și parcurile. La grădinăria fermei-modele se vorú căuta de o potrivă tus-patru aceste feluri de grădiní.

Peisagul.

Grădina de peisagiú va fi cea mai redusă:

ea va fi mai multă naturală de cât artificială într'o fermă cu 2000 de pogone de pădure, cu ape curghetore, cu izvore și cu prejmăturile cele mai romantice. Cu toate aceste, pînă ce va ajunge pădurea Panteleimonului a fi pentru București ceea ce este pădurea de la Bois-de-Boulogne pentru Paris, se va face în ea lucrări de acele ce nu antrenasă cheltueli mari, precum parcheturi, deschiderea de drumuri, după un plan sistematic, și în scopul de a o transforma într'un parc mare. Peisagiul însă propriu distu, preserat cu pălcuri de flori rustice, se va mărgini, după planul fermei imperiale de la Vincennes, la grădina din fața fermei, în mijlocul căreia se va clădi șalețul sviteran din crengi și lemne necioplite, spre a primi în el oșpeții ce vor veni din București pentru a consuma produsele lăptăriei, prisăcăriei, frăgăriei și ale celorlalte culturi ale fermei.

Florărie.

Grădina de flori pôte deveni în apropierea capitalei un obiect de benefice considerabile, mai ales dacă se va aplica la producerea florilor, cu care se formeză erna bucheturi atât de cîntate și atât de scumpe astăzi în București. Chiar din primăvera viitoare se voru așterne temeliile creării unui venit din vîndarea florilor în cursul ernei.

Pepiniera de pomi.

Grădina de pomi roditori va căpeta o intin-

dere mai importantă de cât cea de flori și de peisagiū; fiind că ea este nu numai unū obiectū de plăcere, dar și de utilitate, și fiind că fructele aū o mare însemnătate, atât prin consumațiunea lor în București, cât și prin respîndirea în țeră a varietăților celor mai precioase, mai gustose și mai alese de pomi roditori.

În interesul realizării acestor folose, grădina de pomi a fermei-modele va avea o pepinieră, care se va cultiva după instrucțiunile date pepinierilor înființate la Giurgiu, Bărăganu, Brăila, Ismail și Iași. Ea va produce în regiunea Bucureștilor saduri de duși, pomi roditori, garduri vii și arbori forestieri într'o întindere de 5 pogone de pământū, cel puțin, ca așa să se pôtă alege și ferma-modelă cu beneficiuri de ore-care importanță și din acestū ramū al grădinăriei.

Grădina de verdețuri.

În fine, grădina de legumi a fermei-modele va fi cea căreia se va da mai multă întindere și mai multă importanță pentru realizarea de beneficiuri. Cultura acestei grădini se va îndrepta nu numai la scopul de a face o producere, care să răsplătască cheltuelile și să lase unū câștigū cât se va putea mai mare, dar și la acel de a se introduce în grădinărie tôte speciile și varietățile cele mai alese din acele ce încă nu sunt cunoscute la noi. Pentru acéstă grădină, propunemū a se afecta o întindere de 40 pogone.

adică totă întinderea ce are grădina lui Petcu Bulgaru, care se dă cu chirie pe an cu 900 lei, și care de acum nu se va mai da, ci se va exploata de ferma-modelă.

Pe lângă pământul trebuie a se avansa serviciul grădinei 10 argați cu anul său 240 galbeni, și alți atâtea ca capital de circulațiune, cum și pentru uneltele trebuitoare ca la 100 galbeni; cea ce face peste totu 580 de galbeni.

Șeful grădinei va avea de luat în considerare, în alcătuirea planului său de cultură, pe lângă principiile generale espuse mai sus, și deosebitele împrejurări în care procsinitatea capitalei pune sploatațiunea grădinei. El va trebui să cultive legumile în cantități destul de considerabile pentru ca din vândarea lor să se aleagă ferma cu unu beneficiu de ore-care însemnătate. Fasolile de vândut verzi cât mai de timpuriu în primăveră, bobul, mazărea mai aleasă soiul disu petit pois sucré, voru ocupa o mare întindere din pământul grădinei ca așa să se potă produce bobe și de vândut uscate, atât pentru consumațiune cât și pentru semență, mai alese din soiurile acele noui ce merită a se introduce în țără pentru calitatea și cantitatea productului lor. Legumile uscate ca lintea, fasolile sunt în partea locului introduse chiar în cultura mare pentru câștigul ce aducă cultivatorilor. Acastă împrejurare este destul spre a ne arăta că grădina fermei-modelă are de făcut

mult în această privință și mai ales în introducerea varietăților celor noi.

Asemenea se va da o întindere mare de pământ și rădăcinelor cari să întrébă mai mult în București, precum rădichilor de lună, ce se voru semăna din 15 în 15 zile în tot cursul timpului frumos, cartofilor printanieri, văratici și de toamnă, patatelor, guliilor, sfecelelor, celinei și cepilor, prajilor etc. etc. Nu mai puțin se va face o cultură de grădinărie întinsă de castraveți, pepeni verzi și galbeni de soiurile cele mai renumite și, prin urmare, cele cari se vând cu prețurile cele mai avantajoase.

Șeful grădinei nu va scăpa din vedere de a introduce în planul său de cultură și ore-cari plante potagere care se vând bine în București, precum conopidele, anghinarele, sparanga și mai cu seamă fragii.

Frăgăria.

Se va înființa o frăgărie pe o întindere care va merge chiar pînă la 10 pogone și care se va supune unui asolementu asemenea cu acela ce se urmăze de locuitorii satelor cari aprovizionează Constantinopolul cu cultura de fragi în mare. Se va introduce în frăgăria fermei-modele toate soiurile cele mai gustoase și mai prețuite de fragi. În frăgăria se va combina lucru ast-fel cât din primăvera și pînă în érnă să se culégă neconținut produse, dând, se înțelege, pre-

ponderință soiurilor celor mai durabile, mai productive și de o consumațiune mai generală, fără însă a neglija și pe acele care nu pot să figureze de cât pe mesele celor avuți. Producerea avantagiösă a fragilor cerënd a se face mai mult cu apă de isvorü sau gîrlă de cât cu cea de plöe, grădinarul va așeza frăgăria pe partea locului grădinei care pöte să primască cea mai mare cantitate de apă. Saduri de fragi se vorü aduce și din Paris și Constantinopole chiar, în primăvera viitoare, și în toți anii se vorü spori și se vorü înmulți. Inceputul se va face cu soiurile cele de o consumațiune mai generală și mai producătore. Esperința a dovedit la noi că unü pogonü de pămëntü cultivatü în fragi pöte raporta pînă la 100 de galbeni. Acestü considerabil venitü este prea destul ca să justifice înființarea unei fragarii la ferma-modelă și pentru ca să îndemne pe administrațiunea ei a nu neglija nimicü spre a putea scöte venitulu celui mai micü.

Sperămü că dacă cultura cea mare a fermei-modele pöte produce 10 galbeni dintr'unü pogonü, apoi cultura grădinei, ca cea mai perfectă, va trebui să aducă cel puțin unü venitü îndoitü mai mare, dacă nu unü venitü întreitü sau împătritü. Cu töte aceste, dupe acum putemü compta cel puțin pe 20 de galbeni dintr'unü pogonü, cea ce permite nu numai a se scöte töte cheltuelile, dar a lăsa și unü beneficiü de câte-va sute de galbeni pe tot anul. Cu cât a-

cestu beneficiu va fi mai mare, cu atât grădinarul va merita mai mult pozițiunea frumoasă ce i se însemnă în personalul fermei și al scolei practice de agricultură.

Livede de pomi.

Pometul sau livedea de pomi roditori, pe care grădinarul va fi dator a'l sădi pe o întindere de 10 pogone de pământ, va aduce unu venită mult mai mare de cât legumile, fără ca să necesiteze o cheltuică considerabilă. În dece pogone de pământ grădinarul va pune de la 3 pînă la 4000 de pomi din toate pomele cele mai alese, cele mai gustose și cele cari se întrebă mai mult în București. El va alcătui ast-fel pometul ca intrând culegătorul în el la finele primăverei să aibă ce culge pînă la finele toamnei, și să aibă pome care să se păstreze după regulile artei pînă la noile pome. Pometul va fi îngrijit în înființarea lui după toate regulile artei, dând fiecărui soiă forma cea mai avantagiōsă. Afară de acēsia, pometul va fi supusă în toți anii la tăerea regulată, care permite a dirigea totă seva (măzga) mai mult spre producerea fructelor de cât spre acea a lemnului, și care dă nu numai fructele cele mai gustose și cele mai multe, dar ni le dă și în toți anii, adică fără de intrerumperea care să se observe la pomii ce într'unu anu producă ș'apoi într'altul nu producă nimicū. Cu tăerea sistematică a pomilor se va căpeta

ródele lor în toți anii. ș'acésta este una din principalele îmbunătățiri ce livedea fermei-modelă are să introducă în țeră.

Cât despre venitul livedii, acesta nu pòte să fie de cât din cele mai considerabile; căci de n'am vinde ródele unui pomu de cât numai cu 3 sfanți, prețul cel mai scădut al unui pomu în plină vigóre, încă de la 3000 de pomi am căpeta 5 sau 600 de galbeni, cea ce face câte 50 de galbeni venită dintr'unu pogonu. Acesta nu este unu venită pe care să pótă ferma-modelă a'l neglige, din contra în vederea lui trebuie să se apuce de lucru chiar din primăvera viitoare. Pentru înființarea livedei, este de trebuință a i se avansa unu capital de 150 galbeni.

H E M E I U L.

Hemeiul cresce sêlbaticu în țeră, rôdele lui se culegû și se vëndû pe cât de lesne pe atât și de bine. Prețurile dar cele bune și reușita cea sigură a hemeiului ne determină a propune ca să se înființeze o hemerie pe o întindere de la $2\frac{1}{2}$ pînă la 5 pogone de pămêntu. Șeful grădinei va pregăti pămêntul și-l va plânta cu hemeiû de soiul domesticu cel mai bunû ce se va aduce din străinătate, chiar în primăvera viitoare, ca așa, după trei ani, să se potă începe a culege rôdele lui.

Veduiă odată în pepiniera de duși de la Pantelimon o mică încercare de hemeiû; însă care era atât de necăutată cât tare mē temû că se va fi perdat. Se vorû lua dispozițiuni ca noua plântare de hemeiû să se facă în condițiunile cele mai favorabile succesului ei.

Pentru înființarea culturii hemeiului ceremû a se alocă o sumă de 100 galbeni, cari vorû fi atât de bine întrebuințați în cât de la al 3-lea anû, venitul anual al acestei culturî va fi de cel puțin 4000 kilograme de flori sau de 400 de galbeni cel puțin. Aducemû aici această cifră numai pentru a justifica înființarea și întroducerea în țeră a culturii hemeiului.

V I A.

Modificațiunile ce primesce via de la climă, pământu și cultură, au adus o confusiune mare în numirile soiurilor de vie ce se găsesc astăzi introduse în țară. Se dice că și în Franția există asemenea confusiune care ar fi redicat la 400 numărul soiurilor de vie ce se găsesc în 75 departamente. Dar precum acolo asemenea și la noi același soi de vie poartă diferite numiri în diferite locuri. A căuta să scim câte soiuri de vie avem astăzi în țară, este cea întâiu lucrare de făcut de care avem neapărată trebuință spre a cunoște ce avem și ce trebuie să mai căutăm a aduce. Sinonimia cuvintelor întrebuințate spre a designa diferitele soiuri de vie ce se află în țară, este o treabă care nu se poate face de cât adunând cu mare îngrijire cărlige de toate soiurile de vie din totă țara și puindule unele lângă altele pe acele cari se asemănă, cu toate că poartă diferite numiri. Cunoșcând bine cea ce avem, vom trebui să înregistrăm cultura viei noastre și cu soiurile ce îi mai lipsesc. Pentru a se ști soiurile de vie ce se află în străinătate și dintre cari avem să alegem p'acele ce ne lipsesc, este de trebuință a se aduce mai întâiu din Franția o colecțiune

complectă de toate soiurile ei de vii, povățuindu-ne de ampelografia contelui Odart și mai alesu de scrierea D. Seillan, secretarul societății de agricultură din Mirande (gers) care a redus toate felurile de vii din Francia numai la 36 de soiuri (sépages).

Pentru dobândirea cunoscințelor acestor preliminare îmbunătățirilor ce avem datorita a căuta să realizăm în viticultura țerei, este de neapărată trebuință a avea un om special care să posede, pe lângă știința culturii viei, și pe aceea a fabricațiunii și a conservării vinurilor; căci într'amendouă aceste ramuri avem de făcut însemnate progrese, atât pentru a spori cantitatea cât și pentru a îmbunătăți calitatea vinurilor noastre. Omul special care va fi însărcinat cu această importantă lucrare într'o țară mai alesă ca a noastră, care este atât de favorabilă culturii viei, se poate aduce din Francia, adresându-se pentru alegerea lui la D. Doctor Guyot care, prin descoperirile sale și mai alesu prin practica raționată, ce sîmănă mult cu a noastră, ce a introdus în tăiatul și cultura viei, a ajuns a fi astăzi cel mai renumit viticultor din Francia. Desvoltarea unei industrii atât de însemnată și atât de întinsă la noi, merită, credem, sacrificiile ce trebuie să se facă pentru aducerea unui om special, care să fie învățătorul nostru în tot ce privesce cultura rațională a viei și facearea cea mai profitabilă a vinului.

Pământul Panteleimonului se pretă cu deosebire la cultura viei, dovadă cele 300 de pogone de vii date cu embatică. Afară de acesta, procsimitatea Capitalei solicită cultura viei prin facilitatea și prețurile cele bune ce oferă chiar strugurilor în natură. Cu toate acestea, numai administrațiunea fermei Panteleimonului nu s'a folosit pînă acum de favorabila ei pozițiune, nici de exemplul cel bun ce i-a dat embaticarii de vii. Ferma-modelă, însă, nu poate, fără a greși înaintea celor mai elementarii noțiuni de economie, să rămăe lipsită de o vie; fiind că via nu este un ram de producere din cele mai puțin avantajoase. Ferma-modelă are datorie și în cultura viei a face nu numai ca totă lumea, dar și mai bine de cît totă lumea. Ferma-modelă, făcînd mai bine, prin omul special ce se va aduce, se va folosi ea însuși mai mult, și în aceasta își va face datoria, și va da tot odată și un exemplu bun de imitată.

În cultura viei, căreia afectăm o întindere de 10 pogone, ferma-modelă trebuie să constate mai înteu tot ce avem astăzi în țară în această industrie, ș'apoi să introducă ce ne mai lipsește din soiurile de viă cunoscute. Via fermei-modela va fi, dar, împărțită în două părți: într'una se va aduna și se va plănta cărlige din toate soiurile de viă ce se găsesc în țară, așa în cît această parte să represinte în miniatură flora viticolă a României, și într'alta se voru sădi cărligele ce

se voră aduce din soiurile cele mai vestite de vii din orient și occidentă, și mai alesă din Fran-
cia. Cu acăstă parte a viei ferma-modelă va
contribui la înmulțirea soiurilor de vii care se
voră sunósce că sunt mai bune de cât cele ce
se găsescă astădi în țeră.

Procsimitatea Panteleimonului de Bucuresci, un-
do se întreabă și se vëndă bine struguri nepre-
făcuți în vină, cere a se da ună caracteră spe-
cial înființării viei, acela de a se compune din
cele mai alese soiuri de vii pentru măncaarea
strugurilor, de la cele mai părguitoare pînă la cele
mai tărđii și care se conservă mai bine pe érnă.

Pe lângă soiurile de vie cele mai bune, cele
mai profitabile, cele cari satisfacă tóte capriciele
cumpărătorilor, via de la Panteleimon trebuie să
se deosibéscă din tóte cele-l-alte prin cultura și
talía ei cea mai perfecționată și cea mai de fo-
losă sporirei cantității și calității productelor ei.

Omul special, care va dirigea cultura viei în
acăstă vedere, se va ocupa și cu facerea vinului
în scopul de a ne arăta ce îmbunătățiri s'arū
cueni să întroducemū în practica obicīnuită a
țerei spre a o inzestra cu tóte descoperirile fă-
cute pînă acum în acăstă importantă lucrare.
Pentru adest sfirșitū, afară de vinul ce se va face
în via fermei, se va cumpăra câte o cantitate
mică din cele mai renumite podgorii ale Romā-
niei și se va manipula după tóte regulile sciinței
și ale artei spre a se îmbunătăți calitatea ei.

Pentru acest sfârșit se va aloca o subvențiune anuală de 100 galbeni și se va ține o socotăla esactă spre a se restitui capitalul cu dobânda și câștigul ce va produce.

Pentru înființarea viei se va alege pământul cel mai potrivit, cel care va fi mai mult nisipos de cât argilos, și esposițiunea cea mai favorabilă, cea care va fi mai redicată și mai mult plecată spre răsărit și amedă-și de cât spre apus și mai ales spre medă nopte de care se va feri cu mare îngrijire, o esposițiune care să primască rațele sórelui cât se va putea mai mult în cursul zilei.

Pentru cheltuēla de înființare a viei este de trebuință a se da o sumă de 150 galbeni.

În fine, ca să fim în totă regula cerută la un plan de cultură ca acesta, vom dice că beneficiile ce putem spera de la o vie, care trebuie să fie cea mai bine îngrijită, sunt destul de considerabile; căci un pogon de vie lucrat bine pôte să aducă și pînă la 400 de vedre de vin, care vîndându-se în tómnă numai cu 5 lei vadra încă aduce 60 de galbeni, cea ce ar face de la 10 pogone 600 galbeni venit brut și din acesta scădend $\frac{2}{3}$ cheltuelile, tot remâne 20 de galbeni venit curat de pogon. Și acesta este un venit destul de mare pentru ca să ne determine a înființa via ce propunem.

PĂDURĂRIA

De ôre ce se află pe moșia Panteleimonului peste 2000 de pogóne de pădure, și de ôre ce pînă acum nu s'a făcut în țeră nimic pînă pentru pro-pășirea pădurăriei, apoi cu amîndouă aceste mari interese se pôte însărcina tot ferma-modelă.

Pădurea se va împărți în parchete și parchetele se vorî trata după indicările sciinței și regulele admise de către adminstrațiunea pădurilor Statului. Însă din tótă întinderea pădurei se vorî lua 200 de pogóne, care se vorî împărți în 50 de parchete de câte 4 pogóne fiecare. În tot anul se va lua câte unî parchet și se va exploata spre a se arêta la cât demare sumă se pôte urca o tăere sistematică de pădure. După ce se vorî tăia cele 4 pogóne de pădure dintr'unî parchet, se va face o amenageare care să ne arate tóte regulele ce trebuie să pădimî în repopularea și crescerea pădurilor; și în celelalte 2 pogóne se va face stărpirea pădurei cu tóte uneltele și machinele ce s'aũ descoperit pînă acum, spre a ne arêta mijlócele cele mai lesniciose și mai economice ce se potî întrebuința în facerea curêturilor, care este o lucrare ce ocupă cu deosebre pe cei mai mulți dintre cultivatorii noștri.

Paşa pădurei, splotarea anuală a unui parchet de 4 pogone, amenagiarea, repopularea pădurei în jumătatea parchetului cu toate îngrijirile ce se cer şi, în fine, facerea curăturei în chipul cel mai economic, se va demonstra elevilor fermei-modele fără ca pentru acesta să mai fie trebuinţă de alte cheltueli de cât de acele ce se fac cu ţinerea unui om special.

Folósele ce vor eşi din demonstrarea sciinţei pădurării pe o mică întindere de pământ în pădurea de la Panteleimon şi din formarea de pădurari cu cunoscinţe practice dintre pămăntenii, sunt prea însemnate pentru ţară şi chiar pentru Stat, care posedă o avuţie mare în păduri, pentru ca să nu fie admisă cu tot favorul propunerea ce facem, atât în interesul pădurei Panteleimonului cât şi în acel al conservării, al amenagerii, al splotării în interesul reproducerii viitoare a pădurei şi în acel al întinderii domeniului plugăriei.

Pentru realisarea acestor folóse este de nevoie a se face pădurării ună avansă de 300 de galbeni; iar veniturile ce vor eşi din splotarea celor 4 pogone pentru învăţătura noastră să vor da la administraţiunea de care depind pădurele. Şeful pădurar va intra în personalul fermei-modele, şi elevii fermei vor fi ómenii practici ce se vor crea şi pentru introducerea în ţară a sciinţei şi a practicei pădurării.

PEPINIERA DE DUȚI.

Cea mai d'ânteu cultură specială, ce s'a înființat la Panteleimon, a fost pepiniera de duți.

Planul acestei pepiniere a fost măreț, întinderea ei vastă (140 pogone), și scopul folositor, atât pentru răspândirea în țară a culturii duților, cât și a seminței de vermi de mătase de rasă milanesă, care pe atunci (cu 12 ani mai înainte) era cea mai mai bună și mai de preț.

Nu este aici locul să cercetăm serviciile ce au făcut, și fondurile ce au consumat această pepinieră, destul este a constata că ea este dotată cu o bogată subvențiune, și că de mult ar fi trebuit să înapoască Statului cheltuelile ce sa făcut, și să'i și aducă acum pe totu anul și unu venit însemnat.

În pepiniera acesta vedem astăzi adeverindu-se încă o dată disa că cele mai bune lucrări date în mâna ómenilor nemernici devin releși, de acolo de unde trebué să fie aducétore de venituri, pepiniera nu înapoescé nici măcar cheltuelile. Cu tóte acestea, pepiniera póte să devie un isvor însemnat de profit; de acea, depar-

te de a o abandona, simțim că este necesitate a o pune pe adevărata ei cale de prosperitate, a o face adică să lucreze cu succes la îmbunătățirea industriei serisicole, și să fie o dată aducătoare și de venituri, cu cari să se rescumpere subvențiunea ce-i este alocată, să se plătescă renta pământului în valoarea ei adevărată și, în fine, să aducă și un beneficiu.

Dar, pentru ca să se obțină aceste rezultate, este de neapărată trebuință de a se încredința pepiniera unui om special. Omul special se și află deja adus din Italia; însă din nefericire ideile sale n'au fost pînă acum îndestul de aprete. Acum chiar când ministerul, în sollicitudinea sa meritorie pentru lucrul public, a luat otărîrea a pune pepiniera pe o cale de prosperitate, am văzut cu durere propunându-se de directorul scôlei de agricultură, de a se respinge ideile și planul de cultură al omului special.

Cercetând cuvintele și ale omului special, care este șeful practic al stabilimentului de serisicultură, și ale directorului scôlei de agricultură, am cunoscut că ideile D-lui Seti sunt mai potrivite pentru prosperitatea pepinierii, de cât ale D-lui Aurelian.

Este vădită de totă lumea starea miserabilă, în care se află dușii din pepinieră. Acești duși, din domesnici ce au fost, s'au prefăcut în sêlbatici, s'au pîrpilit, s'au acoperit cu muschiu, cu cioturi și cu spinii. Ideea șefului pepinie-

rei, pe care o susținem și noi, este de a începe lucrarea, care trebuie să fie temelia prosperității pepinierei, de la punerea dușilor într'o stare prosperă și înfloritoare. Pentru acest sfârșit, se cuvine a se da, pe lângă subvențiunea deja alocată în bugetul, și o sumă de 4—5000 lei, cu care să se curățe dușii, să se lucreze, să se îngreșe, să se aleagă cei buni de cei răi, să se scōtă afară cei răi, și să se oprēscă numai cei buni.

În anul acesta, dar, să nu se culēgă de cāt dușii cei buni, cu a căror frunză să nu se creșcă de cāt 40 dramuri de sēmēntă de vermī, și totu în anul acesta să se supue dușii la unu asolementu de două ani, ca așa o dată cu folosul ce vomu trage de la dēșii, să putem a'i ține într'o stare crescătore de prosperitate.

Cele 40 dramuri de sēmēntă vor fi din rasa de Japon, o rasă care pină acum a resisat la bōlele de care suferū cele-l-alte rase. Acēstă rasă se pōte procura din Francia, unde consulul franceșu din Japon a anunțat sosirea unei carchesone a 300-400 kilograme sēmēntă. Guvernul Franciei, neavēnd în bugetul sēu trecută suma de 80,000 franci, cāt costă acēstă sēmēntă, a încredințat'o Societății de aclimațiune din Francia, cu îndatorirea de a plăti sēmēntă și de a o distribui pe la sericicultori. De la acesta Societate de aclimațiune trebuie a se cere cele 40 de dramuri de sēmēntă, ce aū a se pune la clocitū în anul acesta.

O dată cu această cerere să se cêră și sêmênță de ailantă, care este ună arbore cu a căruia frunze se cresce ună altă soiă de verme de mătase, multă mai rustic de cât cel cunoscut pînă acum în Europa, și pentru a căruia respindire M. Sa împêratul Napoleon III a înființat stabilimentul ce 'l a încredințat D-lui Gherin-Meneville.

Cu ast-fel de lucrări întreprinse în scopul de a se introduce în țeră isvórele cele nouă de înavuțire ce se descoperă în străinătate, și cu căutarea inteligintă și îngrijită de a pune în stare prosperă și industria care se află deja aclimatată, vomă isbuti a scăpa pepiniera Panteleimonului de risul lumei și a o face să devie miđlocul cel mai puternic, prin care să atragemă atențiunea publică către lucrările cele ce în adevăr sunt de o utilitate generală pentru țeră.

CULTURILE SPECIALE.

Sfecla.

La orî care moșia se află, pe lângă cultura în mare a porumbului și a grâului, o mulțime de alte culturi, pe care le putem numi speciale, și cari nu puțin contribue la traiul cel bun al omului și la sporirea avnției sale. Grădina de legumi, livada de pomi roditori, via, dușii sunt cele mai însemnate din culturile speciale ce trebuie să se găsească la o fermă. Liveștile de pruni erau odinioară în totă România, cea ce sunt și astăzi în partea cea muntosă, una din culturile speciale cele mai importante.

Amu introdus în proiectul acesta de cultură, culturile speciale cele cari pot să ne dea foloșele cele mai mari, mai ales în starea de procsimitate a Panteleimonului de Capitală. Cu toate aceste, sunt și alte culturi speciale, cari pot să devie isvóre nesecate de venituri considerabile, precum tutunul, rapița și toate cele-l-alte plante industriale, pe care le recomandăm sploatațiunei fermei, în speranță că cu cât va spori concista asupra pământurilor smîrcóse, cu atât va da acestor culturi o însemnătate din ce în ce mai considerabilă, și așa de acolo de unde le-

amă afectat în ferma-esperimentală o întindere de unul sau de jumătate pogon, să le facă a veni pe 10 și chiar pe 20 de pogone, resemând producerea lor pe îngrășămintele ce se pot procura cu mare înlesnire afară de fermă.

Nu este plantă industrială cunoscută sau necunoscută la noi, care să nu fie reprezentată în cultura fermei-esperimentală. Dintr'acestea sunt unele cari servă la noi de materie primară unor industrii accesorii și foarte strâns legate cu industria agricolă: așa avem între altele, inul, cânepa, nucul, din care facem în cursul ernei oleiurile ce intră în consumațiunea populațiunii noastre. Scoterea oleiurilor din plantele oleaginose poate să constituie o industrie accesorie agriculturii importantă în splotațiunea moșiei Panteleimonului.

Industria însă cea mai importantă care intră în culturile speciale ce se fac pe moșiile din partea muntenească a Munteniei este cea a rachiului de prune. Avem mult de făcut atât în cultura specială a prunului, cât și în extragerea spiritului din ródele lui. De aceea n'ar strica să se formeze și o livadă de pruni într'unul din parchetele (2 $\frac{1}{2}$ pogone) ce vor rămâne libere, după cultura ce am propus a se face în pepiniera de duși.

Rachiul ce se produce în Muntenia provine mai tot din prune; acel însă ce se face în Moldova (să din distilarea bucatelor, pentru care

s'au înființat usine considerabile și s'au adus mașini numeroase și puternice de vapor. Rachiul, căutat din punctul de vedere economic și comercial, nu poate fi respins dintre industriile accesorii agriculturii, mai ales că el este o necesitate economică a splateațiunilor rurale din țera de sus, lipsită de deuse-uri. Nu este însă tot ast-fel când consideram rachiul din punctul de vedere al intereselor morale și chiar materiale ale populațiunii. În orice întâmplare, lăsând deschisă calea de dezvoltare a fie-căruia interesu în chipul cel mai conform dorințelor sale, noi credem că dacă am putea introduce în țera o cultură specială și o industrie accesorie agriculturii care să dea mai multe folose de cât acele ce le dobândim de la rachi, producerea lui s'ar reduce în marginile cele cuviincioase. Acestă plantă este și găsită, este sfecla, și astfel nu ne rămâne de cât să facem din ea o cultură specială.

Cu sfecla, ca cultură specială, putem înființa o industrie accesorie agriculturii din cele mai lucrative; căci din sfeclă se scote zahar: și zaharul poate deveni un obiect însemnat în producerea și consumațiunea țerei. El poate să se subsitue pînă la un punct rachiului ca industrie accesorie agriculturii, mai ales acum când, grație nouelor descoperiri ale D. Kessler, se poate înființa o zăhărie numai cu un capital de 30,000 franci, o zaharie care produce, după cum se

vede la D. Belin, în comuna Brie-comte-Robert, o sută de kilograme cu 30 de franci 16 centime. Cu acestă preț de producere avantajoasă, zahăria, ca industria accesorie agriculturii, produce sută la sută; fiind că prețul ce se dă în comerț pe una sută de kilograme de zahăr este de 60 de franci.

În fața acestor însemnate rezultate nu este cu putință ca o splotațiune rurală să pôtă sta indiferentă: de aceea, vorbind de culturile speciale ale fermei-modele, n'am putut să nu atragă atențiunea guvernului și asupra sfeclei, mai ales că acum capitalul ce se cere pentru a se înființa o zahărie nu este mai mare de 2500 galbeni. În speranță că va veni ziua când guvernul va face și acestă avansă de capital în interesul introducerii în țară a unei nouă industrii accesorie agriculturii, atragem atențiunea splotațiunii rurale de la Panteleimon asupra culturii speciale a sfeclei, propunându ca să o întrebuințese de o cam dată la producerea abundentă a laptelui. Introdusă odată cultura sfeclei în fermă, lesne se pôte păși și la scôterea zaharului dintr'ensa, și la întrebuințarea resturilor ei în nutrețul și îngrășatul vitelor.

CONSIDERAȚIUNI BUDGETARIE.

În budgetul Ministerului de Interne vedem 694,314 lei alocăți pentru școala de agricultură de la Panteleimon (234,314) și pentru esposițiuni (460,000).

Aceste două cifre au suscitată în noi reflecțiunile următoare: școala consumă 234,000 numai cu învățământul; iar învățătura, ca și credința, este mîrtă fără de fapte. Școala dar are nevoie de demonstrarea practică a învățăturii: și pentru această demonstrare nu este alocată nici o sumă. De altă parte esposițiunile consumă 460,000 în recompense și cheltuieli de construcțiuni efemere (350,000 lei). Dar ôre mai înainte de a se cheltui în baraci 350,000 lei, n'ar fi mai bine să se cheltuiescă acești bani în lucrări cari să provôce progresele și facerea obiectelor de în-cununată? Și ce altă lucrare pôte fi mai importantă de făcut de cât formarea de ômeni capabili de a realiza progresele în agricultură, de cât înființarea de aședăminte în care să se facă o cultură luminată și înavuțitoare, în care să se demonstre practicesce binele și folosul ce putem avea de la sciință și în care să se arate care

sunt într'adevăr progresele ce trebuie să facem pentru ca să merităm recompensele guvernului?

Aceste reflecțiuni ne au îndemnat a crede că s'ar putea da sumei de 694,314 lei o întrebuințare mai folositoare pentru agricultură de cât cea ce este arătată în buget. Școala de agricultură are trebuință de fermă-modelă; erau expozițiunile n'au nevoie de atâtea cheltuieli considerabile în baraci: prin urmare, propunem ca suma ce se cheltuesce în baraci să se întrebuințeze spre a se da teoriei demonstrarea practică, fără de care teoria nu poate produce, mai ales în agricultură, foloșele ce ni le promite. Propunem, dar, o mică transformare de cifre. Din suma de 460,000, alocată pentru expozițiune, să se ia tot ce se poate lua fără ca să se lase expozițiunile nefăcute; și unind sumă cu remasă aceea alocată școlii să se facă un fond cu care să se organizeze nu numai învățământul teoretic și practic al agriculturii, dar și toate fermele-modele câte sunt de neapărată trebuință pentru demonstrarea practică a unei agriculturi progresive și înăvuiătoare. Cu această sumă se poate înființa la Panteleimon nu numai învățământul, dar și toate fermele modele. Cu această sumă, alocată în buget în cursul de mai mulți ani, se poate înființa la Craiova pentru Valahia mică și la Iași pentru Moldova un învățământ și un aședământ de practică pre cât de util pre atât și de necesar acelor părți ale României.

Cu această sumă, bine administrată, se pot înființa și întreține în cele optă zone ale României câte o **fermă-scoală**, în care cultura modelă are să fie pe seama splotatorului moșiei și învețământul agricol pe seama Statului. Fermele-scole vor fi acele în care se va dovedi că se face, în zona în care se află, cultura cea mai perfectă. În fine, tot cu suma bugetară și cu veniturile ei se pot întreține toate fermele-modelle mari și mici, și acele ce se cer a se înființa pe lângă fie-care seminar în interesul îmbunătățirii culturei cei mici a sateanului.

În idea noastră, organizarea dezvoltării progreselor agricole în țară are a se alcătui din două părți: învețământul teoretic și demonstrarea lui practică. Învețământul este o afacere de sacrificiu, demonstrarea practică însă este o afacere comercială. Ne explicăm, în cea d'ânteu capitalurile Statului se avansază pentru a spor masa capitalului intelectual în mulțimea locuitorilor țerei; în cea de a doua însă capitalurile se avansază pentru ca să se reproducă, să aducă procente și amortisarea lor, să dea, în fine, un beneficiu, un beneficiu care cu cât va fi mai superior beneficiului ce se scote de rutină cu atât va angaja mai mult pe cultivatori a părăsi calea rutinei și a apuca pe acea a științei.

Învețământul agricol în România ar putea să se compue:

1. Din o școală superioară de agricultură, una pentru toată România, cu 6 profesori de agricultură și de științele accesorii agriculturii. La această școală se potă întreține 20 de elevi bursieri. Elevii voră trebui să aibă trecute clasele colegiale pentru a putea urma cu succesă învățământul superioră al agriculturii. Din această școală esă ingineri agricoli, profesorii de agricultură, antreprenorii de industria agricolă.

2. Din trei școle de agricultură practică, una la Panteleimon, alta la Craiova și a treia la Iași, cu șefii de cultură, ca învățetori practici, și cu câte 20 de elevi bursieri de fie care școală. Elevii de la această școală voră trebui să aibă trecute clasele primare. Din aceste școli practice esă epistații, îngrijitorii de moșii, vătăjii și șefii tutură culturiloră.

3. Din 10 profesori de agricultură, câte unul de fie care seminară, pentru predarea la seminaristi, peste 1200 la numără, al unui învățământă agricolă apropiată cu destinatele și cu trebuințele lor.

4. Din 8 **ferme-școle**, câte una în fie care zonă a României, pentru formarea uvrierilor celor mai capabili de care simțesce trebuință fie care cultivator.

Demonstrarea practică a agriculturii are: 1, pe lângă învățământul superioră o fermă-esperimentală, una pentru toată România; 2 câte o fermă-modelă pentru cultura mare și mică la Pantelei-

mon, Craiova și Iași; 3 câte o fermă mică-modelă la fie care seminar; și 4 câte o fermă mare în fie care zonă din cele 8 ale României. Tote capitalurile ce se voru avansa fermelor-modele au să fie producătoare de dobândă și de câștig. Cu dobânda, câștigul, amortisarea capitalelor și suma anuală a Budgetului se voru întreține în toate părțile scólele de agricultură și elevii lor.

Începutul acestei organisări de învățământ și de arătarea practică, propunem a se face la Panteleimon, chiar în anul acesta. Și fiind că arătarea practică este temelia pe care se pôte reșema un învățământ ce pôte să fie de óre care utilitate, propunem a se începe lucrul cu ferma-esperimentală și cu reorganisarea sploațaiunii moșiei Panteleimonului în ferma-modelă, una pentru îmbunătățirea culturai mici și alta pentru îmbunătățirea culturai mari.

Suma se va întrebuința, presupuind că guvernul aprobă planul de cultură ce-i presintăm și ideile ce-i supunem asupra învățământului, în chipul următor:

§ 1. *Personalul învățetor.*

1 Director al învățământului, al fermelor-modele și al culturilor speciale	18,000
6 Profesori la scóla superióră a 1,000	
pe lună	72,000
20 elevi la scóla superióră pe 1,000	
pe an	20,000

17 șefi de practică, oameni speciali la ferma modelă mare și mică, a 500 lei pe lună unul cu altul	102,000
20 de elevi la școala practică de a- gricoltura	20,000
10 elevi la atelierul de mașini	10,000
Peste totu	242,000

Maî atât se cheltuesce astăzi la Panteleimon numai cu 4 profesori și fără de nici un șef de cultură, adică fără de nici unul din învățătorii practici de care avem cea mai indispensabilă trebuință pentru îmbunătățirea agriculturii noastre și pentru formarea de oameni practici. Cu această organizare dăm învățământului practic totă dezvoltarea, fără ca să reducem pe cel teoretic, pe care mai ales îl sporim. Adăugând încă 18,000 lei pentru cele-alte cheltuieli, credem că cu 260,000 lei se pot îndeplini toate esigențele științei și ale practicei.

§ 2. *Material.*

Am propus înființarea unei ferme-experimentale, pentru care am cerut:

6,000 pentru semințe,

26,00 pentru vite și

24,000 pentru mașini.

56,000 peste tot.

Și acești bani sunt un sacrificiu ce se face în folosul sporirii cunoștințelor noastre agricole.

Cu toate acestea, întrebuințarea lor depinzând foarte mult de la inteligența directorului, poate ca să se facă ast-fel cât să se reproducă. Esitămă însă a'l trece între capitalele de sploatațiune a moșiei prefăcută în fermă-modelă. Învățământul și ferma-experimentală se sue la suma de 316,000 lei.

Capitalul de sploatațiune al moșiei propriu zis este alcătuită din următoarea sumă:

I. Pentru ferma-modelă mică, însă:

Hrana omului	1,000	
Construcțiunea casei . .	1,000	
Capitalul de septelă . .	1,200	
Capitalurile circulative .	1,000	
peste tot		4,200

II. Pentru ferma-modelă mare, însă:

I. În vite, însă:

50 vaci	500 galb.	
600 oi	600 „	
25 boi de îngraș. 250	„	
24 boi de jugă 240	„	
10 cai de hamă 300	„	
30 porci și 10		
scrófe	90 „	63,360
În albine		3,200
În paseri		1,600
În piscicultură		3,200
		71,360

II. În mașini și instrumente 64,000

în uneltele vâcăriei . . . 4,000

în uneltele oerii 900

în uneltele pescăriei . . .	1,200	
în uneltele pădurăriei . . .	9,600	79,700
III. În capital circulator, însă:		
La fermă . . .	48,000	
La irigațiune . . .	16,000	
La grădină . . .	18,500	
La hemeiă . . .	3,200	
La vie . . .	6,400	
La pepenieră . . .	5,000	97,100
Peste tot capitalul fermelor-modele	252,360	
Avemă dar de alocat învățământului	260,000	
Fermei experimentale . . .	56,000	
Fermelor-modele . . .	252,360	
Peste tot . . .	568,360	
Iară ce rămâne pînă la suma de 694,314		
se va da pentru expozițiuni . . .	125,954	
Suma totală de întrebuințat . . .	694,314	
Acești 125,954 se pot alocă pentru facerea expozițiunilor și acordarea premiilor. Însă sumele pentru cursele de cai, ferma de la Iași, stabilimentele cericole de la Iași și București și pepenierile Statului rămân neatinse.		
Capitalul de 252,360, ce se întrebuințază pentru înființarea fermelor-modele de la Panteleimon, fiind un capital industrial, trebuie să aducă Statului.		
1. câștiul moșiei 1500 galb. sau . . .	48,000	
2. procentul lui cel puțin 10 la % . . .	25,230	
3. profitul cel puțin 10 la % . . .	25,230	
4. amortisare de 2 1/2 la sută pe an . . .	5460	
Adică peste tot . . .	103,920	

Acești 103,920 lei, se voru trece în bugetul Statului ca venit al moșiei Panteleimonului sploațate în regiă.

În anul viitor, capitalul de 252,360 din bugetul Statului rămâne disponibil a se avansa în fundarea scolei și a fermei-modele de la Iași și Craiova, care în al treilea anu voru în deplină activitate, fără a se spori cu unu banu măcaru sumele afectate în anul acesta pentru agricultură.

Pentru construcțiunile fermelor-modele de la Panteleimon, Iași și Craiova, cum și altele pe la seminarii, se voru lua fonduri din paragraful lucrărilor publice amânându-se construcțiile cele mai puțin urgente pînă după fundațiunea fermelor-modele.

Acum că am deslegat și problema bugetară în scopul întrebuintărei celei mai profitabile a fondurilor alocate agriculturii, putem termina proiectul nostru de cultură.

CONCLUȘIUNEA.

Terminăm aicea proiectul de cultură al fermei Panteleimonului, proiectu care, în idea noastră, este o programă generală pentru toate îmbunătățirile agricole ce se pot realiza cu folos în țera noastră. Terminând, simțim trebuință a spune ca ori cât de lungu s'ar părea proiectulu acesta, el nu este de cât o croelă a unui drumu nou de producere în țeră. Și pe acest drumu n'am făcut de cât să punem jalonu, mai alesu la locurile acele unde esistând ideea pentru și contra amu trebuit să ne pronunțăm ca să arătăm în care parte apucam și de care ne depărtăm. În acest chipu, calea fiind indicată cu lămurire și scopul fiind bine determinat, nu ne remăne de cât a ne gindi la aplicare. Pentru acesta se cere mai înteu de toate a se găsi omul care, prin capacitatea și esperiența lui, să merite a fi însărcinat cu punerea în lucrare acestu proiectu de cultură; căci totul depinde de la omul ce va fi chemat a face unu serviciu atât de însemnatu agriculturii țerei.

În aplicare se voru ivi o mulțime de dificultăți, cari voru trebui să fie înlăturate ast-fel

cât, fără a se abate de la principiile fundamentale ale acestui proiect de cultură, să se dobândească rezultate satisfăcătoare. Neavând câștigată o experiență consumată din cultura practică a moșiei Panteleimonului, se poate să ne fi scăpat din vedere multe lucruri bune, precum obicinuit se întâmplă acesta la orî-ce om care se lasă a se conduce numai de știință; însă, orî cât ar fi de importantă știința în splotațiunea unei moșii, arta agricolă, experiența, și mai ales practica, sunt de o importanță majoră pentru succesul unei întreprinderi agricole. Pre cât ne a permis știința și arta ce posedăm în lucrările agricole, am căutat să propunem un plan de cultură care ni se pare a fi cel mai în armonie cu o agricultură rațională, și cu trebuințele țerei noastre. Remâne acum ca și experiența ce se va face cu aplicarea lui să vie și să sancționeze indicările științei; căci, în definitiv, o supună curată, experiența are să dea cea mai de pe urmă rațiune propunerilor noastre.

În resumată, cea mai fundamentală rațiune a proiectului de cultură ce presintăm consistă întru a întrebuița pentru înabunătățirea agriculturii noastre, pe de o parte învățămîntul și pe de alta demonstrarea lui practică; căci numai cu acesta putem să justificăm bunătatea și folosința a însuși învățămîntului.

Nu ne am ocupat de loc în acest proiect de cultură cu învățămîntul agriculturii, ci numai cu

înființarea stabilimentelor cari să serve în chipul cel mai practic la demonstrarea superiorității științei asupra rutinei. Când experiența va dovedi că cu știința putem câpeta mai multe folose de cât cu rutina, atunci necesitatea învățământului va deveni imperioasă; fiind că prin el putem crea oameni cari să fie capabili a introduce în țară folosele unei agriculturi raționale.

Nu ne amă ocupat cu învățământul; fiind că având a face un proiect de cultură pentru o fermă, am trebuit să privim la agricultură ca la o industrie ce se întreprinde în scopul de a realiza benefice. Când beneficiile vor fi realizate și demonstrate în chipul cel mai autentic, atunci fie cine va simți trebuința de oameni cari să scie a realiza aceste beneficii. Și această trebuință nu se poate îndești de cât înființând învățământul lângă aședământul ce a făcut simțită necesitatea lui. Am gândit că vom lucra mai cu succes pentru progresele agriculturii noastre arătând mai înainte cea ce este de folos ca să se facă și apoi să venim la organizația și a însuși învățământului.

Cu tôte că procedura noastră se caracteriza prin începerea de la practica luminată și se resemă pe practică, și tinde de a face progrese prin practică; însă, trebuie să o spunem, amă combinat stabilimentele de demonstrare practică ast-fel cât pe dênsele, ca pe temeliele cele mai solide,

să se p^otă înființa învățământul cel mai întins și cel mai folositor țerei.

În idea noastră învățământul științei agricole cu toate științele accesorie ei, învățământul artei agricole cu toate combinațiile cele mai nimerite, și însuși învățământul maestriei agricole care este cel mai de folos marei mulțimi a locuitorilor țerei, fiind de resorul mai mult al economiei generale a Statului de cât al agriculturii proprii țării, al agriculturii aplicată pe o moșie ca industrie, adică ca producătoare de venit, nu p^ote să intre în bugetul de venituri și cheltuieli ale unei moșii; căci învățământul intră în bugetul de cheltuieli ce face Statul pentru toate moșiile țerei. Din acest punct de vedere plecând, lăsam toate cheltuielile învățământului pe seama bugetului Statului, și ne mărginim la agricultură ca la o industrie, care face cheltuieli în scopul nu numai de a le sc^ote, dar și de a realiza cu densele beneficiul ce trebuie să-l aducă. Exploatarea moșiei cu toate fermele ei model este o afacere comercială. Statul o întreprinde în interesul demonstrării practice a progreselor agricole; însă o întreprinde știindu-se de regulile producerei, adică avansând capitaluri și luându-le înapoi cu profitul lor.

Având dată ast-fel totă satisfacțiunea agriculturii ca știință în școala superioară de agricultură, una pentru totă România, cu ferma ei experimentală, am trebuit să căutăm a mulțumi și a

griculturn ca artă, ca maestria. Si fiind că arta consistă mai mult în aplicarea științei după țări și locuri, am trebuit să dăm artei o demonstrație mai întinsă, mai practică. De aceea am și cerut un personal învățetor alcătuit din oameni mai mult practici de cât teoretici. Acest personal, eminaminte practică, are trebuință de aședeminte practice, în care să producă fapte, și prin fapte să dovedescă superioritatea științei asupra ignoranței.

Pentru producerea acestor fapte, am propus a se înființa fermele-modele, ferme splotate astfel cât să dobândescă cu știința și cu descoperirile sancționate de esperiință câștiguri mai mari de cât cu rutina.

Dacă și aici personalul învățetor este un sacrificiū ce face Statul în interesul învățeturei publice și profesionale; însă ferma-modelă, lângă care se află acest învățemintă practică al agriculturii, nu pôte să fie pusă în alte condițiuni de cât în acele comune tuturor fermelor din țără, adică în condițiuni de a realiza câștiguri, și încă câștiguri mai mari de cât cele ce să scotă cu rutina. Ast-fel fundațiunea fermei-modele va respunde la scopul ei; și cu câștigurile, eră nu cu păgubile, va pleda progresele agricole înaintea tuturor cultivatorilor țerei.

Am cerut înființarea formelor-modele fără ca să esă din fondurile deja alocate; dar fiind că aceste fonduri se întrebuințază unele pen-

tra învățămîntă și altele pentru producerea agricolă, și fiind că capitalele ce se avansează fundărei de ferme-modele aū să fie înapoiate cu dobîndă și capete, apoi cu cât se voru încasa dobîndele și amortisările cu atît se va spori învățămîntul și cele-alte încuragieri de datu agriculturii, fără ca pentru acesta, o mai dicemū, să se cêră o sumă mai mare de cât acea alocată în budgetul anului corentū. Cu această sumă se potū înființa în câțiva ani tôte fermele-modele și tôte scôlele cu care trebuimū a înzestra singura noastră industrie națională și se pôte ave ast-fel în tēră o organizațiune completă de agricultura.

Am propus înființarea unei ferme-esperimentale și după dēnsa am cerut a se înființa cea d'ântēiu ferma-modelă mică pentru îmbunătățirea culturii cei mici a sateanului. Acestă fermă se pôte înființa cu 4500 lei. Ea este în micia ei de cea mai mare importanță, pentru că se ocupă cu cultura marei mulțimi a locuitorilor țerei.

În fine, am propus a se înființa o ferma-modelă pentru îmbunătățirea culturii mari. Și intr'această fermă-modelă, precum și în cele-alte culturi speciale lipite de dēnsele, am urmărit cu totă băgarea de sēmă dobîndirea câștigului său a venitului curatū celui cât se pôte mai mare; căci acesta este scopul cel mai de pe urmă al agriculturii. Noi n'am putut, nici n'am trebuit ca să propunū Statului a se ocupa de agricultură, a funda ferme-modele, fără de a avea în ve-

dere scopul agriculturii ei. Statul la Pantelimon are să urmărească și să dobîndască câștigul cel mai mare; căci de va dobîndi, prin știință, câștigul ce se capătă astăzi cu rutină, el nu poate să întreprindă a face ceea ce face toată lumea; el trebuie să facă mai bine de cât toată lumea, altminteru n'are nici ună cuvîntu de a se amesteca în agricultură.

Determinînd ast-fel, în chipul cel mai limpede, scopul ce este a se urmări în splotațiunea modelă a moșiei Pantelimonului, punem un termen și confușiunii ce s'a introdus în sacrificiile ce se facu pentru splotațiune ca și pentru învățămîntul agricol, cum și pagubei ce aduce astăzi splotațiunea. Pre cât admitem sacrificiul pentru învățămîntu, pre atît respingem paguba pentru splotațiune.

Noi propunem ca să se realizeze câștiguri acolo unde astăzi se deplîngu pagubi, și încă pagubi pre cât de însemnate pentru Tesaurul publicu, pre atît și de pernicioase pentru progresele agriculturii țerei.

Între pagubă și câștig, Guvernul rămîne acum a se pronunța, adoptînd sau respingînd proiectul de cultură ce-i presintăm.

FINE.

TABELA MATERIILOR.

Decisiunea ministerială	3
Procesulă verbale ală comisiunei.	5
Introducere	7
Ferma experimentală	9
Fermele-modele	21
Ferma-modelă cea mică	25
Ferma-modelă cea mare	41
Acareturile	49
Renta și profitulă moșiei	55
Sploatarea moșiei.	59
<i>Păstoria</i>	63
Văcăria	68
Porcăria	75
Oeria	79
Ingrășatulă viteloră	86
Prisacaria	90
Găinăria	93
Piscicultura	97
Izlazurile	100
Fănetele	104
Irigațiunea și drenajulă	109
<i>Plugăria</i>	117
Regularea moșiei	122

II

Asolementul termei,	. . .	129
Lucrarea pământului	. . .	145
Capitalul splotațiunei	. , .	148
Productele splotațiunei	. . .	150
Cheltuēla splotațiunei	. . .	156
Personalul termei	. . .	163
<i>Grădinaria</i>	. . .	167
Peisagiū	. . .	168
Elorăria	. . .	169
Pepinieră	. . .	169
Grădina de verdeturi	. . .	170
Frăgăria	. . .	172
Livadă de pomi	. . .	174
<i>Hemeiulă</i>	. . .	176
<i>Via</i>	. . .	177
<i>Pădurăria.</i>	. . .	182
<i>Pepiniera de duđi</i>	. . .	184
<i>Cultrile speciale, sfecta</i>	. . .	188
Considerațiuni bndgetarie	. . .	192
Conclusiunea	. . .	201

